

Misoginia del segle XXI: noves formes, antics costums

Premis UdL 2017

Àrea: Estudis de Gènere

Índex

1. INTRODUCCIÓ	3
1.1. MOTIVACIONS	3
1.2. OBJECTIUS.....	4
1.3. METODOLOGIA.....	5
1.4. DIFICULTATS I LIMITACIONS	5
1.5. AGRAÏMENTS	6
2. MARC TEÒRIC	7
2.1. EVOLUCIÓ DE LA MISOGÍNIA AL LLARG DE LA HISTÒRIA	7
2.1.1. La dona és la porta del diable	7
2.1.2. Bruixes i heretges	9
2.1.3. Misogínia i amor cortès	10
2.1.4. Les dones sàvies	11
2.1.5. El sexe dèbil, la menstruació com a excusa.....	13
2.1.6. La psicoanàlisi i els primers moviments feministes.....	14
2.1.7. La psicologia, una ciència purament masculina	16
2.1.8. La teoria evolucionista del s.XIX	16
2.1.9. La histèria	17
2.1.10. L'Espanya franquista.....	17
2.1.11. Les rectificacions legislatives a Espanya	19
2.1.12. Estereotips, prejudicis i discriminació	19
2.1.13. La misogínia en l'actualitat	20
2.2. EVOLUCIÓ POLÍTICA D'ESPANYA.....	20
2.3. EL PANORAMA POLÍTIC ACTUAL (2015-2016)	21
2.3.1. Nivell nacional (Espanya).....	21
2.3.2. Nivell autonòmic (Catalunya)	27
2.3.3. Nivell local (Lleida).....	29
3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	30
4. ESTUDI DELS ATACS MISÒGINS A LA POLÍTICA ESPANYOLA: ANÀLISI I RESULTATS.....	31
4.1. DELIMITACIÓ DEL CAMP D'ESTUDI	31
4.2. METODOLOGIA ESPECÍFICA	31
4.3. ANÀLISI DE LA MOSTRA	31
4.3.1. Identitat dels agressors	33
4.3.2. Tendència ideològica i política dels agressors.....	37
4.3.3. Identitat de les víctimes	41

4.3.4.	Tendència ideològica i política de les víctimes.....	44
4.3.5.	Cronologia.....	47
4.3.6.	Tipus de mitjà de comunicació.....	50
4.3.7.	Mitjans de comunicació. Concreció.....	54
4.3.8.	Anàlisi temàtica de les agressions.....	56
4.3.9.	Ús de recursos lingüístics al servei de l'agressió verbal.....	72
4.3.10.	Sancions.....	80
5.	CONCLUSIONS	83
6.	BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA.....	87
6.1.	BIBLIOGRAFIA	87
6.2.	WEBGRAFIA	87
7.	ANNEXOS.....	93
7.1.	BIOGRAFIES DELS AGRESSORS.....	93
7.2.	BIOGRAFIES DE LES VÍCTIMES.....	109
7.3.	RELACIÓ CRONOLÒGICA DE VÍCTIMES D'ATACS MISÒGINS SEGONS LEGISLATURES	119
7.4.	ENTREVISTA A NATZA FARRÉ	122
7.5.	RELACIÓ D'IMATGES.....	123

1. INTRODUCCIÓ

Com diu Sandra Ramos¹ (2016), des que les primeres mandatàries van arribar al poder fins a l'actualitat, les dones han hagut de governar sota l'ombra d'un lideratge que es concep només en masculí. Avui les dones en política segueixen havent de lluitar contra els estereotips que sovint difuminen les seves idees, el seu treball i la seva imatge.

Sembla mentida que, després de tant temps i tants canvis en el món, encara es permetin aquestes idees heteropatriarcal, que menystenen la dona i no respecten els seus drets com a persona.

Darrerament, les xarxes socials s'han inundat d'agressions verbals sense pretextos a dones polítiques, provinents de persones anònimes però també de figures públiques com ara periodistes, polítics, tertulians, etc. que fan públics els seus pensaments, siguin o no adequats, sense reflexionar abans de l'impacte que poden arribar a tenir. En conseqüència, aquestes dones, no per les seves opinions ni per la seva ideologia, sinó per la seva vestimenta, la seva orientació sexual o el seu estat físic són agredides i humiliades públicament.

Les xarxes socials s'han convertit en una eina poderosa, ja que donen veu sense censura a tot aquell que vulgui expressar la seva opinió. "Gràcies" a aquesta llibertat, es permeten el luxe de manifestar-se, tot i estar fora de lloc, sense conseqüències.

Vull que aquest treball sigui una manera de cridar l'atenció davant d'aquests tipus d'agressió misògina als quals no es dóna importància i encara menys se sanciona i que, al llarg del temps, s'han anat justificant amb excuses sense fonaments. Ja és hora que la societat reaccioni i prengui mesures sobre aquesta mentalitat retrògrada i conservadora que no ens permet progressar.

1.1. MOTIVACIONS

Al principi tenia moltes idees al cap sobre quin treball de recerca triar, però cap m'acabava de convèncer. A més a més, s'hi van sumar els nous temes proposats per l'institut que encara van fer

¹ Sobre aquesta qüestió, cf. Ramos, S. (2016). El sexismo en la cima: mujeres, liderazgo y poder político. Disponible en línea: <http://elordenmundial.com/2016/12/19/sexismo-la-cima-mujeres-liderazgo-poder-politico/>

més difícil l'elecció. Tenia clar que volia que hi hagués relació amb el món de la misogínia i que no volia tractar un tema que ja s'hagués presentat com a treball de recerca. Així doncs, gràcies a les recomanacions de la meva tutora vaig decidir escollir aquest tema.

El tema d'aquest treball de recerca té, com explicaré a continuació, la intenció d'investigar aquests atacs misògins que, tot i ésser un escàndol, han passat desapercibuts. Cal mencionar, a més, que un dels al·licients principals que han ajudat a decantar-me per aquest treball de recerca és el fet que en un futur vull cursar el grau de Dret a la Universitat de Lleida. A continuació tinc pensat cursar el Màster Oficial Online en Estudis de Gènere i Gestió de Polítiques d'Igualtat, l'objectiu general del qual és establir les bases teòriques i metodològiques per identificar les situacions de desigualtat per raó de sexe i els indicadors de violència de gènere, així com per intervenir obrint nous camins del coneixement a través de la investigació en les relacions de gènere, i dissenyant, implementant i avaluant actuacions encaminades a la consecució de la igualtat d'oportunitats i de tracte entre homes i dones i al tractament i eradicació de la violència familiar, social i estructural contra les dones².

1.2. OBJECTIUS

Amb la realització d'aquest treball es pretenen abastar els següents objectius:

- Demostrar que malgrat els avenços socials i tecnològics, en ple segle XXI encara estan vius molts prejudicis i opinions sexistes i misògines.
- Demostrar que aquestes idees no difereixen gaire de la misogínia heteropatriarcal que es remunta a molts segles enrere.
- Analitzar objectivament el panorama actual de la qüestió, centrant-ho en els atacs que reben i han rebut recentment les dones de la política espanyola i catalana.

² Tal com apareix a la pàgina oficial del màster www.masterestudiosypoliticadegenero.udl.cat/.

1.3. METODOLOGIA

Quins són, doncs, els agressors més reincidents en aquests casos? Quines són les dones polítiques que més atacs han rebut? A través de quins mitjans es difonen aquestes agressions? S'apliquen sancions a aquests atacs? Per resoldre aquestes preguntes i elaborar el treball vaig començar documentant-me sobre la història de la misogínia i el panorama polític actual nacional (Espanya), i autonòmic (Catalunya). A continuació i durant vuit mesos, vaig buscar a les xarxes socials, als mitjans de comunicació (premsa digital, ràdio i televisió), però també en llibres, revistes i diaris convencionals atacs misògins contra polítiques, i vaig recollir-los en una fulla d'Excel. A més, vaig consignar qui era l'agressor i quina ideologia política tenia, qui era la víctima i a quin partit polític pertanyia, quan s'havia publicat l'agressió, el nom i el tipus de xarxa social o mitjà de comunicació pel qual s'havia difós, el text de l'agressió en qüestió i la sanció aplicada.

Després de recollir aproximadament un centenar d'atacs, vaig analitzar i il·lustrar amb els gràfics corresponents els anteriors paràmetres mencionats. Pel que fa a les agressions i el seu contingut, vaig fer una classificació taxonòmica segons el tipus de missatge misogin que tenien: crítica de l'aspecte físic, de la vida privada, de la reputació sexual, etc. Paral·lelament vaig elaborar dos annexos (un per als agressors i un altre per a les víctimes), on es troba el perfil de cada membre amb el nom complet, un petit resum biogràfic i professional i la seva corresponent foto. A més, vaig analitzar els recursos lingüístics utilitzats en les agressions des d'una perspectiva morfològica i retòrica. Finalment vaig contactar amb Natza Farré, periodista feminista, per fer-li una petita entrevista sobre el sexisme en política, que també apareix com annex al final del present treball.

1.4. DIFICULTATS I LIMITACIONS

Durant la redacció d'aquest projecte m'he topat amb diverses dificultats. Primerament, una de les principals ha estat la pròpia cerca de les agressions misògines, d'una banda, perquè m'exigia estar constantment pendent de si sorgia algun atac d'aquesta mena al fil de l'actualitat política i, de l'altra, en el cas de les agressions més allunyades en el temps, la falta de dades relatives a alguns aspectes, com la identitat de l'agressor o la data de publicació de l'agressió. A més, aquestes agressions

contenien referències a polítics o elements culturals o socials d'altres èpoques que, al no ser actuals, no entenia. Per tant, vaig haver de documentar-me bastant.

D'altra banda, també m'ha suposat una dificultat contactar personalment amb la periodista Natza Farré, experta que tenia molt interès a entrevistar, i fins que el passat 29 de novembre no va venir a presentar el seu llibre a Lleida no vaig poder parlar amb ella i entrevistar-la. Ella va mostrar-se molt disposada i va contestar totes les preguntes ràpidament.

Inicialment, el meu treball pretenia abastar altres aspectes que, per falta de temps, he hagut de posposar per a una altra futura ocasió, com ara fer una enquesta d'opinió sobre el tema de les agressions misògines a les xarxes contra les dones polítiques i també algunes entrevistes a dones destacades de la nostra política local, com ara les tres polítiques a l'equip de govern de l'ajuntament (Montse Mínguez, Montse Parra i Sara Mestres) o les polítiques a l'oposició (M. Carme Culleré, C. Núria Simó, Rosa M. Salmerón, Marta Gispert, Ángeles Ribes, Núria Marín i Dolors López).

1.5. AGRAÏMENTS

Vull agrair als amics i amigues i a la família el seu suport, ja que m'han ajudat molt durant aquests mesos: m'han fet costat i m'han animat a continuar endavant quan les coses es posaven difícils, a més de facilitar-me recursos per poder accedir a documents per ampliar el treball. No podria demanar res més, sou un pilar essencial per mi.

Un agraïment especial també a Natza Farré, una gran periodista que m'ha inspirat al llarg del treball i m'ha ajudat invertint part del seu temps en ell.

Finalment, vull donar gràcies a les persones que col·laboren dia a dia en la lluita contra el sexisme i la misogínia, sense elles els avenços aconseguits fins ara no haurien estat possibles. A totes i cadascuna d'elles els vull dedicar el meu treball i agrair-los tota la seva paciència i col·laboració en la causa, que no és feina fàcil.

2. MARC TEÒRIC

2.1. EVOLUCIÓ DE LA MISOGÍNIA AL LLARG DE LA HISTÒRIA³

La misogínia (del grec μισογυνία “odi a la dona”⁴) es defineix com l’odi o l’aversió al sexe femení. La misogínia existeix en moltes mitologies i religions del món antic, i molts dels pensadors més influents de la filosofia occidental han estat catalogats com misògins⁵.

Tal com diu Esperanza Bosch (1999:9), al llarg de la història s’han utilitzat tres arguments per defensar la creença segons la qual la dona és inferior a l’home i per tant s’ha de mantenir una actitud misògina cap a ella. La dona és inferior tant biològicament, com intel·lectualment i moralment; i tot això és així per naturalesa. Així doncs, qüestionar el tema seria actuar contra natura. Per justificar aquests tres arguments, durant la història s’ha recorregut a teories tan religioses, com anatòmico-biològiques i pseudo-científiques.

2.1.1. La dona és la porta del diable

Segons ens és narrat en el *Gènesis* (1.27-5.2), Eva, induïda per la serp, peca i convenç Adam perquè segueixi el seu exemple. Un cop descoberta la traïció, Déu els expulsa del Paradís i els maleeix a ells i a la seva descendència, fent així que la culpa recaigui sobre ella. Aquest serà el gran argument que utilitzarà el cristianisme i l’Església catòlica, en particular, a l’hora de predicar la maldat de les dones i la necessitat que depenguin d’un home que les controlï. D’aquesta manera van aconseguir vetar-los la participació activa en tots els actes religiosos. Tal com diu el Pare de l’Església, Joan Crisòstom (380 aC):

Quina altra cosa és la dona si no una enemiga de l’amistat, un càstig inevitable, un mal necessari. Una

Imatge 1: William Strang, *The Temptation*, 1899. Tate Gallery

³ Per a la redacció d’aquest apartat, he seguit bàsicament les idees exposades per BOSCH FIOL, E. et alil (1999). *Historia de la misogínia*. Palma: Universitat de les Illes Balears.

⁴ Els elements que formen el terme són μίσος («odi») i γυνή («dona»).

⁵ Sobre aquesta qüestió, cf. CODE, Lorraine (2000). *Encyclopedia of Feminist Theories*. London: Routledge, p. 346.

temptació natural, una calamitat desitjable, un perill domèstic, un detriment delitós, una naturalesa ruda pintada amb bells colors⁶.

Similar a Eva, Pandora, personatge de la mitologia grega que coneixem bàsicament a través de la versió del mite que ofereix el poeta grec Hesíode al segle VII aC, és creada pels déus i enviada a la terra per castigar els homes, escampant les calamitats tancades en una caixa que li havien dit que no obrís⁷:

Imatge 2: John William Waterhouse, "Pandora", 1896. Colección privada

HESÍODE, *Teogonia*, 561-602 (trad. de J. Castellanos, Barcelona, 1999):

(...)I a canvi de la guspira del foc va idear una calamitat per als homes. L'il·lustre Rancallós, per complaure la voluntat del Crònida, va afaïçonar amb terra una figura semblant a una púdica donzella (...). L'estupefacció s'apoderà dels déus immortals i dels homes mortals en veure el terrible engany, mal ineludible per als homes. D'ell prové la raça femenina, la funesta generació de les dones, flagell que habita entre els homes mortals, no gens resignades a comportar penúria funesta, sinó l'abundància. (...) De la mateixa manera Zeus, que trona des del cel, per a desgràcia dels homes mortals, va crear les dones, sempre amatents a accions doloroses i, per compensar un bé, els ha proporcionat una altra desgràcia

Hesíode, *Els treballs i els dies*, 54-101 (trad. de J. Castellanos, Barcelona, 1999):

(...) li posà el nom de Pandora, flagell per a tots els homes feinejadors. Després de completar el seu engany terrible i fatal, el pare va encomanar a l'il·lustre Argifont, missatger diligent, que portés el present dels déus a Epimeteu. Aquest no va fer cas del consell que li havia donat Prometeu de no acceptar mai cap present de Zeus Olímpic, sinó de rebutjar-lo, no fos cas que es tractés d'alguna desgràcia per als mortals. Després d'acceptar-lo, quan el mal ja era a les seves mans, aleshores se n'adonà. Abans, la raça d'homes vivia sobre la terra a recer de penes, de dures fatigues i de malalties penoses que emmenen els homes a la mort. La dona, però, traient amb les seves mans la tapadora de la gerra, les va escampar i va proporcionar neguits dolorosos als homes.

⁶ Cf. *Malae mulieris descriptio* (*Eruditi comentarii in Evangelium Matthaei, Homilia XXXII, en P.G., 56, cc. 798-805, esp. 803*): *quid autem est aliud mulier, nisi amicitiae inimical, ineffugabilis poena, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali natura, boni colore depicta?*

⁷ Tot i que la font principal sobre el mite de Pandora i la més influent a la tradició d'aquest a la cultura occidental és Hesíode, hi ha moltes fonts literàries grecolatines que ens en parlen, com ara els grecs Apol·lodor (*Biblioteca* I 7, 2), Pausànies (*Descripció de Grècia* I 24, 7), Palèfat de Paros (*Περὶ ἀπίστων* 35); Macedoni Hipat (*Anthologia graeca* X 71); i llatins, com Plini (*HN* XXXVI 19) i Higini (*Fabulae* 142).

D'aquesta manera alguns estudiosos del llenguatge simbòlic dels mites primitius han relacionat el recipient que conté tots els mals amb els òrgans sexuals femenins.

2.1.2. Bruixes i heretges

Més endavant, durant l'edat mitjana, els moviments herètics i el fenomen de la bruixeria estaven estretament relacionats amb les dones. Moltes d'elles van trobar en l'heretgia una major possibilitat de participació i un codi moral menys restrictiu.

Segons una llegenda que formava part de la tradició jueva de l'est d'Europa, Lilith fou la primera companya d'Adam, però aquesta va negar-se a tenir un paper secundari respecte a Adam i a mantenir relacions sexuals amb ell, i finalment va fugir voluntàriament del Paradís, després de la qual cosa a Adam se li va concedir una segona esposa, Eva, creada a partir de la costella d'Adam per fer-la així més submissa, a diferència de Lilith que –segons el Midrash del segle XII titulat “Numeri Rabba i els rabins”- havia estat creada d'immundícia i sediment:

Déu llavors va modelar a Lilith, la primera dona, exactament de la mateixa manera que havia modelat a Adam, però utilitzant brutícia i excrements en comptes de pols pur.

Per la seva banda, Lilith va aconseguir escapar del càstig de Déu, evitant així la seva mort i la de la seva estirp de diablasses. Tanmateix, no va ser així per a un col·lectiu de dones que és veure com a deixebles d'aquella Lilith: les bruixes. Emparant-se en un versicle de la *Bíblia*:

No deixaràs amb vida a la bruixa [Éxode 22,17]

La inquisició va justificar la caça de bruixes durant segles. El perfil més freqüent de bruixa era el d'una

Imatge 3: Dante Gabriel Rossetti, *Lady Lilith*, 1864. Delaware Art Museum

dona d'edat avançada, no casada i per tant sense submissió a un home, habitualment de classe baixa o pobre. Se suposava la seva excentricitat, amargura i ressentiment contra tot i tothom, així com una sexualitat desenfrenada que intentaven saciar elaborant pocions per debilitar i sotmetre els homes.

La caça de bruixes succeïa en un clima d'autèntic terror, en què el tribunal de la Santa Inquisició assumia un paper de botxí. El procés inquisitorial fou introduït pel papa Inocenci III el 1199 amb l'objectiu inicial de lluitar contra les heretgies

d'una manera més eficaç. L'any 1252 Inocenci IV autoritzà les tortures com a mètode per obtenir confessions. Posteriorment fou ratificat per Alexandre IV el 1259 i per Clement IV el 1261. La Inquisició, obstinada en la seva lluita contra la bruixeria, va afavorir la publicació del text *Malleus Maleficarum*, un manual per a la caça de bruixes.

Un clar exemple de dona condemnada per heretgia és Joana d'Arc. La donzella d'Orleans, nascuda el 1412, fou condemnada i ajusticiada el 1421. Segons la tradició, unes veus van dir a Joana que estava predestinada a salvar la seva pàtria de la dominació anglesa. Vestida d'home, Joana va muntar un exèrcit per salvar França i va aconseguir coronar a Carles VII a Reims. Aconseguí moltes victòries fins que caigué en les mans dels seus enemics que, acusant-la de bruixeria i de comportaments heretges, la condemnaren a la foguera.

A la vora de l'heretgia, durant els segles XIV i XV la literatura satírica va guanyar força centrant-se en tres temes: l'anticlericalisme, la crítica a les debilitats socials i, sobretot, la misogínia. Aquesta està present en les obres d'Eiximenis, Vicent Ferrer i Bernat Metge, entre d'altres.

Imatge 4: Joana d'Arc, Oli sobre pergamí del segle XV, d'Arxius Nacionals de França.

2.1.3. Misogínia i amor cortès

Des del seu naixement, l'amor cortès va gaudir d'una enorme influència. Tot i que les grans protagonistes eren les dames de la cort, la dona era considerada simplement un esquer, una excusa, i el seu paper era resistir-se a les proposicions de l'amant. Així doncs, es va transmetre un determinat estereotip femení contrari al de la malvada Lilith i més proper al de la Verge Maria. Petrarca, tot i que en la seva obra *Canzoniere* rendeix culte a la dona de l'amor cortès, en una carta llatina escriu: "*la dona és indubtablement un dimoni, un enemic de la pau; un brollador d'impaciència, un focus de discòrdies; el qui l'ha tractat mai sap el que és la tranquil·litat*". Una cosa semblant passa a altres autors com Boccaccio o Alfons X el Savi.

En definitiva, durant la història s'han transmès actituds misògines, i molt relacionades amb elles, la permissió de la violència envers les dones. Els refranys populars en serien un bon exemple: "Ase i

dona el garrot la fa bona”, “La mujer con la pata quebrada y en casa”, “El melón y la mujer malas son de conocer”, “Del mar mucha sal, de las mujeres mucho mal”, etc⁸. Així doncs, es considera les dones insaciabls sexualment, mentideres innates, crèdules i impressionables, entre d’altres.

2.1.4. Les dones sàvies

Un dels aspectes més polèmics durant segles ha estat la qüestió de l’educació de les dones. Ja al segle XV una dona, Christine de Pizan (1364-1430), criada en un ambient culte i refinat, defensa en les seves cartes i escrits que és erroni considerar que la majoria de dones no són bones, afirmant que aquesta idea malvada havia estat inventada pels homes. *La Cité des dames*, escrita el 1405, és una història de les dones i un al·legat de defensa d’aquestes.

Imatge 5: “Christine de Pizan presents her Book to Margaret of Burgundy”, *The Treasure of the City of Ladies*, Paris

A la banda contrària, entre tots els tractats

humanistes dirigits a les dones destaca el *De Institutione feminae chistianae* escrit el 1524 per Joan Lluís Vives. En ell es desaprova taxativament la conducta d’algunes dones a les quals considera excessivament ficades en els assumptes dels seus marits, exhortant les dones casades a esforçar-se per adquirir les virtuts cristianes per complir les seves obligacions domèstiques, incloent-hi en elles l’amor conjugal.

El 1585 es publicà *La perfecta casada*, obra de Fray Luis de León, on un cop més trobem repetits els mateixos tòpics sobre els deures de la dona casada d’obediència i submissió al marit, docilitat i humilitat, així com una repetició de les creences sobre la inferioritat moral i intel·lectual de les dones, que les inhabiliten per l’estudi de les ciències o la resolució de negocis o problemes complexes.

Tot i això, com a tot arreu, sempre va haver-hi excepcions. Durant l’Edat Mitjana hi havia dones estudiant medicina i lleis a Bolònia. Cap a finals del segle XI, Hildegarda fou reclamada com profetessa pel pontífex Eugeni III, que va permetre a l’abadessa poder posar per escrit tots els seus coneixements i reflexions sobre la naturalesa humana, tot i que defensava que tals paraules no

⁸ Sobre aquest tema al refranyer espanyol, cf. M.A. Calero Fernández, *La imagen de la mujer a través de la tradición paremiológica española (Lengua y cultura)*, 1990. Tesis doctoral presentada en la Universidad de Lérida; i al català: Ana M. Fernández, *Sexe i refranyer. Proverbis catalans: discurs i missatges sobre homes i dones*, Barcelona 2004.

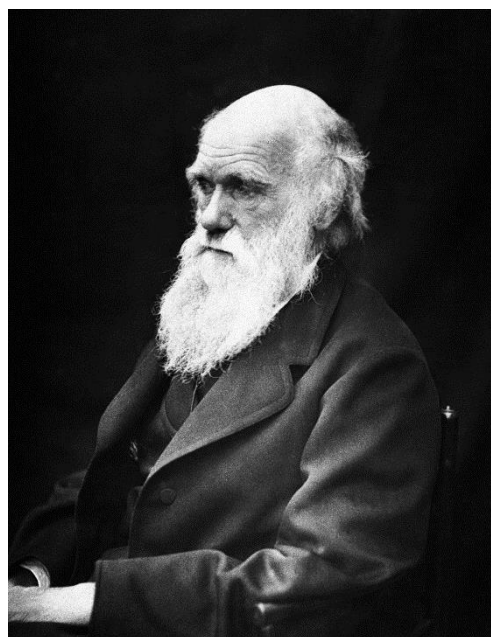
sortien d'ella, sinó que li eren dictades per ordre divina. Un altre exemple seria el de Tròtula, metgessa que va viure en el segle XI, autora del primer tractat de ginecologia i obstetrícia, *Trotulae curandarum aegritudinum mulierorum ante et post partum*, més conegut com a *Passionibus mulierum curandorum*.

L'humanisme i la revolució científica, contràriament al que podríem pensar, recull, no els avenços i coneixements reals sobre la dona, sinó el pes de la tradició i les creences ancestrals sobre la seva suposada inferioritat, donant-les com a correctes i anteposant-les a les evidències científiques. Així, Paracels, (1493 – 1541), metge, alquimista i astròleg renaixentista, dirà:

La dona proporciona el sòl on la llavor de l'home troba les condicions requerides per al seu desenvolupament. Ella nodreix i madura la llavor sense posar cap llavor per part seva. Així l'home mai prové de la dona, sinó sempre de l'home.

Precisament, dins l'enfocament científic trobem l'obra més coneguda i divulgada de Huarte de San Juan, *Examen de ingenios para las ciencias*, publicada el 1575. En ella, l'autor justifica la inferioritat natural de la dona basant-se en el tamany més gran del cervell de l'home i en el fet que Déu va crear-la freda i humida, que és el temperament apropiat per ser fecunda, i el que contradiu el saber.

Tres segles més tard, Charles Darwin (1809-1882), atribuï la diferència de les facultats mentals entre l'home i la dona al procés de selecció sexual, mitjançant el qual l'home més valent, fort o amb més enginy aconseguia la dona més bonica i sana. L'anomenat "problema de la dona" i la seva teorització biològica és formulat per primera vegada per Darwin a l'obra *La descendència de l'home i la selecció en relació al sexe* (1871). Dos volums dedicats a estudiar les diferències sexuals dels animals i humans. Per a Darwin, a mesura que augmenta la complexitat animal apareix la reproducció sexual. Els organismes senzills es reproduïen per conjugació asexual, mentre que en els organismes superiors la reproducció és

Imatge 6: Charles Darwin

sexual, separant-se i distingint els sexes cada vegada més en formes i funcions. Les tesis darwinistes jugaran un paper legitimador d'una suposada inferioritat de la dona. La medicina, la frenologia, l'antropologia física i les ciències socials en general, es basaran en el darwinisme per realitzar les seves perilloses afirmacions misògines.

2.1.5. El sexe dèbil, la menstruació com a excusa

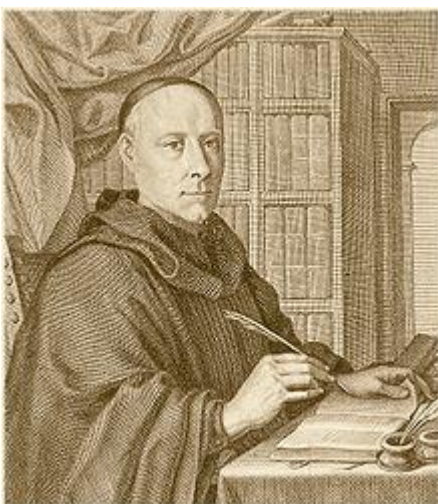
Durant el segle XIX la imatge idealitzada de la feminitat estava limitada a una classe. Durant aquesta època, una forma d'escampar els tabús sexuals va ser afirmar que les dones respectables no tenien desitjos sexuals. En plena època victoriana, la reina Victòria estava totalment sotmesa a la influència de Lord Melbourne i representava una imatge de la feminitat específica, tota passivitat, pudor i submissió, que perdurà durant el segle XIX.

No obstant això, algunes veus sensates s'havien aixecat. Els anomenats ambientalistes apuntaven el factor d'aïllament intel·lectual a l'hora de valorar els menors assoliments intel·lectuals de les dones.

L'il·lustrat B. J. Feijóo (1676-1764), per defensar la capacitat intel·lectual femenina, recorria a la història i considerava els exemples de dones brillants. A més, també al·ludia al tradicional tancament de la dona dins de les parets de la llar, que l'impossibilitava accedir a la cultura. Carles III, Pedro Rodríguez Campomanes i Floridablanca van utilitzar els mateixos arguments per defensar la instrucció de la dona. A pesar de la sensatesa d'aquestes argumentacions, no van ser tingudes en compte, fent així

Imatge 7: Franz Xaver Winterhalter, *Queen Victoria* (1819-1901), 1859. Royal Collection

Imatge 8: Benito Jerónimo Feijóo

que no es modifiqués l'estereotip clàssic femení.

Un altre argument pseudocientífic va aparèixer per defensar que, per naturalesa, la dona era intel·lectualment inferior a l'home. Es tracta de la frenologia, un sistema de coneixements i idees amb una base biològica aparentment sòlida, que va intentar conèixer i, fins i tot, dirigir l'activitat mental humana a través d'una sèrie de suposicions, avui en dia no admeses. Havelock Ellis (1859-1939) va afirmar que les mesures del cervell estan en relació amb les del cos, i que per tant era normal que les dones tinguessin un cervell més petit.

A Espanya fou Concepció Arenal (1820-1890) qui va rebatre aquestes teories pseudocientífiques. En la seva obra intenta demostrar la no inferioritat intel·lectual de la dona, i que es compensava la seva debilitat física amb una superioritat moral.

L'argument de la fragilitat física de les dones anava lligat amb el seu cicle fisiològic. El fet que la dona sempre hagi estat sotmesa a l'home ha determinat, com indica Victòria Sau (1980), que el seu cicle fisiològic hagi estat un motiu més en el qual fonamentar la seva dominància. Era una "demostració" més de la inferioritat de la dona, tant des del punt de vista moral, ja que era vist com una prova de la impuresa femenina, com fisiològic, al ser considerat un fet debilitant.

Imatge 9: Concepció Arenal Ponte

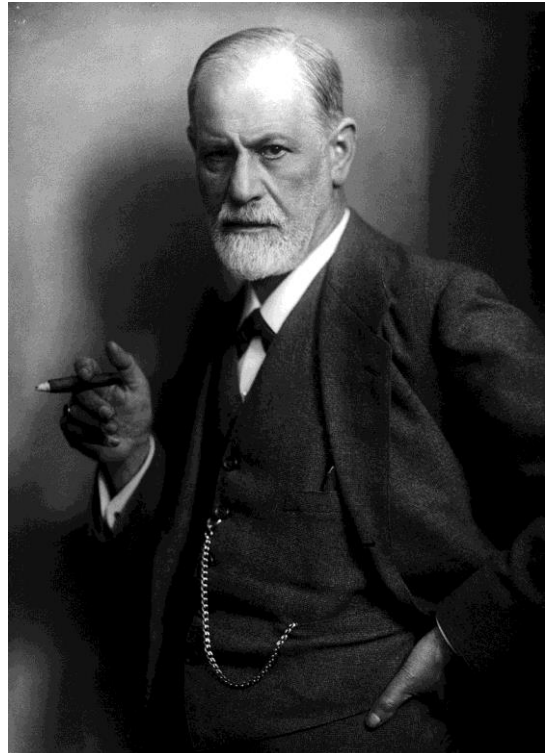
Les creences populars ens retraten una dona que manifesta una major emotivitat, una major facilitat per plorar i una elevada sensibilitat, en definitiva, una dona controlada pels sentiments, que no sap separar de les idees, fet que comporta tenir un comportament més subjectiu que objectiu.

Com ens recorden Iglesias, Camarasa i Centelles (1978), des del principi de la història es creia que la dona menstruant portava desgràcies. Els grecs comparaven la impuresa de la dona menstruant amb l'estat d'un cadàver en descomposició. Els romans creien que la menstruació femenina tornava agre el vi o pansia les plantes. Durant l'Edat Mitjana es creia que era una demostració de la inferioritat i pecaminositat de la dona. I en 1878 el *British Medical Journal* afirmava que la carn es podria quan la tocava una dona que tenia la menstruació. Fins i tot avui dia, hi ha qui creu que si una dona camina descalça durant la menstruació aquesta marxa, o que si intenta fer maionesa aquesta es tallarà.

2.1.6. La psicoanàlisi i els primers moviments feministes

El 1900 es publicà *La interpretació dels somnis*, on Sigmund Freud insistia en la idea que les dones són hostils a les exigències de la civilització. Per a Helen Deutsch (1884-1982), una freudiana tradicional, les dones bones eren aquelles que anomena "companyes ideals en la vida de l'home". En el segle XIX es percebia una doble moralitat: s'inculcava una moral estricta, però a la vegada s'induía com mai a la prostitució i al crim. En aquells temps, la dona era vista com la guardiana de la llar, i es creia que la seva emancipació només podia degradar-la, mai alliberar-la. Així, en aquella època els

victorians defensaven fermament el matrimoni i rebutjaven els aspectes sexuals i sensuals de la naturalesa humana. A causa d'aquestes idees es va convertir les dones en éssers espirituals quasi angelicals, sense sexe, sense desig i òbviament sense opinió. Freud en va ser un clar representant d'aquesta tradició i actitud victoriana cap a les dones. Ara bé, una psicoanalista anomenada Karen Horney (1885-1952) va publicar l'obra *Psicologia femenina*, on negava les teories de Freud. Les seves teories van qüestionar certs punts tradicionals del pensament de Sigmund Freud, com per exemple, que les diferències psicològiques entre l'home i la dona no són producte inherent de la biologia humana, sinó que deuen el seu origen a diversos factors culturals i socials.

Imatge 10: Fotografia de Sigmund Freud fumant el 1922, per Max Halberstadt.

Durant el segle XIX van sorgir els primers moviments feministes organitzats. El 1848 va organitzar-se a Nova York la primera convenció sobre els drets de la dona. El 1868 John Stuart Mill va publicar *L'esclavitud de la dona*, ja que un any abans havia perdut el seu escó a la Cambra dels Comuns per defensar el sufragi femení. A Gran Bretanya el moviment sufragista va començar el 1866 amb la presentació davant del Parlament d'una petició firmada per 1499 dones exigint que la reforma del sufragi inclogués el dret al vot de la dona. Al ser rebutjada aquesta petició, el 1867 es creà la "Societat Nacional pro sufragi de les dones". Després de llargues lluites, el 1918 les dones britàniques de més de 30 anys van aconseguir el dret a vot, i 10 anys més tard va ampliar-se a partir dels 21 anys.

Imatge 11: Sufragistes Katharine McCormick i Charles Parker amb una històrica pancarta de la NWSA el 22 d'abril de 1913

2.1.7. La psicologia, una ciència purament masculina

A Espanya, durant el segle XIX les doctrines igualitàries de la Revolució Francesa van xocar amb el conservadorisme de l'Església i només després de la Revolució de 1868 es van produir els primers intents de millora de la condició de la dona.

D'altra banda, la psicologia científica va entrar a Espanya de la mà del Krausisme, un mode ètnic que propugnava un estil de vida laic i defensava la llibertat de consciència i el pluralisme ideològic entre altres coses.

En aquella època era més vigent que mai la teoria de la inferioritat intel·lectual de la dona en funció de la seva psicologia, inferioritat orgànica i per tant obra de la naturalesa. En el Congrés Pedagògic hispano-portuguès-americà del 1892, Concepción Arenal i Emilia Pardo Bazán van atacar el sistema d'educació, que en excloure a les dones les limitava en tots els aspectes, reforçant així la idea de la seva inferioritat intel·lectual. Malauradament, no van modificar les creences sobre el gènere femení.

Imatge 12: Emilia Pardo Bazán

Són destacables dos il·lustres pensadors espanyols: Ortega i Gasset (1883-1995) i Gregorio Marañón (1887-1960). Ortega concebia la dona com un ser d'estricta dependència de la naturalesa i allunyada del món de la raó. En una òrbita semblant, Marañón defensava que la dona no era un ésser inferior, sinó diferent, justificant aquesta diferència entre els sexes a través de la reducció del destí de la dona a la seva funció biològica de reproductora de l'espècie.

2.1.8. La teoria evolucionista del s.XIX

La teoria evolucionista que va transformar i dominar el pensament del segle XIX situava l'origen de les diferències entre grups en les característiques naturals. Paul Broca (1824-1889), professor de cirurgia clínica de la Universitat de París va realitzar treballs molt rigorosos que situaven el criteri estandarditzat de mitja en l'home europeu, de raça blanca, considerant inferiors als grups dotats de mesures que no fossin aquesta. Així, en funció del sexe, de la raça i de la classe social, les dones, les persones negres i els pobres eren considerats grups poc afavorits per la biologia i, per tant, inferiors.

El primer intent seriós d'aplicar la metodologia científica a l'estudi de les diferències entre homes i dones va ser realitzat per Helen Thompson en el seu treball titulat "The Mental Traits of Sex", publicat l'any 1903, on es comparen les mesures de diferents aptituds i facultats entre ambdós gèneres. Els resultats d'aquestes investigacions assenyalen escasses diferències, que fan referència a les actituds variables que a les capacitats innates.

2.1.9. La histèria

La histèria constitueix el trastorn psicosomàtic per excel·lència, i ha estat utilitzat habitualment de manera pejorativa per referir-se a les dones. El concepte prové del terme grec υστερία "úter". Hipòcrates relacionà la histèria a una carència d'activitat sexual en la dona. Amb l'arribada de l'Edat Mitjana, l'anteriorment nomenat *Malleus Maleficarum* feia referència a epidèmies histèriques per explicar brots de bruixeria i protestes femenines. Al segle XVII es reconeix que també afecta els homes i passa a considerar-se una malaltia d'origen nerviós, i no procedent de l'úter. Durant el segle XVIII es vincula el concepte a la neurosi, tot i que es manté la seva relació amb la sexualitat femenina. Al segle XIX el concepte va redefinint-se i a poc a poc va relacionant-se amb un deteriorament del sistema nerviós. Al segle XX la definició canvia i s'abandona el concepte d'histèria, essent substituït pel terme somatització i trastorn de conversió.

2.1.10. L'Espanya franquista

A Espanya el feixisme comença a aparèixer el 1931. Carmen Alcalde (1996) recull una al·lusió al tema de la dona per part de José Antonio Primo de Rivera, que en un discurs del 1935 va dir al respecte:

No somos feministas. No entendemos que la manera de respetar a la mujer consista en sustraerla a su magnífico destino y entregarla a funciones varoniles. A mí siempre me ha dado tristeza ver a la mujer en ejercicios del hombre, toda afanada y desquiciada en una rivalidad donde lleva, entre la morbosa complacencia de los competidores masculinos, todas las de perder. El verdadero feminismo no debería consistir en querer para las mujeres las funciones que hoy se estiman superiores, si no en rodear cada vez de mayor dignidad humana y social a las funciones femeninas.

El juny de 1934 es constituí la primera Sección Femenina de la Falange Española, presidida per Pilar Primo de Rivera. Des dels seus inicis queda clar que el model de dona proposat reorienta les dones cap a la llar. A més, enllaçava també la tradició catòlica més conservadora. Així, junt amb la maternitat s'exalta la feminitat entesa com a fragilitat, submissió i esperit de sacrifici, desapareixent qualsevol

mençió a la capacitat intel·lectual, creativa i crítica de la dona, convertida ara en una ombra de l'home.

A partir de la victòria franquista de 1939 es reglamenten les funcions encomanades a partir d'aquest moment a la Sección Femenina, que es concreten en dos objectius bàsics: en primer lloc, un objectiu polític de mentalització i instrucció de les dones en la doctrina falangista. En segon lloc, un objectiu ideològic-cultural, formant un model de dona que es caracteritza per la seva submissió a l'home i la seva preparació per complir les seves missions bàsiques, esposa i mare.

A més, la Sección Femenina exercia un control no només sobre les seves afiliades, sinó sobre el conjunt de dones espanyoles a través del Servicio Social. La seva creació fou deguda a la situació de guerra i a la necessitat d'incorporar a la dona en l'ajuda a les feines de l'Estat. A poc a poc es va anar estenent l'obligatorietat, ja que d'aquesta manera suposava una nova eina pel control ideològic de la població femenina, a més de dificultar-ne l'accés al món laboral. Les feines, que suposaven una important font de mà d'obra gratuïta per al Règim, consistien bàsicament a realitzar treballs en menjadors, escoles, biblioteques, guarderies, etc. Amb el pas dels anys el Servicio Social passà a convertir-se en un simple tràmit, tot i que va seguir vigent fins al dia 1 d'abril de 1977, moment en què desaparegué la Sección Femenina.

En l'àmbit legal, el 1939 les lleis civils que havien estat reformades durant la República es van derogar, retornant al codi civil napoleònic de 1889. Així, s'abolí el matrimoni civil, el divorci, l'ús de mètodes anticonceptius i l'avortament. El 1938 es va regular que en alguns treballs la dona cobrés menys que l'home per la mateixa feina. A principis dels anys 40 es va prohibir a les dones exercir com advocada de l'Estat, diplomàtica, jutgessa, notària, etc. i a partir del 1942 totes les reglamentacions de treball van començar a disposar que, al casar-se, les dones havien d'abandonar els seus llocs de treball.

Pel que fa a l'ensenyament, el 1939 van quedar suprimides les Escoles Mixtes, i el 1941 va quedar regulada l'obligatorietat d'impartir en tots els centres d'ensenyament per a nenes una sèrie d'assignatures d'educació política, religiosa, de feines de casa, etc. englobades sota el nom "Hogar".

Imatge 13: Sección Femenina de la falange española

2.1.11. Les rectificacions legislatives a Espanya

El 24 d'abril de 1958 es promulgà una reforma de 56 articles del codi civil, amb la que es va obtenir el dret a la pàtria potestat dels fills per a les vídues que es tornessin a casar i el dret de les dones a ser testimonis als judicis. En l'àmbit laboral, el 27 de juliol de 1961 es va promulgar una llei de Derechos Políticos, Profesionales y de Trabajo de la mujer. En aquesta mateixa línia, el 20 d'agost de 1970 es va permetre a les dones mantenir la seva feina en casar-se. El 28 de desembre de 1966 es va permetre l'accés de les dones a la carrera judicial, i el 1967 es va reconèixer el dret al mateix salari per la mateixa feina (tot i que és evident que aquest dret encara no ha arribat a la seva plenitud avui dia).

Tot i això, no fou fins al 1978, ja mort Franco i en ple procés de transició cap a la democràcia, que la Constitució Espanyola va consolidar el principi d'igualtat davant la llei sense discriminació per raó del sexe, la raça, i/o la religió.

2.1.12. Estereotips, prejudicis i discriminació

El sexisme tradicional s'articulava al voltant de les següents idees (Glick i Fiske, 1996):

- 1) Un paternalisme dominador: entenen que les dones són més dèbils, inferiors a l'home, fet que dóna legitimitat a la figura dominant masculina.
- 2) Una diferenciació de gènere competitiva: la consideració que les dones són diferents dels homes i no tenen les característiques necessàries per triomfar en l'àmbit públic, essent l'àmbit privat el lloc on han de mantenir-se.
- 3) L'hostilitat heterosexual: la idea que les dones tenen poder sexual que les fa perilloses i manipuladores pels homes.

El paradigma de Goldberg (1968) intenta explicar la discriminació laboral de les dones a partir de la influència dels estereotips i les creences relacionades amb el gènere. El paradigma de Deaux (1976) analitza la devaluació del treball de les dones suggerint que, com a conseqüència dels estereotips l'èxit laboral de la dona s'atribueix a causes externes i el fracàs a causes internes, mentre que en el cas dels homes s'atribueix a la inversa.

2.1.13. La misogínia en l'actualitat

Actualment, per sort la situació ha millorat força. Tot i això, en el nostre dia a dia les dones encara seguim sofrint la impressió de la desigualtat i el masclisme. Tal com explica Coral Herrera⁹ (2013) en el seu blog, les lluites feministes dels anys 70 van provocar una revolució i van promoure una sèrie de canvis institucionals, legals, polítics i econòmics d'enorme importància per la societat occidental. Els assoliments més importants de la revolució feminista van ser el sufragi universal de vot, la legalització de l'avortament i la llei del divorci. Tot i això seguim havent de combatre la violència de gènere i els feminicidis, que és la gran lluita actual. A més, ara més que mai Internet i sobretot les xarxes socials s'han convertit en "armes" per afavorir la violència masclista, tal com veurem més endavant.

La marea violeta que recorre moltes ciutats europees, llatinoamericanes, estatunidenques, surt cada 8 de març per exigir igualtat, llibertat i drets fonamentals, per recordar les dones assassinades per culpa de la violència de gènere i per protestar en contra de la discriminació de les dones en tots els àmbits socials, polítics i econòmics.

2.2. EVOLUCIÓ POLÍTICA D'ESPANYA

Tal com ens informa la web Datosmacro.com¹⁰, Espanya és un país de 505.940 quilòmetres quadrats que té una població de 46.468.102 persones. La seva capital és Madrid i la seva moneda l'Euro.

Segons la Constitució de 1978¹¹, Espanya és una monarquia parlamentària, amb Felipe VI com a rei. Les forces majoritàries nacionals són el Partido Popular (PP, centredreta), Partido Socialista Obrero Español (PSOE). Així mateix hi ha diversos partits nacionalistes o regionalistes.

Pel que fa a les legislatures democràtiques espanyoles, comprenen un període que va des del 5 de juliol del 1977 fins a l'actualitat¹².

⁹ <http://haikita.blogspot.com.es/2012/03/los-logros-y-los-retos-del-feminismo-en.html>

¹⁰ <http://www.datosmacro.com/paises/espana>

¹¹ <http://www.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=1&tipo=2>

¹² Per més informació, cf. la pàgina web de la Moncloa

[<http://www.lamoncloa.gob.es/gobierno/gobiernosporlegislaturas/Paginas/index.aspx>]

Després de la celebració de les eleccions generals a les Corts Espanyoles del 15 de juny de 1977, el *Boletín Oficial del Estado* (BOE) publicà els Reals Decrets que varen definir la nova composició del govern. Guanyà per majoria simple la Unión de Centro Democrático (UCD), presidida per Adolfo Suárez.

La I Legislatura va comptar amb nou governs: quatre d'ells amb el president Adolfo Suárez, i els altres cinc amb Leopoldo Calvo-Sotelo. El partit del govern era UCD.

Felipe González, que pertanyia al Partido Socialista Obrero Español (PSOE), després de guanyar les eleccions generals del 28 d'octubre de 1982 fou investit president, encapçalant la II Legislatura.

En la III Legislatura, la IV i la V Felipe González fou reelegit president, amb el PSOE com a partit del Govern.

Després de la victòria en les eleccions generals del 3 de març de 1996 del Partit Popular (PP), José María Aznar va presidir la VI i la VII Legislatura.

En la VIII i la IX Legislatura, presidides per José Luis Rodríguez Zapatero, el partit al govern fou el PSOE.

En la X Legislatura, el partit al Govern fou el PP i el president fou Mariano Rajoy.

Durant la XI Legislatura, 13 de gener de 2016, es va mantenir en funcions l'últim Gabinet de la X Legislatura.

2.3. EL PANORAMA POLÍTIC ACTUAL (2015-2016)

La XII Legislatura es va constituir el 19 de juliol de 2016. Continua en funcions l'últim Gabinet de la XI Legislatura, menys la titular de Foment que abandonà la cartera ministerial per ocupar la presidència del Congrés dels Diputats. Del despatx ordinari dels assumptes corresponents al Ministeri de Foment passà a ocupar-se'n el titular del Ministeri de Justícia.

El primer Govern de la XII Legislatura es va constituir el 4 de novembre de 2016.

2.3.1. Nivell nacional (Espanya)

Actualment, els partits i coalicions que compten amb representació parlamentària al Congrés, el Senat i les seves components femenines són, segons les dades que apareixen al Congrés dels Diputats¹³, les següents:

¹³ Per més informació, cf. la pàgina web del Congrés

[<http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Diputados/DipGrupParl>]

1) Grup Parlamentari Popular (PP): 134 diputats, 53 dones (un 40%)

María Dolores Alba Mullor , Ana Isabel Alós López, María Carmen Álvarez-Arenas Cisneros, María Teresa Angulo Romero, Matilde Pastora Asian González, María Luz Bajo Prieto, María Fátima Báñez García, Elena María Bastidas Bono, Mª Mar Blanco Garrido, María Jesús Bonilla Domínguez, Isabel María Borrego Cortés, Eloísa María Cabrera Carmona, María Ascensión Carreño Fernández, Loreto Cascales Martínez, Pilar Cortés Bureta, Mar Cotelo Balmaseda, María Dolores De Cospedal García, María del Carmen Dueñas Martínez, Beatriz Marta Escudero Berzal, Carolina España Reina, Isabel García Tejerina, María José García-Pelayo Jurado, Irene Garrido Valenzuela, María del Carmen González Guinda, Marta González Vázquez, Silvia Heredia Martín, María del Carmen Hernández Bento, Belén Hoyo Juliá, Ángeles Isac García, María Teresa de Lara Carbó, Susana López Ares, Ana María Madrazo Díaz, María Dolores Marcos Moyano, Teófila Martínez Saiz, María Sandra Moneo Díez, Dolors Montserrat Montserrat, Tristana María Moraleja Gómez, María Jesús Moro Almaraz, Carmen Navarro Lacoba, Teresa Palmer Tous, Ana María Pastor Julián, María del Carmen Quintanilla Barba, Agueda Reynés Calvache, Pilar Rojo Noguera, María Eugenia Romero Rodríguez, Rosa María Romero Sánchez, María Soraya Sáenz de Santamaría Antón, Alicia Sánchez-Camacho Pérez, María de la Concepción Santa Ana Fernández, Sílvia Valmaña Ochaíta, Ana Belén Vázquez Blanco, Celia Villalobos Talero, Ana María Zurita Expósito.

Partido Popular

2) Grup Parlamentari Socialista (PSOE): 84 diputats, 35 dones (un 41%)

Miriam Alconchel Gonzaga, Ángeles Álvarez Álvarez, Meritxell Batet Lamaña, Patricia Blanquer Alcaraz, Ana María Botella Gómez, Pilar Cancela Rodríguez, Zaida Cantera de Castro, Carmen Rocío Cuello Pérez, María del Rocío De Frutos Madrazo, Sonia Ferrer Tesoro, María Aurora Flórez Rodríguez, María

Partido Socialista Obrero Español

Dolores Galovart Carrera, Josefa Inmaculada González Bayo, María González Veracruz, Lúdia Guinart Moreno, Sofía Hernanz Costa, Adriana Lastra Fernández, María Pilar Lucio Carrasco, María Guadalupe Martín González, María Luz Martínez Seijo, Micaela Navarro Garzón, Esther Peña Camarero, María Mercè Perea i Conillas, María Soledad Pérez Domínguez, Margarita Pérez Herráiz, Elvira Ramón Utrabo, María Tamara Raya Rodríguez, Margarita Robles Fernández, Isabel Rodríguez García, Juana Amalia Rodríguez Hernández, María Soraya Rodríguez Ramos, María del Mar Rominguera Salazar, María Jesús Serrano Jiménez, Susana Sumelzo Jordán, Victoria Begoña Tundidor Moreno.

3) Grup Parlamentari Confederal de Unidos Podemos-En Comú Podem- En Marea: 67 diputats, 32 dones (un 48%)

Nayua Miriam Alba Goveli (UP), Rosa Ana Alonso Clusa (UP), María Teresa Arévalo Caraballo (UP), Àngela Ballester Muñoz (C-P-EUPV), Ione Belarra Urteaga (UP), Carolina Bescansa Hernández (UP), Rita Gertrudis Bosaho Gori (C-P-EUPV), Amparo Botejara Sanz (UP), Sara Carreño Valero (UP), María Asunción Jacoba Pía De la Concha García-Mauriño (UP), Yolanda Díaz Pérez (EM-P-A-EU), María Gloria Elizo Serrano (UP), Sònia Farré Fidalgo (ECP), Sofía Fernández Castañón (UP), Alexandra Fernández Gómez (EM-P-A-EU), Isabel Franco Carmona (UP), María del Mar García Puig (ECP), Eva García Sempere (UP), María Auxiliadora Honorato Chulián (UP), Ana Marcello Santos (UP), Lucía Martín González (ECP), María Rosa Martínez Rodríguez (UP), Irene María Montero Gil (UP), Rosana Pastor Muñoz (C-P-EUPV), María del Carmen Pita Cárdenes (UP), Ángela Rodríguez Martínez (EM-P-A-EU), María Isabel Salud Areste (UP), Tania Sánchez Melero (UP), Marta Sibina Camps (ECP), Ana Belén Terrón Berbel (UP), Carmen Valido Pérez (UP), Noelia Vera Ruíz-Herrera (UP), Aina Vidal Sáez (ECP).

PODEMOS.

Unidos Podemos

En marea

En comú podem

4) Grup Parlamentari Ciudadanos (C's): 32 diputats, 8 dones (un 25%)

Elena Faba de la Encarnación, María Sandra Julià Julià, Marta Martín Llaguno, María Virginia Millán Salmerón, Patricia Reyes Rivera, Irene Rivera Andrés, Marta María Rivera de la Cruz, Melisa Rodríguez Hernández.

5) Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana (ERC): 9 diputats, 3 dones (33%)

Ester Capella i Farré, Teresa Jordà i Roura, Ana María Surra Spadea.

6) Grup Parlamentari Vasc (EAJ-PNV): 5 diputats, 0 dones (0%)

Marian Beitialarrangoitia Lizarralde (EH Bildu), Lourdes Ciuró i Buldó (CDC), Míriam Nogueras i Camero (CDC), Ana María Oramas González-Moro (CCa-PNC), Marta Sorlí Fresquet (C-P-EUPV).

Coalición Canaria-Partido Nacionalista Canario

Podemos-Compromís-EUPV

Convergència Democràtica de Catalunya

Euskal Herria Bildu

Segons les dades que apareixen al Senat¹⁴ aquesta és la composició dels grups parlamentaris:

1) Grup Parlamentari Popular: 148 senadors, 55 dones (un 37%)

María Rosa Vindel López, María del Mar Angulo Martínez, Paula Prado del Río, María Ángeles Muñoz Uriol, Sofía Acedo Reyes, María Teresa Antoñanzas Garro, María Aparicio Calzada, María del Carmen de Aragón Amunárriz, Cristina Ayala Santamaría, Edelmira Barreira Diz, María Pilar Barreiro Álvarez, Esther Basilia del Brío González, Susana Camarero Benítez, Raquel Clemente Muñoz, María Begoña Contreras Olmedo, María Isabel García Luis, Ana María González García, Severa González

Partido Popular

López, María Belén Ibarz Ibarz, María Beatriz Jurado Fernández de Córdoba, María del Carmen Leyte Coello, María Dolores López Gabarró, Marta Lucio Gómez, María Mercedes Mallol Gil, Ana Isabel Mariño Ortega, María José Martín Gómez, Blanca Azucena Martínez Gómez, María Montserrat Martínez González, Coloma Francisca Mendiola Olarte, María Esther Merino Portugal, Fátima Mohamed Dos Santos, Cristina Flora Molina Ciudad, Amparo Monroy Sánchez, Esther Muñoz de la Iglesia, María Adelaida Pedrosa Roldán, María Auxiliadora Pérez Díaz, María Carmen Isabel Pobo Sánchez, Juana Francisca Pons Vila, Salomé Pradas Ten, María Carmen Riobobos Regadera, María Rosario Rodríguez Rueda, María Mercedes Roldós Caballero, Luisa Fernanda Rudi Úbeda, Clara Isabel San Damián Hernández, María Isabel Sánchez Torregrosa, Asunción Sánchez Zaplana, Rosario Isabel Santos Fernández, María Cristina Sanz Barrios, Paloma Inés Sanz Jerónimo, María Arenales Serrano Argüello, María Núria Simón González, Catalina Soler Torres, María Rosario Soto Rico, Marta Torrado de Castro, María Teresa Tortonda Gordillo.

2) Grup Parlamentari Socialista: 62 senadors, 15 dones (un 24%)

María Luisa Carcedo Rocas, Matilde Valentín Navarro, Rosa María Aldea Gómez, Laura Berja Vega, María Perla Borao Aguirre, Olivia María Delgado Oval, María José Fernández Muñoz, Manuela Galiano López, María del Carmen Iglesias Parra, Rosa María López Alonso, María del Mar Moreno Ruiz,

Partido Socialista Obrero Español

¹⁴ Per més informació, cf. la pàgina web del Senat

[<http://www.senado.es/web/composicionorganizacion/gruposparlamentarios/composiciongruposparlamentarios/index.html>]

María Encarnación Moya Nieto, Begoña Nasarre Oliva, Ana María Pérez Castilleja, Elena Víboras Jiménez.

- 3) Grup Parlamentari Confederal de Unidos Podemos-En Comú Podem- En Marea: 21 senadors, 14 dones (un 67%)

María Isabel Mora Grande, María Vanesa Angustia Gómez, Celia Cánovas Essard, Virginia Felipe Saelices, María Freixanet Mateo, Elvira García Díaz, María Pilar Garrido Gutiérrez, Miren Edurne Gorrochategui Azurmendi, Vicenta Jiménez García, María Pilar Lima Gonzálvez, María Concepción Palencia García, Margarita Quetglas Quesada, Sara Mercè Vilà Galan, Idoia Villanueva Ruiz.

PODEMOS.

Unidos Podemos

En comú podem

En marea

- 4) Grup Parlamentari d'Esquerra Republicana: 12 senadors, 4 dones (33%)

Mireia Cortès Gès, Anna Azamar Capdevila, Laura Castel Fort, Elisenda Pérez Esteve.

Esquerra Republicana de Catalunya

- 5) Grup Parlamentari Vasc (EAJ-PNV): 6 senadors, 3 dones (33%)

Nerea Ahedo Ceza, María Dolores Etxano Varela, María Eugenia Iparragirre Bemposta.

Euzko Alderdi Jeltzalea

6) Grup Parlamentari Mixte: 17 senadors, 6 dones (35%)

María José López Santana (NCa), Elisabet Abad Giralt (CDC), Yaiza Castilla Herrera (ASG), Rosa María Domínguez de Posada Puertas (FAC), María del Mar del Pino Julios Reyes (CCa), María Teresa Rivero Segalàs (CDC).

2.3.2. Nivell autonòmic (Catalunya)

Els partits i coalicions que compten amb representació parlamentària al Parlament de Catalunya i les seves components femenines són, segons les dades que apareixen al Parlament de Catalunya¹⁵:

1) Grup Parlamentari de Junts Pel Sí: 62 diputats, 27 diputades (un 44%)

Marta Rovira i Vergés, Ramona Barrufet i Santacana, Dolors Bassa i Coll, Montserrat Candini i Puig, Magda Casamitjana i Aguilà, Carmina Castellví i Vallverdú, Anna Caula i Paretas, Violant Cervera i Gòdia, Adriana Delgado i Herreros, Anna Figueras i Ibàñez, Natàlia Figueras i Pagès, Carme Forcadell i Lluís, Montserrat Fornells i Solé, M. Assumpció Laïlla i Jou, Neus Lloveras i Massana, Neus Munté i Fernández, Montserrat Palau Vergés, Marta Pascal i Capdevila, Irene Rigau i Oliver, Meritxell Roigé i Pedrola, Maria

¹⁵ Per més informació, cf. la pàgina web del Parlament [<http://www.parlament.cat/web/composicio/grups-parlamentaris/index.html>]

Rosell i Medall, Maria Dolors Rovirola i Coromí, Maria Senserrich i Guitart, Anna Simó i Castelló, Teresa Vallverdú Albornà, Alba Vergés i Bosch, Montserrat Vilella Cuadrada.

2) Grup Parlamentari de Ciutadans: 25 diputats, 9 dones (36%)

Inés Arrimadas García, Susana Beltrán García, Marina Bravo Sobrino, Noemí de la Calle Sifré, Carmen de Rivera i Pla, Lorena Roldán Suárez, Sonia Sierra Infante, Elisabeth Valencia Mimbrero, Laura Vílchez Sánchez.

3) Grup Parlamentari Socialista: 16 diputats, 7 dones (un 44%)

Eva Granados Galiano, Assumpta Escarp Gibert, Rosa Maria Ibarra Ollé, Eva Martínez Morales, Marta Moreta Rovira, Esther Niubó Cidoncha, Alícia Romero Llano.

Partit dels Socialistes de Catalunya

4) Grup parlamentari de Catalunya Sí que es Pot: 11 diputats, 5 dones (un 45%)

Gemma Lienas Massot, Jéssica Albiach Satorres, Hortènsia Grau Juan, Àngels Martínez Castells, Marta Ribas Frías.

**CATALUNYA
SÍ QUE ES POT**
Catalunya Sí que es Pot

5) Grup Parlamentari del Partit Popular de Catalunya: 11 diputats, 4 dones (un 36%)

María José García Cuevas, Esperanza García González, Andrea Levy Soler, Marisa Xandri Pujol.

Partido Popular

6) Grup Parlamentari de la Candidatura d'Unitat Popular - Crida

Constituent: 10 diputats, 5 dones (un 50%)

Mireia Boya e Busquet, Anna Gabriel i Sabaté, Eulàlia Reguant i Cura, Gabriela Serra Frediani, Mireia Vehí i Cantenys.

Candidatura d'Unitat Popular

2.3.3. Nivell local (Lleida)

La composició del consistori municipal de Lleida¹⁶, formada per 27 membres, 10 dels quals són dones, és la següent:

Govern Municipal (PSC): 8 integrants, 3 dones (un 38%)

Montse Mínguez Garcia, Sara Mestres Llusà, Montserrat Parra Albà.

Partit dels Socialistes de Catalunya

Grups de l'oposició:

1) CIU: 6 integrants, 4 dones (un 67%)

Maria Carme Culleré Llaboré, Cristina Núria Simó Andreu, Rosa Maria Salmerón Pallarés, Marta Gispert Rocasalbas.

Convergència i Unió

2) C's: 4 integrants, 1 dona (25%):

Ángeles Ribes Duarte

Ciutadans

3) ERC-AVANCEM: 3 integrants, 1 dona (33%):

Núria Marín Casas

Partido Popular

4) CRIDA-CUP: 2 integrants, 0 dones (0%)

5) PP: 2 integrants, 1 dona (50%):

Dolors López Aguilar

6) COMÚ DE LLEIDA: 2 integrants, 0 dones (0%)

Comú de Lleida

Esquerra Republicana de Catalunya

Candidatura d'Unitat Popular

¹⁶ Per més informació, cf. la pàgina web de l'Ajuntament de Lleida [<http://www.paeria.es/cat/ajuntament/>]

3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

Hi ha diversos estudis i aproximacions a les qüestions centrals del meu treball. Així, pel que fa a la misogínia a les xarxes socials i mitjans de comunicació en general, destaca el recent estudi dels mitjans socials DEMOS l'any 2016, anomenant “The Use of Misogynistic Terms on Twitter”, que ha analitzat els milers de *tuits* agressius i abusius que s'envien des de comptes de Twitter del Regne Unit. En l'estudi, on es van supervisar específicament l'ús de les paraules “zorra (slut)” i “puta (whore)” durant un període de tres setmanes, s'hi van trobar 6.500 usuaris individuals atacats per 10.000 tweets explícitament agressius i misògins. Pel que fa al nivell internacional, més de 200.000 tuits agressius utilitzant els mateixos termes van ser enviats a 80.000 persones en les mateixes tres setmanes.

També disposem del programa televisiu .CAT, que va emetre un programa anomenat “Masclisme i política” emès el 5 de maig de 2016. En aquest, la portaveu del grup parlamentari de la CUP, Anna Gabriel, la presidenta del grup parlamentari de Ciutadans, Inés Arrimadas, i la consellera de Presidència i portaveu del govern, Neus Munté, van debatre els recents atacs masclistes a dones polítiques de la mà dels presentadors Tian Riba i Natza Farré.

D'altra banda, són diversos els articles de premsa, com ara “Las políticas españolas, blanco recurrente de críticas por su condición femenina” publicat l'any 2010 pel diari digital 20minutos.es, o entorns digitals que s'han fet ressò dels darrers atacs verbals contra les polítiques espanyoles i catalanes, però tots ho fan comentant només alguns casos particulars o bé, tot el contrari, en un sentit generalista.

El meu treball pretén ser una aproximació diferent, analitzant al detall un volum prou important d'atacs per poder arribar a conclusions significatives i estudiar alguns aspectes fins ara no considerats, com ara, la tipologia habitual d'agressor, el perfil més freqüent de víctima, el contingut dels atacs però també la forma del missatge, etc. i veure'n tendències generals i si tenen connexions amb la misogínia present des de temps immemorials.

4. ESTUDI DELS ATACS MISÒGINS A LA POLÍTICA ESPANYOLA: ANÀLISI I RESULTATS

4.1. DELIMITACIÓ DEL CAMP D'ESTUDI

Per poder analitzar els diferents atacs misògins contra dones que es dediquen a la política, he intentat acotar força el camp d'estudi. El criteri principal de selecció ha estat el marc geogràfic en què les víctimes exerceixen la seva tasca. A partir d'això he recollit i analitzat 103 comentaris i atacs misògins que cronològicament s'estenen des del 1990 fins al 2016 i que han estat difosos a les xarxes socials (twitter, facebook, ets.) i mass-media en general.

4.2. METODOLOGIA ESPECÍFICA

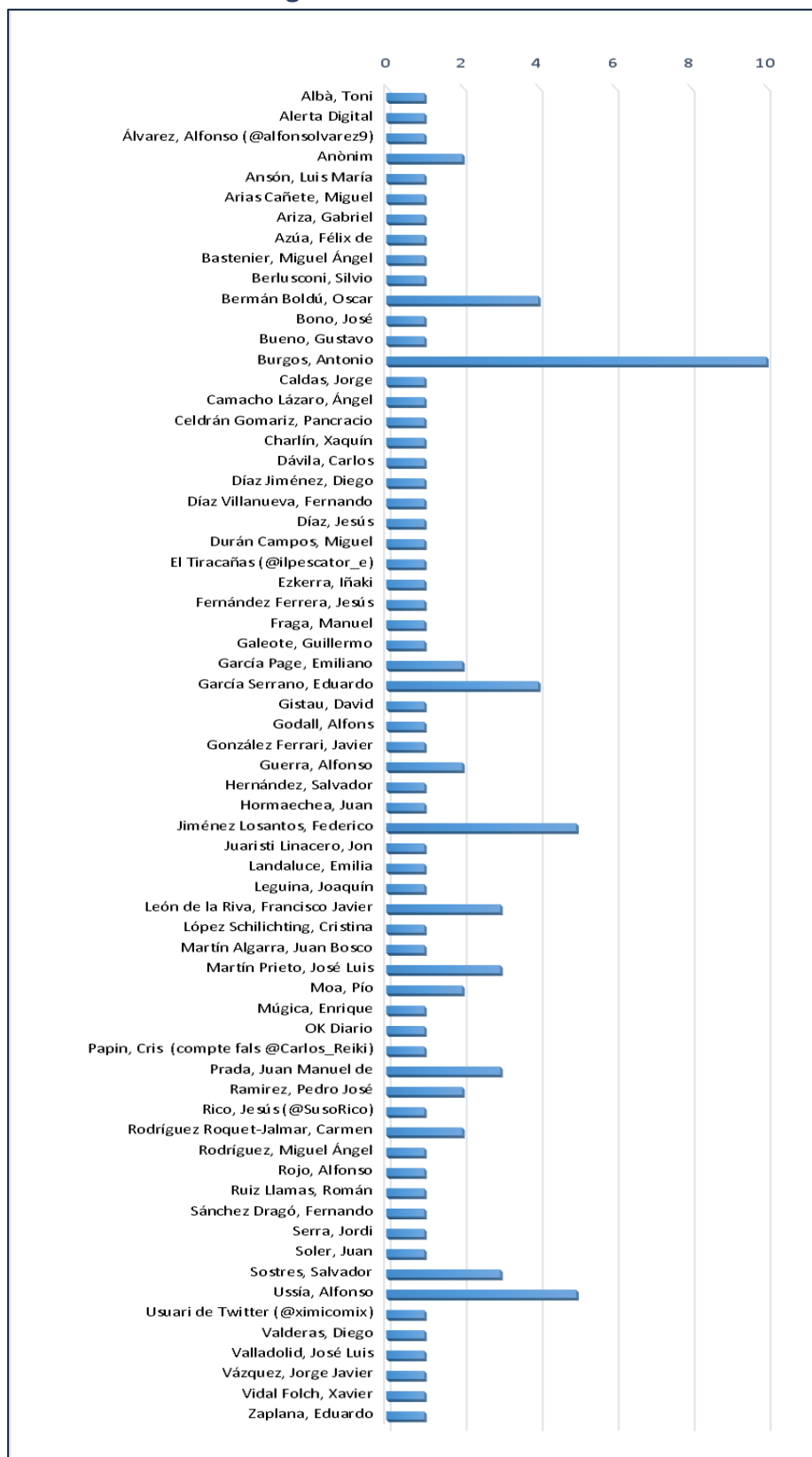
La metodologia que he emprat per realitzar la part pràctica ha estat la següent: en una fulla Excel he elaborat una base de dades per recollir els diferents missatges misògins que vaig anar trobant durant el període d'elaboració del meu treball de recerca (uns vuit mesos). A més, vaig recollir qui era l'agressor i quina ideologia política tenia, qui era la víctima i a quin partit polític estava afiliada, quan s'havia publicat l'agressió, el nom i el tipus de mitjà de comunicació pel qual s'havia difós, el text de l'agressió en qüestió i la sanció aplicada. Després de recollir 103 atacs, vaig analitzar en una gràfica els anteriors paràmetres mencionats. Pel que fa a les agressions, vaig classificar-les segons el tipus de missatge misogin que tenien: crítica de l'aspecte físic, de la maternitat, de la vida privada, etc. I finalment he analitzat les agressions des d'una perspectiva morfològica i retòrica.

4.3. ANÀLISI DE LA MOSTRA

Per al present treball, he fet l'anàlisi de 103 missatges misògins, declaracions, atacs i comentaris fets per un total de 67 agressors (i també agressores), que van dirigits a un total de 43 dones polítiques. Els paràmetres d'anàlisi són cinc, concretament: identitat de la persona agressora, tendència ideològica o política de l'agressor, identitat de la víctima de l'agressió, tendència ideològica o política

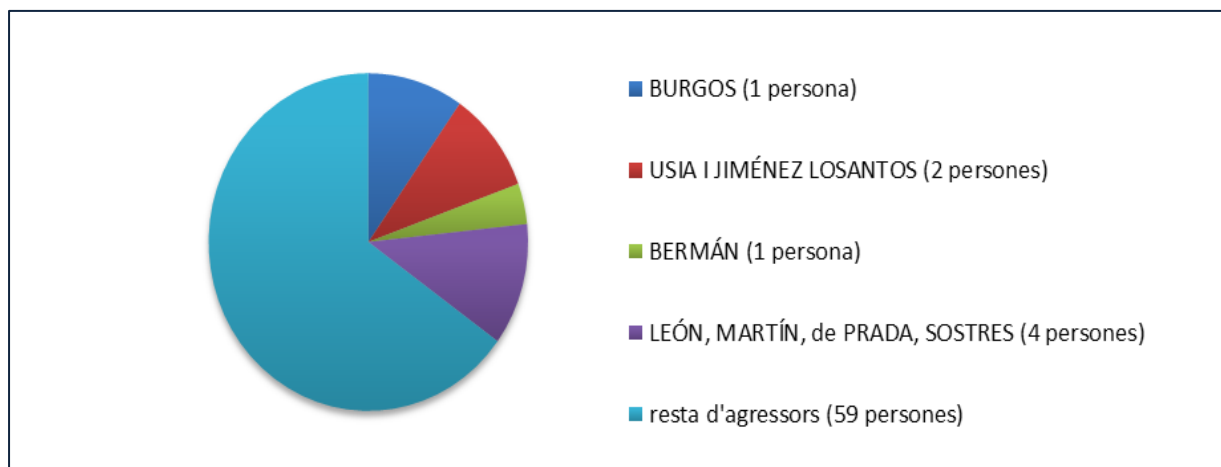
de la víctima, any en què va ser emesa l'agressió, tipus de mitjà o xarxa pel qual va ser emesa, nom del mitjà o xarxa, el contingut de l'agressió (el text) i la sanció legal o d'altre tipus, si n'hi ha hagut. En cada paràmetre he exposat els resultats, quantificats de forma percentual i il·lustrats amb el gràfic corresponent, he establert conclusions i he plantejat algunes hipòtesis explicatives dels resultats obtinguts, intentant establir relacions de causa-efecte entre ells.

4.3.1. Identitat dels agressors

Gràfic 1. Identitat dels agressors

Pel que fa a la identitat de la persona que emet atacs misògins contra dones destacades de la política espanyola i/o catalana, tal com es pot veure al gràfic 1, la mostra analitzada revela que les injúries estan molt diversificades, ja que són un total de 67 individus (63 homes i 4 dones) que emeten aquest tipus de missatges misògins.

Gràfic 1b. Identitat dels agressors. Distribució

Amb tot, observem un grup reduït de 8 periodistes o escriptors (tots homes i que suposen el 12% del total d'agressors) destacats per la seva contínua reincidència, que són autors del 35% dels atacs estudiats. Entre ells sobresurt Antonio Burgos, que acapara un 9,7% de les agressions amb un total de 10 casos. En segon lloc trobem a Alfonso Ussía i Federico Jiménez Losantos, amb un total de 5 exemples cadascun, i que en conjunt suposen un 9,7% del recull total. En tercer lloc, Oscar Bermán Boldú és l'autor d'un total de 4 atacs, que representa el 3,9%. En quart lloc trobem aquells que han proferit 3 agressions (i que representen el 11,7% del corpus), que són Francisco Javier León de la Riva, José Luís Martín Prieto, Juan Manuel de Prada i Salvador Sostres. Finalment, està la resta d'agressors (un total de 59 persones, que suposen el 88% del total) que han protagonitzat un o dos atacs contra dones de la política i que acaparen en conjunt el 65% de les agressions.

Efectivament, com podem veure l'agressor més reincident és Antonio Burgos. Aquests resultats no sorprenen d'entrada, ja que al llarg de la seva carrera periodística, Antonio Burgos s'ha significat sovint com a misogin, homofòbic, antisemita, anticatalanista i antisocialista¹⁷. Això pot atribuir-se al

¹⁷ Prova de la seva misoginia declarada són articles com ara "El hombre del tiempo: una señora" (juliol de 2008), contra la meteoròloga Mònica López, per ser 'dona, catalana i jove' [consultable en línia a

fet que sempre ha estat un defensor de la cultura i els valors més rancis i tradicionalistes, tema destacat en les seves obres i articles periodístics. El mateix podem dir d'Alfonso Ussía, periodista conegut per la controvèrsia que creen els seus articles. El 2004 va haver de deixar la seva columna del diari *ABC* per la polèmica que va generar el seu article “El cerdo vasco”¹⁸.

Pel que fa a Federico Jiménez Losantos, els seus detractors consideren que el nou liberalisme que representa és en realitat una altra forma de denominar la ultradreta. Ha estat portat a judici més de cinc cops per motius com ara la intromissió legítima en l'honor d'altres periodistes o acusacions falses de terrorisme, entre d'altres.

Óscar Bermán Boldú, un regidor del PP de Palafolls, és conegut pels atacs misògins proferits contra l'alcaldeessa de Barcelona, Ada Colau. D'entre tots els insults, el més polèmic fou “*Debería estar limpiando suelos y no de alcaldesa de Barcelona*”. El PP de la província de Barcelona va desvincular-se d'aquestes declaracions de Barmán contra Ada Colau, que ho va traslladar al comitè de drets i garanties per a l'apertura d'un expedient disciplinari. Així mateix, des de la direcció provincial es va demanar a Bermán que rectificqués les seves paraules petició “a la qual s'ha negat”, segons va comunicar el PP.

León de la Riva, alcalde de Valladolid entre 1995 i 2015, també ha realitzat nombroses declaracions polèmiques, la majoria d'elles de caràcter misògin. Tot i dir que Carme Chacón semblava “*la señorita Pepis vestida de soldado*” o que l'havien acusat de tot menys “*de violar a la candidata*” del PSOE Soraya Rodríguez a l'alcaldia de Valladolid l'any 2007, el comentari que més controvèrsia causà va ser el que anava dirigit a Leire Pajín a la Radio Onda Cero, on va afirmar “*Es una chica preparadísima, hábil, discreta, que va a repartir condones a diestro y siniestro por donde quiera que vaya y que va a ser la alegría de la huerta*” i després va afegir “*Cada vez que le veo la cara y esos morritos... pienso lo mismo, pero no lo voy a contar aquí*”. Dues setmanes després Juan Manuel de Prada va publicar un article a la seva columna del diari *Abc* on defensava les declaracions de León de la Riva dient “*tildar de machista a León de la Riva es tan estúpido como tildar de feminista a quien haga chistes con la calva de Rubalcaba*”.

<http://www.antoniburgos.com/abc/2008/07/re070908.html>]. Les dades biogràfiques i professionals relatives a totes i cada una de les persones agressores es poden consultar a l'annex 1, pàgina 107.

¹⁸ Efectivament, al març de 2004, el columnista va posar fi a les seves col·laboracions amb el diari *ABC* i es va passar al diari *La Razón*. El motiu va ser que el director José Antonio Zarzalejos no va voler publicar-li l'article “El cerdo vasco”. <http://lahemerotecadelbuitre.com/piezas/alfonso-ussia-rompe-con-abc-por-no-publicarle-el-articulo-el-cerdo-vasco-jose-antonio-zarzalejos-se-pasa-al-diario-la-razon-vocento-planeta/>

Parlant de Juan Manuel de Prada, és un periodista amb columna a l'Abc, que ja el 2008 va atacar a les representants del govern de Zapatero dient *"Para abastecer su gabinete de tías, Zapatero ha buscado debajo de las piedras"*. Tot i això, un any després se centrà concretament en Bibiana Aído, a la que va acusar de ser poc intel·ligent dient *"que una persona tan huérfana de «virtud intelectual» como Aído haya alcanzado la dignidad de ministra nos confirma que cada pueblo tiene los gobernantes que se merece; y puesto que encumbrar lo que es de naturaleza inferior es siempre una monstruosidad, es natural que nos gobiernan monstruos"* o que *"el pensamiento de Bibiana no es imbécil porque ni siquiera anda; el pensamiento de Bibiana no se ha puesto todavía en pie, es un pensamiento abyecto (de iactus, participio pasado de iacere) que reptar, que se arrastra por el suelo, ignorante de su condición humana"*. Com veurem després, en cap dels tres casos es va aplicar cap sanció.

Salvador Sostres és (més ben dit, era) periodista amb columna al diari El Mundo fins que el nou director del diari, David Jiménez, el va acomiadar-lo pel seu estil "excessivament mordaç" a l'hora de criticar l'independentisme català i els partits i organitzacions d'esquerra. Un exemple del seu comportament es pot veure en l'article que publicà el 2010 on afirmava que *"La mujer de izquierdas ha sido siempre un fracaso en política. (...) Mientras el feminismo chilla hacia la izquierda, las mujeres realmente inteligentes brillan en la derecha y consiguen lo que se proponen, sin marginación ni queja"*.

Pel que fa a les quatre dones agressores, en primer lloc trobem a Emilia Landaluce, periodista i columnista al diari El Mundo des de 2014, publicà un article el 2016 on deia que Anna Gabriel, portaveu de la CUP, *"se corta el flequillo con escuadra y cartabón"*. En segon lloc trobem a Cristina López Schiliching, una periodista que al llarg de la seva carrera ha reconegut, així com el seu catolicisme, la seva oposició a l'avortament i l'experimentació genètica. També dedicà una secció del seu programa "La tarde con Cristina" a la radio COPE a com "curar l'homosexualitat"¹⁹. Tot i haver-se destacat en la defensa de la dona, l'any 2008 a través de la seva columna al diari La Razón va publicar un article on jutjava a Bibiana Aído dient *"entra en un cosmético Ministerio de Igualdad una chica de 31 años cuyo mayor mérito es haber fomentado el flamenco en Andalucía... y hay que callarse porque es mujer"*. En tercer lloc, trobem el compte de Twitter de Carlos Rey (@Carlos_Reiki), que

¹⁹ <https://hipertextual.com/2007/11/cristina-lopez-schlichting-dedica-una-seccion-en-la-cope-a-como-curar-la-homosexualidad>

l'any 2016 va publicar un *tuit* que acusava Susana Díaz, presidenta de la Junta d'Andalusia, de ser *"La del sur no es una fuerza. Es una peste y un Cancer en el PSOE"*. Segons hem pogut saber a través de OKdiario²⁰, darrera d'aquest usuari es trobava Cris Papin, coordinadora de xarxes a l'equip del secretari general del PSOE, Pedro Sánchez. Finalment trobem a Carmen Rodríguez Roquet-Jalmar, una candidata de Junts pel Sí que a través del seu blog personal "Camí cap a la Independència" l'any 2016 va acusar Inés Arrimadas de fer-se *"amb un nuvi català "pel que pugui pasar" al teu país (que la misèria és molt fotuda)"* i va afegir *"Una nena consentida que, en lloc de batollar oliveres al seu Jaén natal, va anar a parar al Parlament d'un país que no era el seu i a lluitar contra la voluntat democràtica de la majoria d'aquell poble."*

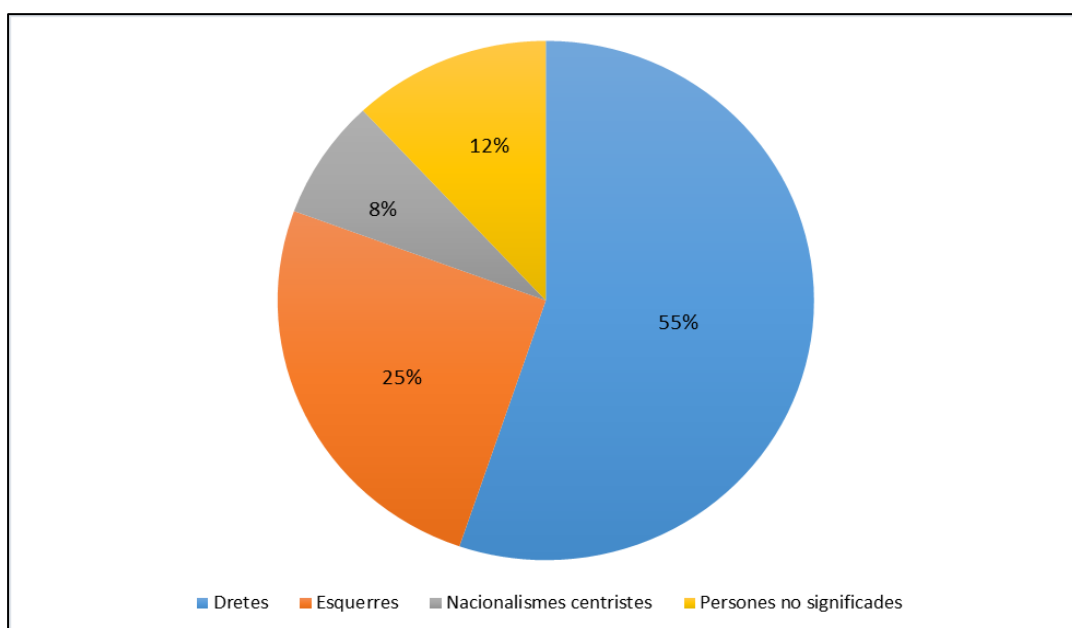
4.3.2. Tendència ideològica i política dels agressors

Si ens atenim a l'afiliació política o tendència ideològica dels agressors, veurem que és molt diversa (13 partits en total, més 9 persones no significades políticament). Ara bé si agrupem les dades per corrents ideològico-polítics, podem distingir clarament quatre àrees o zones ideològiques, que són les que he usat per a classificar les meves dades²¹:

- 1) DRETA: inclou des de l'extrema dreta fins al centre: feixismes, ideologia conservadora, ideologia franquista i els partits polítics AP, UPyD, FI, PP, C's i PRC.
- 2) ESQUERRA: inclou la socialdemocràcia, els independentismes i els partits polítics IU, PSOE i PSC.
- 3) NACIONALISMES CENTRISTES: inclou Junts pel sí, Dcat i BNG.
- 4) PERSONES NO SIGNIFICADES: inclou totes aquelles persones no afiliades i/o de tendència política no coneguda (bàsicament per ser persones anònimes).

²⁰ <https://okdiario.com/espana/2016/09/12/coordinadora-redes-pedro-sanchez-creo-perfil-falso-twitter-atacar-susana-diaz-364642>

²¹ Tot i haver diverses alternatives per classificar les ideologies polítiques, he usat la més estesa que s'articula a partir dels eixos esquerra-dreta.

Gràfic 2. Tendència ideològica i política dels agressors

ORIENTACIÓ	PARTIT	AGRESSOR/A	NÚM agressions	TOTAL
DRETA	AP	J. Hormaechea, M. Fraga	2	37 (55,2%)
	UPyD	Federico Jiménez Losantos	1	
	PP	Ángel Camacho Lázaro, Eduardo Zaplana, Francisco Javier León de la Riva, Jorge Caldas, José Luis Valladolid, Juan Soler, Miguel Ángel Rodríguez, Miguel Arias Cañete, Oscar Bermán Boldú, Salvador Hernández, Salvador Sostres, Juan Hormaechea, Manuel Fraga	13	
	C's	Félix de Azúa, Miguel Ángel Bastenier, Miguel Durán Campos	3	
	FI	Silvio Berlusconi	1	
	PRC	Fernando Sánchez Dragó	1	
	conservadors	Carlos Dávila, Cristina L. Schiliching, David Gistau, Eduardo García Serrano, Gabriel Ariza Javier G. Ferrari, Juan Manuel de Prada, Luis María Ansón, Emília Landaluze, Pancraccio Celdrán Gomariz	10	
	fatxes	Alfonso Ussía, Antonio Burgos, Gustavo Bueno Iñaki Ezkerra, José Luis Martín Prieto, Alerta Digital (ultradreta)	5	
	franquista	Pío Moa	1	
ESQUERRA	IU	Diego Díaz Jiménez, Diego Valderas	2	
	PSOE	Alfonso Guerra, Alfonso Rojo, Cris Papin (compte falsa @Carlos_Reiki), Emiliano	12	

		García-Page, Enrique Múgica, Guillermo Galeote, Jesús Díaz, Jesús Fernández Ferrera, Joaquín Leguina, Jon Juaristi Linacero, Jorge Javier Vázquez, Jose Bono		17 (25,4%)
	PSC	Jordi Serra, Román Ruiz Llamas	2	
	progressistes	Xavier Vidal-Folch	1	
NACIONALISME CENTRISTA	Junts x sí	Carmen Rodríguez Roquet-Jalmar	1	5 (7,5%)
	DCat	Alfons Godall	1	
	BNG	Xaquín Charlín	1	
	independentista	Toni Albà	1	
	capitalista	Fernando Díaz Villanueva, OK Diario	1	
NO SIGNIFICAT		El Tiracañas (@ilpescator_e), Jesus Rico (@SusoRico), Pedro José Ramirez, Usuari de Twitter (@ximicomix), 2 anònims, Juan Bosco Martín Algarra, Alfonso Álvarez (@alfonsolvarez9)	8	8 (12%)
TOTAL AGRESSORS				67

Taula 1. Orientació político-ideològica dels agressors

Així doncs, tal com es pot veure en el gràfic 2 i la taula 1, més de la meitat dels agressors (55,2%) se situen ideològicament a la dreta, enfront d'un 25,4% dels atacants que pertanyen a partits considerats d'esquerres. Pel que fa als agressors pertanyents a nacionalismes centristes, són els més escassos, ja que només representen un 7,5%.

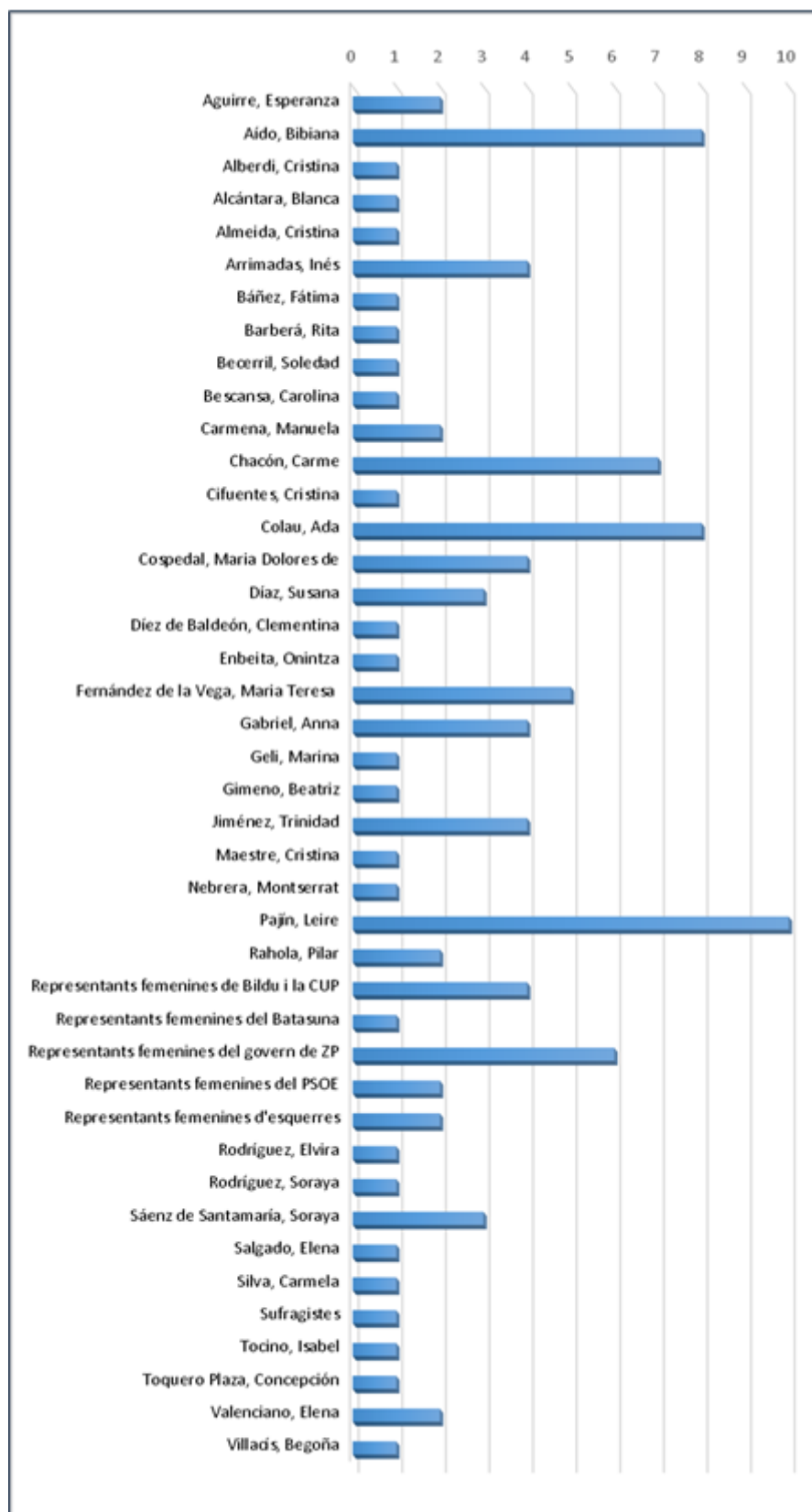
D'altra banda, tenim el grup d'agressors que no s'han significat ideològicament (ja sigui perquè no han volgut fer pública la seva tendència política i/o perquè són autors anònims d'un atac misogin contra les dones del panorama polític espanyol i català), col·lectiu que representa un 12% del total d'agressors.

El fet que la ideologia política de dretes sigui la més nombrosa a l'hora de parlar de misogínia no ens sembla casual. Els fonaments ideològics de la dreta corresponen als valors patriarcals tradicionals, on l'home, detentor de l'autoritat, relega la dona a un pla secundari i eminentment circumscrit a l'àmbit privat i domèstic. Aquesta ideologia patriarcal no veu amb bons ulls la intromissió de les dones en un àmbit fins fa quaranta anys restringit als homes, i encara menys si la ideologia política de les dones del panorama actual és de tall progressista i d'esquerres. Tal com diu Jèssica Murillo²², al llarg de la

²² J. Murillo Ávila, "Roles y estereotipos de la sociedad patriarcal", *Igualdad activa* [consultable en línea: <https://igualdadactiva.wordpress.com/2013/06/19/roles-y-estereotipos-de-la-sociedad-patriarcal/>]

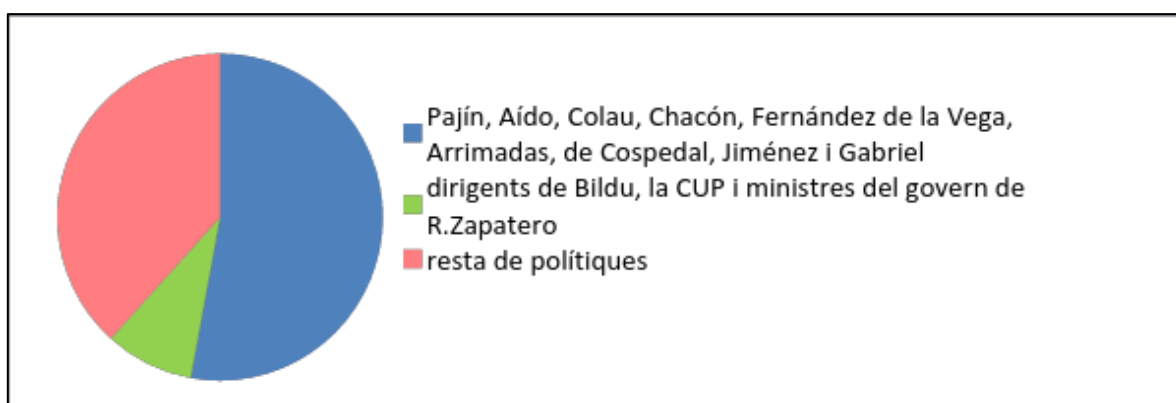
història s'han mantingut aquests valors per a perpetuar el lloc dels homes en els òrgans del poder i preservar la situació de dependència social i econòmica de les dones respecte als homes. Així van néixer els rols de gènere, on l'home està associat a l'àmbit públic, el poder, la influència i l'estatus, mentre que la dona es relaciona amb l'àmbit privat i domèstic. En el cas espanyol, aquests fonaments ideològics van consolidar i reforçar les seves arrels en el franquisme, on l'ideal femení era una dona submissa, obedient i pudorosa, i òbviament allunyada de l'esfera pública.

4.3.3. Identitat de les víctimes

Gràfic 3. Identitat de les víctimes

Pel que fa a les polítiques afectades per les agressions misògines que he analitzat al meu corpus, en el gràfic 3 podem veure que les injúries estan molt diversificades, ja que són un total de 43 les dones professionals de la política agredides. En la majoria de casos es tracta d'atacs a persones individualitzades (el 84,3%), mentre que en un 15,7% les agressions misògines van dirigides a col·lectius (les ministres del govern de Rodríguez Zapatero o les dones polítiques en general, les sufragistes, les polítiques d'esquerres, les polítiques d'un partit concret – Bildu, la CUP o el PSOE).

Gràfic 3b. Identitat de les víctimes. Distribució

Amb tot, podem observar que algunes en concret són blanc habitual d'aquest tipus d'agressions. Aquest grup constituït per 9 dones i que representa el 25% de les dones individualitzades agredides reben el 52,9% de totes les agressions misògines. Pel que fa als col·lectius, tres en concret (les dirigents de Bildu, la CUP i les ministres del govern de R. Zapatero) acaparen el 8,8% dels atacs. La resta de desqualificacions misògines, un 38,3%, estan repartides entre 27 dones concretes i 4 col·lectius.

Si ens fixem ara en els noms propis d'aquesta lamentable llista de víctimes, trobem al capdamunt de la classificació a Leire Pajín²³, dirigent socialista víctima de 10 atacs (xifra que suposa el 9,8% del total). En segon lloc trobem a Ada Colau i Bibiana Aído, que van rebre 8 agressions cadascuna (això suposa el 7,8% respectivament). En tercer lloc, Carme Chacón rebé durant la seva gestió al govern de R. Zapatero 7 atacs, acaparant així un 6,9% del total.

Especialment atacades amb comentaris misògins van ser les ministres del govern de José Luis Rodríguez Zapatero com a col·lectiu però també, en el cas de moltes d'elles, de forma individual, de

²³ Com en el cas del agressors, els detalls biogràfics i professionals de les polítiques analitzades es poden consultar a l'annex 2, p. 124.

manera que, si aglutinem el nombre total d'agressions dirigides contra elles (tant en grup com individualment), aquest arriba quasi al 40% del total.

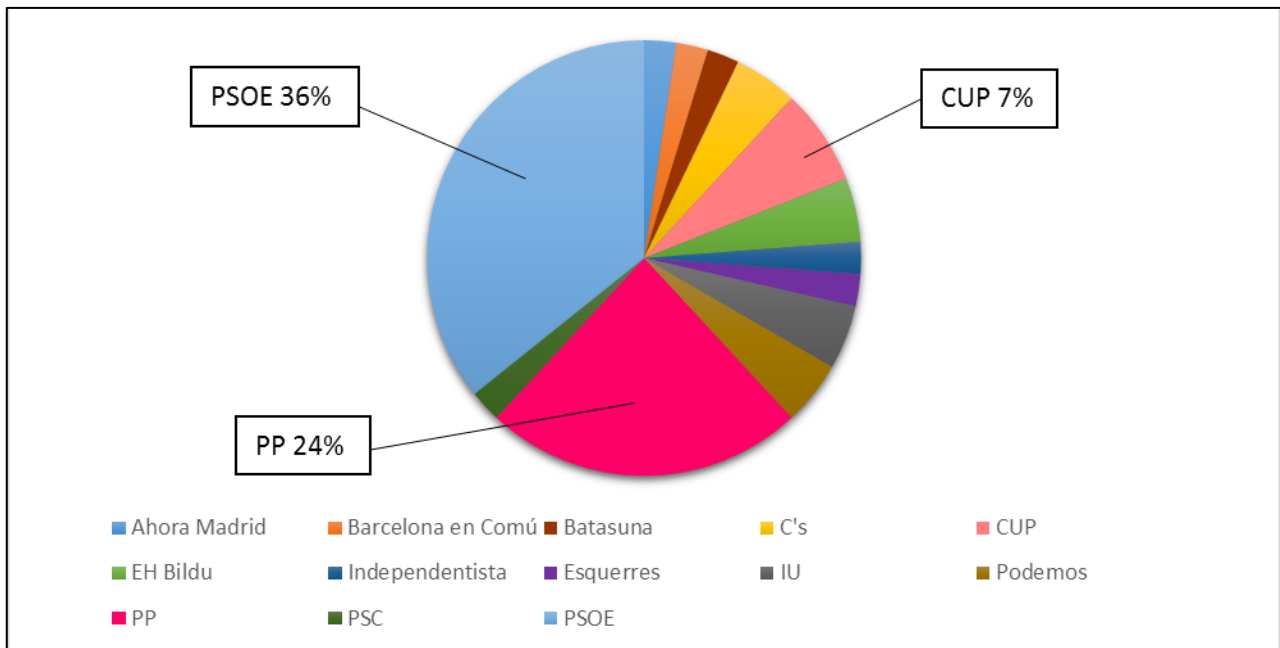
Efectivament, a la vora de L. Pajín, B. Aído i C. Chacón apareix la figura de la Vicepresidenta del Govern, Ministra de la Presidència i Portaveu del govern ZP, Mª Teresa Fernández de la Vega, que va ser agredida 5 cops (un 4,9% del total). Seguidament, veiem aquelles polítiques que han estat agredides 4 cops (3,9%) com l'actual Cap de l'oposició i portaveu de *Ciutadans* al Parlament de Catalunya, Inés Arrimadas, o la dirigent del PP, Mª Dolores de Cospedal.

Un col·lectiu especialment atacat pels agressors misògins i que ha denunciat públicament i reiteradament aquesta situació de discriminació i indefensió és el de les representants femenines de la CUP i, especialment, la diputada Anna Gabriel, que va participar al programa de TV3 "Masclisme i política", conduït per Xavi Coral, Tian Riba i Natza Farré. Els atacs rebuts per les "cupaires" representen el 7,8% del total d'agressions misògines, tant en l'àmbit català com en l'espanyol.

Finalment, trobem polítiques com la socialista andalusa Susana Díaz o la popular Soraya Sáenz de Santamaría (contra les quals he analitzat 3 agressions respectivament, xifra que suposa un 2,9% cadascuna), i l'actual alcaldessa de Madrid Manuela Carmena o la seva predecessora en el càrrec Esperanza Aguirre, entre d'altres, que han estat atacades 2 cops (que representen el 1,9% cadascuna).

Així doncs, veiem com les polítiques més afectades són aquelles que van formar part del govern socialista de R. Zapatero en el seu moment. En són alguns exemples Leire Pajín o Bibiana Aído, que han estat criticades pel fet de ser dones i joves i tenir, a criteri dels agressors, poca experiència, i tanmateix formar part del govern de Zapatero (com a Ministra de Sanitat, Política Social i Igualtat i Ministra d'Igualtat, respectivament). Pel que fa a Carme Chacón, Ministra de Defensa, va patir les ires misògines pel fet de ser una dona jove al capdavant d'un ministeri tradicionalment masclista i ancorat en el passat i, un cop allà, continuar exercint el seu càrrec durant el seu embaràs. Per la seva banda, les agressions a Ada Colau possiblement són degudes a la seva vida d'activista: a poc a poc s'ha anat fent famosa per estar vinculada al moviment okupa, ser la cara visible de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) i, finalment, esdevenir alcaldessa de Barcelona. Ara bé, com veurem més endavant, és agredida per tot el contrari que les anteriors, ja que els atacs que ha patit i pateix s'acarnissen en el seu aspecte físic, poc atractiu o descurat –segons l'opinió dels agressors-, la seva procedència humil i les seves maneres populars i poc sofisticades.

4.3.4. Tendència ideològica i política de les víctimes

Gràfic 4. Orientació político-ideològica de les víctimes

Pel que fa a la ideologia de les polítiques que han rebut atacs misògins, tal com es pot veure al gràfic 4, l'espectre és molt variat, ja que són un total de 43 dones que pertanyen a 12 partits polítics diferents, que oscil·len des de la dreta (PP i C's) fins a l'esquerra (Ahora Madrid, EH Bildu, Barcelona en Comú, PSC, Batasuna, PSOE, independentista, IU, CUP i Podemos).

Ja d'entrada, només fixant-nos en la llegenda del gràfic 4, podem observar que 29 de les 43 víctimes amb nom propi (un 67,4%) se situen ideològicament a l'esquerra. A més, si sumem aquells atacs que han estat proferits contra les polítiques d'esquerrres en general, com a col·lectiu sense individualitzar –i que estan representats al gràfic 4 com “Esquerrres”-, llavors veiem que el percentatge de víctimes d'orientació política d'esquerra ascendeix al 72%. Aquesta dada, comparada amb la tendència ideològica més representativa dels agressors (*cf.* gràfic 2), que era la dreta (entre extrema i moderada), ens revela clarament una persecució per part d'agressors de dretes contra víctimes d'esquerrres.

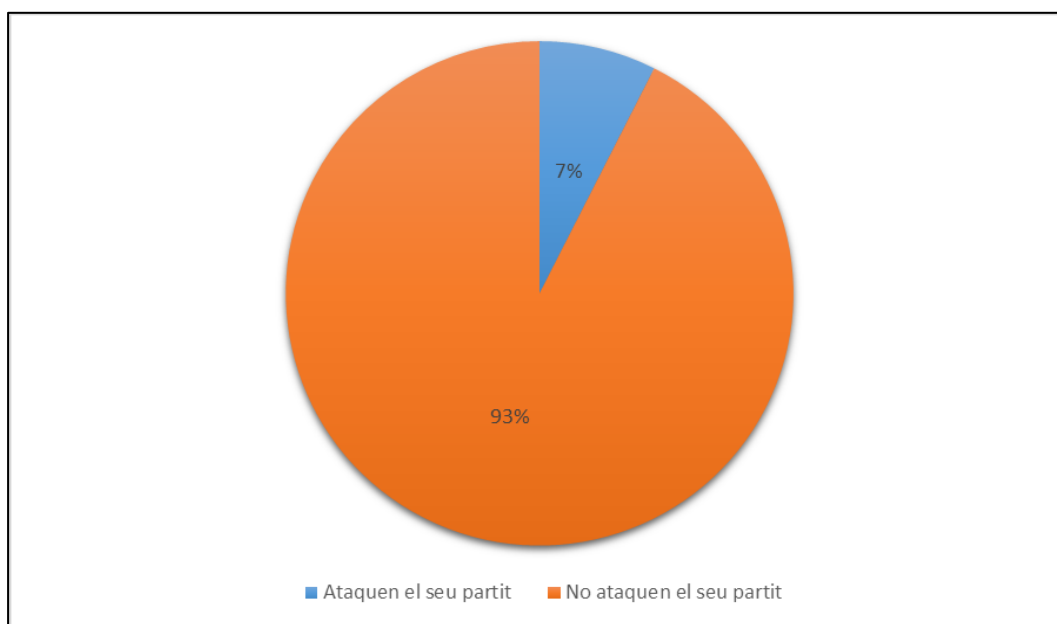
Si analitzem ara les dades, independentment de la seva ubicació en l'eix dreta-esquerra, veiem que el PSOE és el qui té a les seves files més víctimes d'atacs misògins, ja que acapara el 36% (15 polítiques) del corpus analitzat. En segon lloc trobem les dirigents del PP, amb un 24% (10 polítiques),

i en tercer lloc les polítiques de la CUP, força política que, tot i només moure's en l'àmbit català, acapara un 7% (3 polítiques) del total. El 33% de quota restant, se'l reparteixen partits com Podemos, C's o Ahora Madrid.

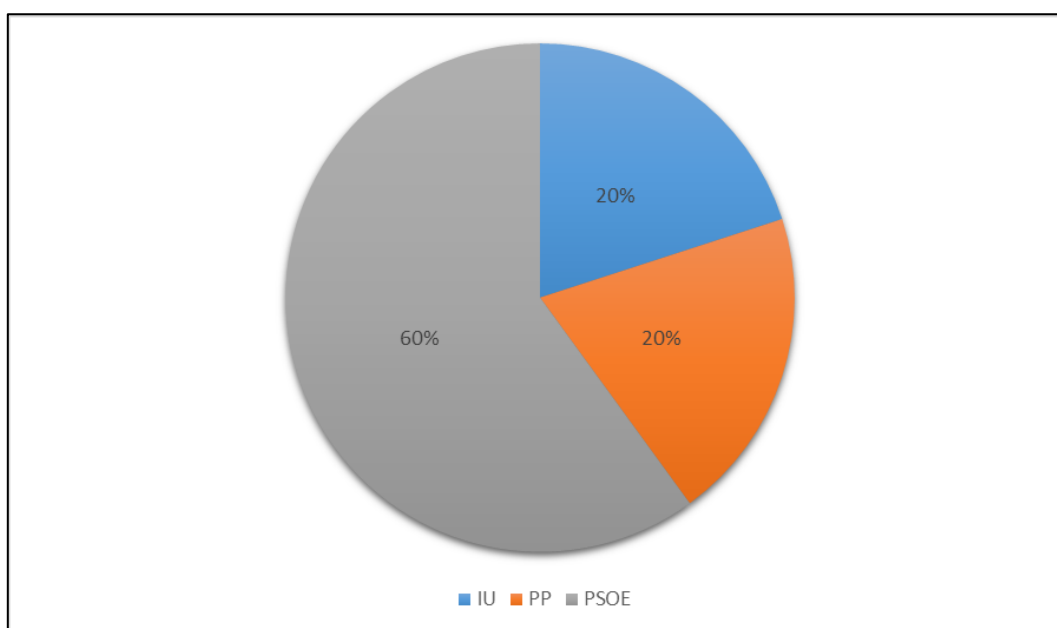
Aquests resultats s'expliquen fàcilment pel fet que les dones polítiques més atacades corresponen a partits (PSOE i PP) que s'han alternat en el govern i que, per tant han estat més exposades a les crítiques en relació a la seva gestió (tot i que la crítica, en el cas de les dones, es personalitza i sexualitza, de manera que no es critica la seva gestió directament sinó que se les desqualifica a partir d'altres qüestions relatives a la seva persona o vida privada. En el cas de la CUP, força que no té presència en la vida política espanyola i només en la catalana, el seu protagonisme es deu a l'actitud bel·ligerant en temes de gènere de les seves dirigents, especialment en el cas d'Anna Gabriel²⁴ i per ser el partit que s'ha erigit com a portaveu de les exigències independentistes davant l'estat espanyol, mostrant-se dur i inflexible en les seves condicions i posicionaments ideològics.

Podem concloure, doncs, que els agressors tendeixen a atacar a les polítiques que, a més de ser dones, se situen al pol oposat de la seva pròpia ideologia, tot i que aquesta tendència no impedeix que sovint els atacs no prenen en consideració l'orientació política de la víctima, sinó que els atacs també poden anar dirigits contra dones de la mateixa orientació ideològica que l'agressor, fins i tot de tall progressista en la resta de temes, i que són una manifestació més com d'integrada està la misogínia en l'àmbit polític.

²⁴ És conegut el posicionament feminista radical d'Anna Gabriel que segons recull *La Vanguardia* (26/02/2016), declara: "El feminisme ha de determinar el procés constituent" i "Les dones no hem vingut a donar color a l'actualitat política, ni a fer intervencions puntuals i que un cop insultades ens tornem a recloure en l'espai privat". En declaracions davant dels mitjans abans d'un acte convocat al barri de Gràcia (Barcelona) per diferents organitzacions de l'esquerra independentista sota el lema "Som nêtes de les bruixes que no vau poder cremar" [<http://www.lavanguardia.com/politica/20160226/4033872707/anna-gabriel-el-feminismo-debe-determinar-el-proceso-constituyente.html>]. També s'ha fet famosa per usar als seus discursos el femení genèric.

Gràfic 4b. Agressors que ataquen (o no) polítics del seu mateix partit polític

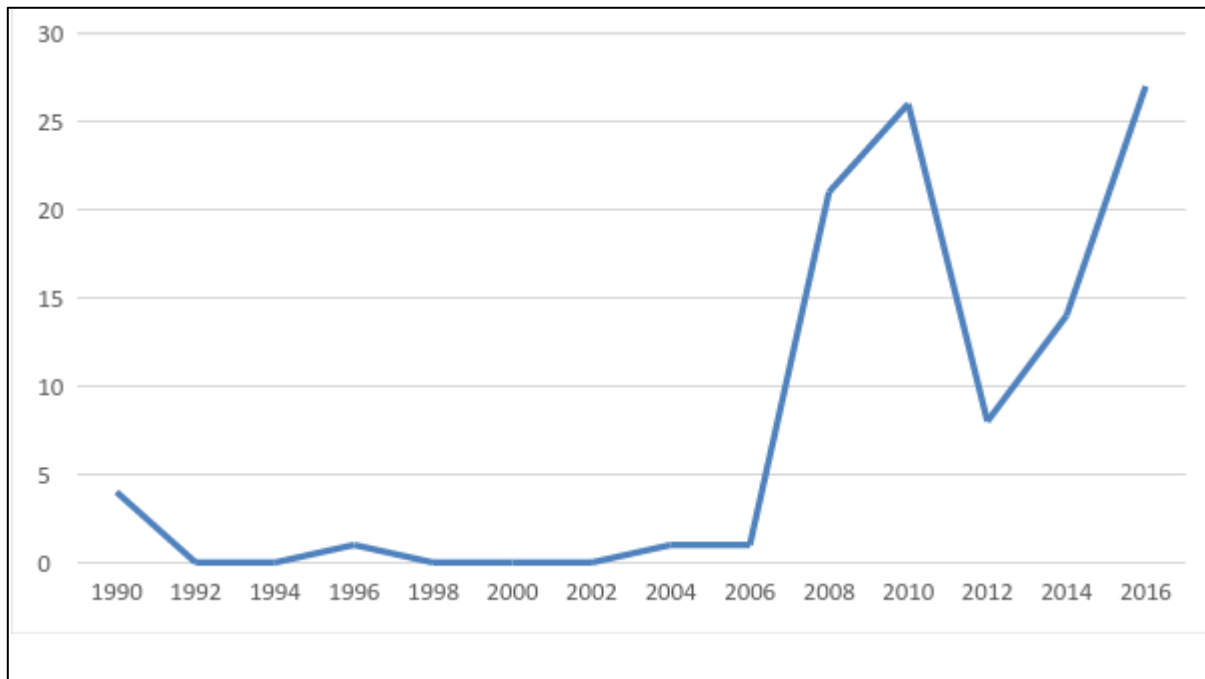

Gràfic 4c. Agressors que ataquen polítics del seu mateix partit polític

Tal com veiem en els gràfics 4b i 4c, només en el 7% del total (5 casos) els agressors ataquen a polítics del seu mateix partit polític. El 60% dels atacs a dones del seu propi partit són proferits per Alfonso Guerra, Jorge Javier Vázquez i Cris Papin, que van dirigits a Trinidad Jiménez i Susana Díaz. El 20% dels atacs a dones del propi partit correspon a Diego Valderas, que atacà a Blanca Alcàntara,

tots dos polítics del partit IU, i el 20% restant és representat per Juan Hormaechea, del PP, que atacà a Isabel Tocino.

4.3.5. Cronologia

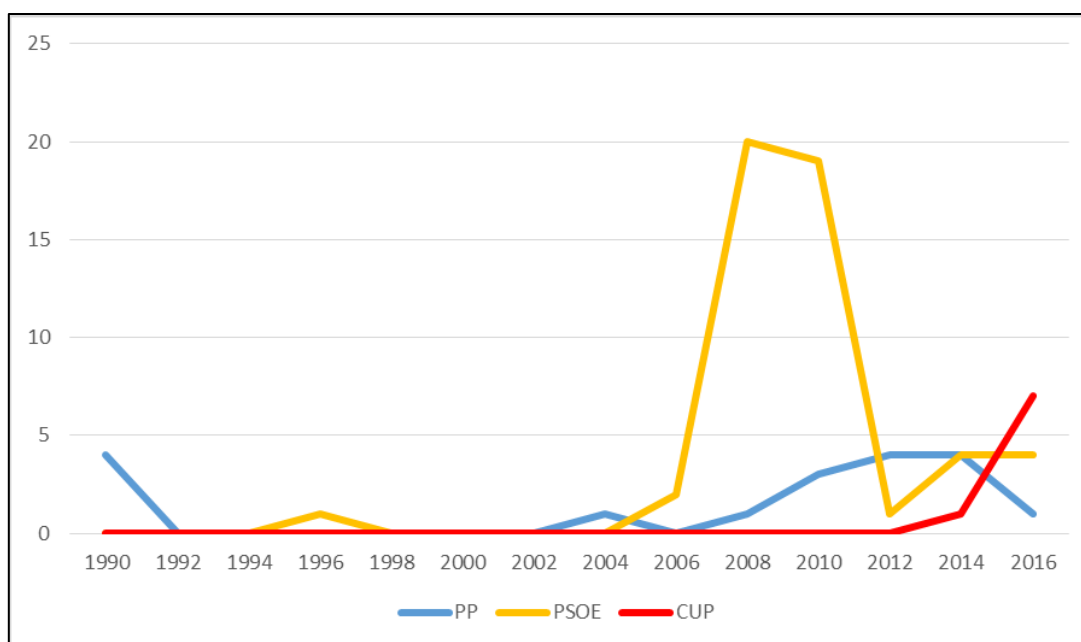
Gràfic 5. Anàlisi cronològica dels atacs misògins

El període cronològic comprès en el meu estudi va de 1990 fins a l'actualitat, juny del 2016, un total de 27 anys. Inicialment pretenia estudiar només els atacs misògins produïts arran de la campanya política catalana prèvia a les eleccions del Parlament de Catalunya (27 de setembre de 2015) i les negociacions posteriors per formar un govern estable i a les generals d'Espanya (20 de desembre de 2015 i 26 de juny de 2016), creient que es tractava d'uns fets puntuals sorgits arrel de l'agressivitat de la pròpia campanya electoral i del gran desenvolupament de les xarxes socials, especialment de Twitter. Però un cop iniciada la meua investigació, em vaig adonar que les invectives misògines no són cosa de fa dos dies i que ja a la premsa escrita convencional i fins i tot a les declaracions recollides per les imatges de la televisió o a les tertúlies televisives era una pràctica a l'ordre del dia que patien les dones que es dedicaven professionalment a la política. Així doncs, vaig ampliar el marc temporal per poder fer un estudi més diacrònic i recollir algunes de les "perles" més famoses de la misogínia política espanyola recent.

Tal com veiem en el gràfic 5, s'observen dos pics destacats en la detecció a les xarxes i mass-mèdia d'atacs misògins; concretament l'any 2010 i 2016. Efectivament, a partir del 2008 en endavant es detecta un augment de casos d'agressions misògines (concretament s'arriba a la preocupant xifra de 47 atacs entre 2008 i 2011 (4 anys), que representen el 45,6% del total de casos recollits en el període de 27 anys que comprèn el corpus estudiat. Aquesta concentració decau el 2012, però torna a reprendre's a partir del 2014 fins al 2016.

Com podem interpretar aquestes oscil·lacions? Una manera eficaç és relacionar els resultats amb les legislatures polítiques del govern d'Espanya que comprèn el nostre corpus²⁵:

Taula 2. Relació de legislatures i cronologia dels atacs			
PARTIT AL GOVERN (PRESIDENT)	LEGISLATURA	ANYS COMPRESOS	NÚM. ATACS MISÒGINS i AFILIACIÓ VÍCTIMES
PSOE (Felipe González)	IV - V	1989 - 1996	4 (3,9%) – PP
PP (José M ^a Aznar)	VI – VII	1996 - 2004	1 (1%) - PSOE
PSOE (José Luis R. Zapatero)	VIII - IX	2004 - 2011	50 (48,5%) – víctimes del PSOE, excepte E. Aguirre, E. Rodríguez, M ^a D. De Cospedal i M. Nebrera (PP), polítiques de Batasuna, polítiques d'esquerreres, Marina Geli (PSC)
PP (Mariano Rajoy)	X – XI - XII	2011 - 2016	48 (46,6%) – víctimes de diversos partits i orientacions polítiques

Gràfic 6. Correspondència cronologia atacs i partit de les víctimes

²⁵ Les dades concretes referides a la cronologia es poden consultar a l'annex 3, p. 133.

Tal com podem veure a la taula 2 i al gràfic 6, hi ha una vinculació estreta entre partit que governa la legislatura, la concentració cronològica de les agressions i l'orientació política de les víctimes. Els pics abans comentats es concentren en la legislatura VIII i IX (R. Zapatero) i la X i XI (M. Rajoy). En el primer cas (anys 2004-2011), la majoria de les injúries van adreçades contra les ministres del govern de R. Zapatero (PSOE), que va formar un govern que molts van qualificar de “molt rosa”, ja que hi havia un alt percentatge de dones al capdavant dels ministeris (Leire Pajín, Bibiana Aído, Carme Chacón, Trinidad, Mª Teresa Fernández de la Vega, etc.). Aquest fet va alarmar a la població amb ideologia conservadora i retrògrada, que van criticar durament i sense treva a algunes d'aquestes ministres, especialment a les més joves.

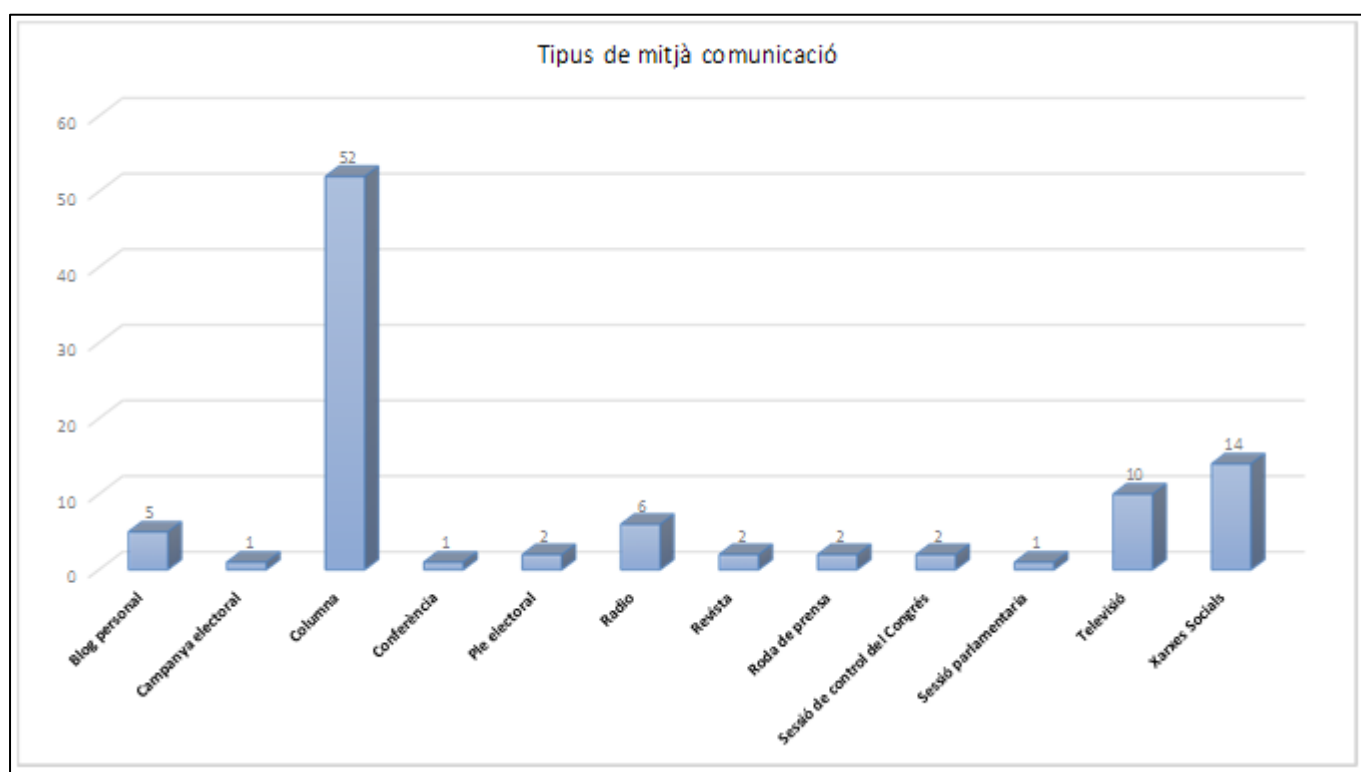
Entre 2012 i 2013, anys corresponents a la X legislatura de Mariano Rajoy, el nombre d'atacs va disminuir: entre aquests anys es van registrar 8 agressions (el 7,8% del total). Tot i això, de sobte el 2014 van tornar a augmentar, fet que s'ha perpetuat fins a l'actualitat: en aquest període s'ha registrat el 38,8% del corpus total. Això pot atribuir-se a les noves cares que han incorporat els partits convencionals i, sobretot, l'aparició en escena de nous formacions polítiques, amb moltes cares femenines al capdavant: noies joves, intel·ligents i preparades, una nova generació de polítiques, que representen noves ideologies o que modernitzen les ja existents i estan a primera línia, i que són criticades pels més conservadors per aportar noves alternatives i denunciar els vells prejudicis.

Pel que fa als partits, com veiem al gràfic 6, el PP i el PSOE acaparen en aquest període entre 1 i 4 atacs. En canvi, la CUP agafa embranzida i esdevé la més agredida d'aquest període. Aquest fet és degut sens dubte a tota la controvèrsia que porta el fet que no segueixin les normes socials imposades per la societat, masclista i opressora, i pel seu declarat feminisme radical. Novament, aquells que defensen una posició conservadora i tradicionalista han criticat fins a la sacietat la llibertat individual d'aquestes polítiques, que representen l'oposat ideològicament i moralment.

Amb tot, cal ser prudents a l'hora d'interpretar les dades del corpus recollit en quant a la cronologia, ja que intervenen molts factors que poden alterar els resultats i dur-nos a interpretacions errònies fàcilment. Així, els atacs recollits al corpus estudiat han estat localitzats mitjançant la seva exposició a la xarxa (ja sigui premsa digital, xarxes socials (Facebook, Twitter) i ressenyes o referències digitals a manifestacions que en el seu dia van aparèixer publicats segons els mètodes convencionals de la premsa escrita o la televisió. I les xarxes, tan vives i efervescent actualment, ofereixen una

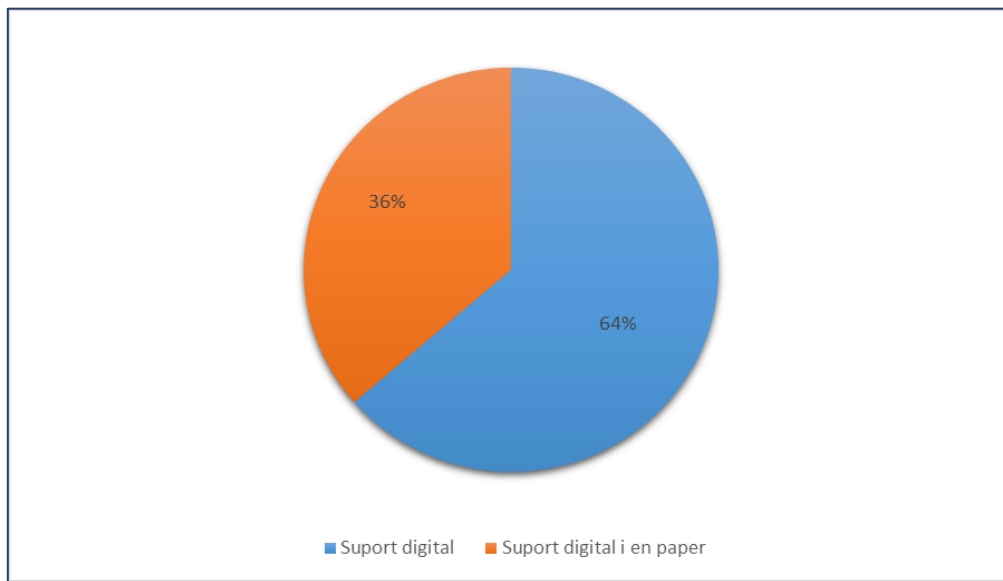
immediatesa i desinhibició que fan que hi hagi més reaccions espontànies que potser en el passat no es donaven.

4.3.6. Tipus de mitjà de comunicació

Gràfic 7. Tipus de mitjans de comunicació

Pel que fa als tipus de mitjans de comunicació emprats per difondre els atacs misògins, tal com veiem en el gràfic 7 el més predominant és la columna d'opinió a la premsa (52 casos), que representa el 50,5% del corpus total. Això pot ésser degut al fet que la majoria d'agressors tenen més de 40 anys i són columnistes professionals, i per tant no són tan propers a les xarxes socials, mitjà que s'ha posat de moda recentment. Així doncs, el seu mitjà de comunicació més habitual i més còmode és la columna d'opinió de premsa (digital o en suport convencional), que és el que ells sempre han utilitzat.

Gràfic 7b. Diaris amb suport digital vs diaris amb suport convencional

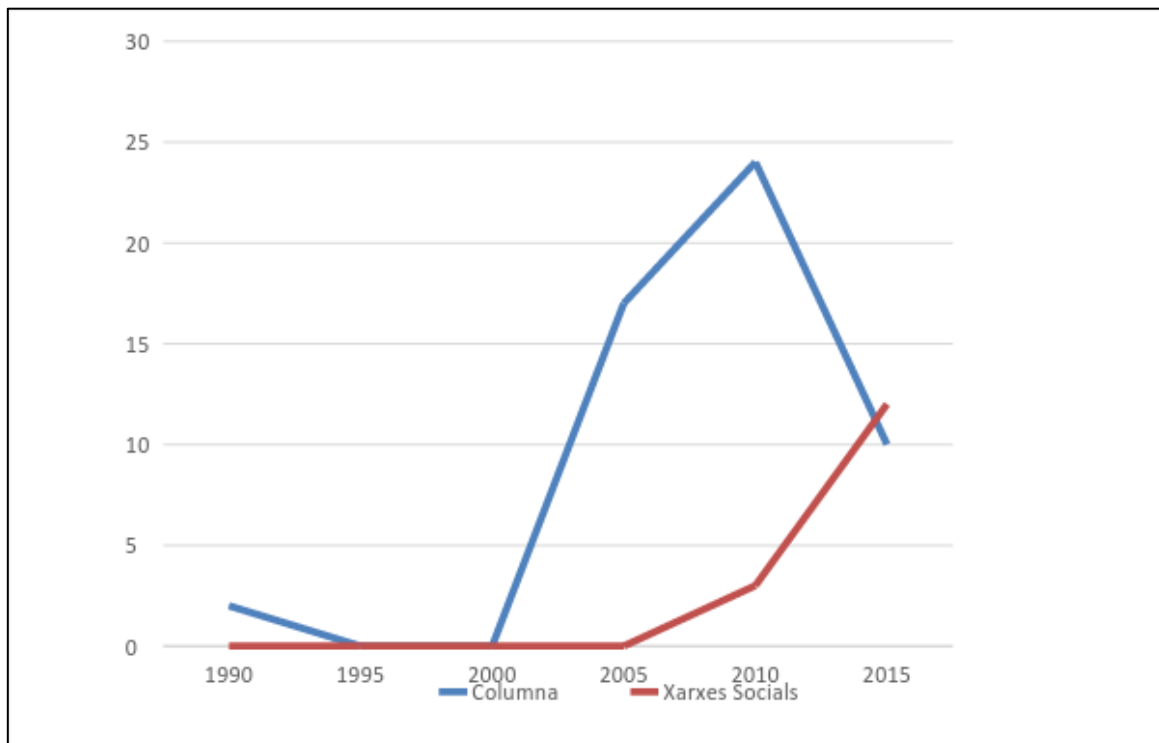
Pel que fa a les 52 agressions aparegudes en columnes periodístiques, aquestes es concentren en 11 diaris. Tal com veiem en el gràfic 7b, el 64% dels diaris les columnes dels quals atacaven alguna política només existeixen en suport digital, mentre que el 36% té suport digital i convencional (en paper).

Pel que fa a l'evolució dels mass-mèdia digitals a Espanya, tal com ens explica Antonio Delgado²⁶, el primer diari que va comptar amb una versió online fou el diari Avui, que va posar en marxa la seva versió digital el 1995. Una de les dates clau perquè molts medis posessin en marxa les seves edicions digitals van ser les eleccions generals del 1996, on l'objectiu era explotar una nova àrea de negoci, tot i que no se'n confiava l'èxit. Els atemptats terroristes a Madrid l'any 2004 van suposar una evolució del periodisme digital a Espanya, que va fer un salt professional en la forma de creació i producció dels mitjans digitals. L'eclosió i ràpid creixement de la blogosfera hispana va fer que molts medis llancessin sistemes de publicació de blogs i es donés entrada a seccions d'opinió en format blog, per comentar l'actualitat de forma més desenfadada.

D'altra banda, com explica Andrés Vegas en el seu blog²⁷, l'any 2007 van començar a popularitzar-se les xarxes socials, que en aquell moment només aplegaven 10 milions d'usuaris, que són pocs si ho comparem amb les dades actuals, ja que avui dia més de 35 milions d'usuaris inunden les xarxes socials.

²⁶ Al capítol "Quince años de prensa digital en España", a AAVV, "La revolución de la prensa digital", *Cuadernos de comunicación. Evoca 1*, Madrid 2009 [consultable en línia: <http://www.evocaimagen.com/cuadernos/cuadernos1.pdf>]

²⁷ cf. <http://www.andresvegas.es/2011/12/social-media/2016-dos-mil-millones-de-usuarios-de-redes-sociales>

Gràfic 7c. Cronologia dels atacs misògins i tipologia de mitjà (columna vs xarxes socials)

Tal com veiem en el gràfic 7c, les agressions en xarxes socials no van aparèixer fins al 2005, i no han parat de pujar des de llavors. Pel que fa a les columnes, gràcies a la popularització de les versions digitals, a partir del 2000 augmenta el nombre de casos, passant de 0 a 20.

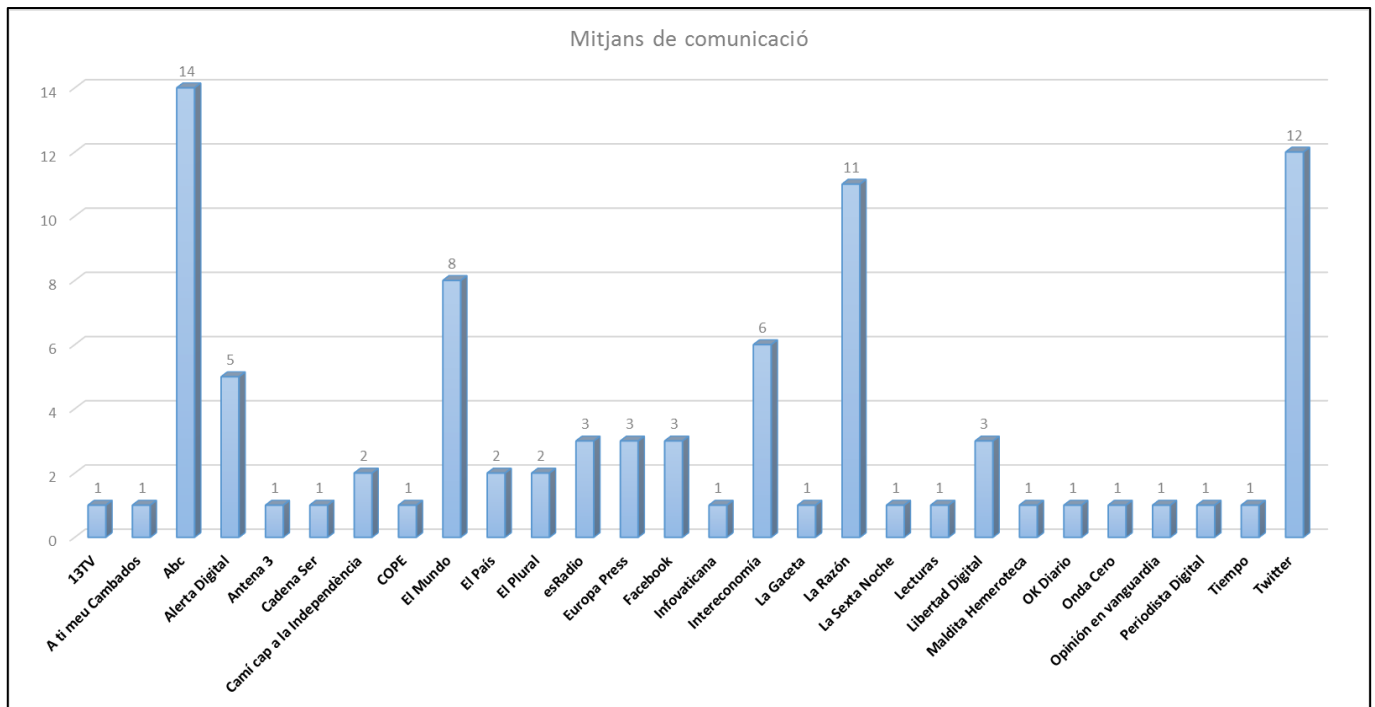
En segon lloc trobem 14 casos on el mitjà de difusió són les xarxes socials, que representen el 13,6% del total. Això pot atribuir-se a la recent popularització d'aquest medi, on qualsevol individu pot crear un compte i publicar sense cap censura el que pensa. Tal com he dit abans, les xarxes socials van començar a fer-se famoses a Espanya l'any 2007. Pel poc temps que porten actives podríem dir que ràpidament han esdevingut una font incontrolable de missatges misògins, i que a la llarga pot arribar a descontrolar-se. La identitat dels 14 agressors que usen les xarxes socials per injuriar les polítiques del panorama actual són de tipologia molt diversa i orientació política molt dispar (PSOE, PSC, PP, IU, independentista, sense definir, Dcat, C's). El que sí s'observa és un marc cronològic molt concret: totes les *twittejades* o intervencions al Facebook s'han fet en els darrers tres anys (de 2014 a 2016). En tercer lloc se situa, amb 10 casos (un 9,7% del total), la televisió, especialment les tertúlies televisives. Tot i que allò que es diu a través d'aquest medi sol estar sempre controlat i guionitzat de tal manera que tingui aparença d'objectivitat i segueixi unes mínimes normes de correcció i adequació, en algun cas aquestes normes de respecte i correcció se sacrifiquen al servei de

l'espectacle i de l'augment d'audiència. Tal com veurem *infra* en el gràfic 8, tant els programes televisius com els presentadors, guionistes i directors i també els col·laboradors o tertulians que són els qui profereixen aquest tipus d'injúries són d'ideologia conservadora, tradicionalista i catòlica (per exemple, el canal Intereconomía TV). Així doncs, no és estrany que, atès el seu perfil ideològic i polític, no censurin ni sancionin aquest tipus de comentaris, al contrari, l'alimentin per tal de crear controvèrsia i polèmica.

Un altre mitjà usat per difondre aquest tipus de missatge és la ràdio. En aquest cas hi ha dos tipus d'intervencions, que corresponen als dos periodistes que ataquen a través d'aquest mitjà. D'una banda, aquest mitjà, així com la televisió, encara que prèviament hi hagi un guió preparat i es vigili tot el que es diu, sempre pot escapar-se algun comentari fora de lloc. És el cas de Francisco Javier León de la Riva, que a través de ràdios com Cadena Ser o Onda Cero ha atacat a polítics sense aprovació del mitjà. L'altra banda està representada per Federico Jiménez Losantos. El fet que Jiménez Losantos ataquí a través del seu programa a esRadio, "Es la mañana de Federico", fa que no tingui cap tipus de censura, i per tant manifesti lliurement la seva opinió.

Com a quarta opció tenim el blog personal que, com les xarxes socials, és un espai que permet més llibertat d'opinió i on tothom diu el que li sembla, sense censura. Tots els atacs se situen entre el 2010 i el 2016, i el perfil dels agressors és variat tant en sexe com en ideologia política o víctima. Carmen Rodríguez Roquet-Jalmar, per exemple, és una dona afiliada a Junts pel Sí, que atacà el 2016 Inés Arrimadas a través del seu blog *Camí cap a la Independència*. D'altra banda, Gabriel Ariza, un home conservador i religiós, a través del seu blog a *Infovaticana* atacà a Manuela Carmena també el 2016.

4.3.7. Mitjans de comunicació. Concreció

Gràfic 8. Relació de mitjans de comunicació

Tal com veiem en el gràfic 8, el mitjà de comunicació que ha difós una major quantitat de missatges misògins és el diari *ABC*²⁸, amb 14 casos en el format de columna d'opinió que representen el 13,6% del total (la majoria protagonitzats per Antonio Burgos o Juan Manuel de Prada).

En segon lloc, trobem la xarxa social *Twitter*²⁹, que amb 12 casos representa el 11,7% i que, com ja s'ha comentat, apareix molt diversificada quant a l'autoria. En tercer i quart lloc trobem dos

²⁸ *ABC* és un diari espanyol conservador i monàrquic imprès a Madrid des del 1903. En els seus inicis fou un setmanari però a partir del juny de 1905 es publicà diàriament. Després d'una llarga fase de decadència durant la dictadura, va tornar a ressorgir en la democràcia amb la direcció de Luis María Anson i el 2005 era el tercer diari més venut d'Espanya, tot i no que no és entre els diaris més venuts a Catalunya. Actualment, sota la direcció de José Antonio Zarzalejos, s'alineà ideològicament amb el Partit Popular i en contra de la normalització lingüística a Catalunya.

²⁹ Twitter és un servei de microblogging que permet els seus usuaris enviar i llegir missatges de text d'una longitud màxima de 140 caràcters (denominats *piulades* o *tuits*). La seva seu està a San Francisco i té més de 35 oficines arreu del món. Aquestes actualitzacions es mostren a la pàgina de perfil de l'usuari, i són també enviades de forma immediata a altres usuaris que han triat l'opció de rebre-les. L'usuari original pot restringir el seguiment d'aquests missatges només per part dels membres del seu cercle d'amics, o permetre el seu accés a tots els usuaris, que és l'opció per defecte. Es calcula que es publiquen uns 130 milions de piulades al dia.

publicacions diàries, *La Razón*³⁰ (amb 11 casos) i *El Mundo*³¹ (amb 8 casos), que representen el 10,7% i el 7,8% del corpus analitzat respectivament. Els columnistes que en són els autors són d'ideologia conservadora i entre ells són reincidents Pedro J. Ramírez i Salvador Sostres.

En cinquè lloc observem que el canal de televisió *Intereconomía*³² representa 8 casos, la majoria emesos en el marc del programa “El gato al agua”, que equivalen al 5,8% del total.

Pel que fa a la resta de mitjans, aquests són el diari digital d'ultradreta *Alerta Digital* (5 casos – 4,9%), Facebook (4 casos – 3,9%), *El País* (2 casos – 1,9%) i la COPE (1 cas – 0,9%), entre d'altres.

El fet que l'ABC sigui el mitjà que conté més atacs misògins, s'ha d'atribuir a la seva ideologia de línia ultraconservadora, monàrquica i catòlica. El mateix pot dir-se de *La Razón* i, en certa mesura, de *El Mundo*, diaris pro-dretes de línia tradicionalista i conservadora, així com ho és també el canal de TV *Intereconomía*. Pel que fa a la xarxa social Twitter, com ja he dit anteriorment, el seu alt contingut de missatges misògins pot ser degut a la seva immediatesa i al fet el ritme frenètic que imposa la mateixa dinàmica de la xarxa escapa a censures possibles, ja que hi ha la impressió que qualsevol persona pot escriure el que vulgui i fer-ho públic.

³⁰ *La Razón* és un diari espanyol d'informació general. Fundat l'any 1998 per Luis María Ansón, pertany al Grupo Planeta. El seu director és Francisco Marhuenda García. La seua línia editorial és liberal pel que fa al tema econòmic, intervencionista i conservador en els valors, i reflecteix l'opinió més dura i clàssica de la dreta ideològica espanyola, destacant la ideologia monàrquica i defensora de la Corona. Són característiques les portades cridaneres, sovint ocupant tota la plana amb una o dues notícies, els titulars i fotografies de les quals despunten així entre la resta de diaris.

³¹ *El Mundo* és un diari en llengua castellana editat a Madrid. Té un suplement per a Catalunya i una edició per les Illes Balears, dirigida per Agustín Pery. Fou publicat per primera vegada el 1989 i fou fundat per Alfonso de Salas, Pedro J. Ramírez, Albino Fraga i Juan González. És un diari de dretes molt proper al Partit Popular i crític amb el catalanisme.

³² *Intereconomía Televisión* és un canal de televisió generalista espanyol propietat del Grup Intereconomía. Fundat el 2005, va passar per greus dificultats econòmiques en 2013 i el 2014 va deixar d'emetre per a tot el país. Actualment pot veure's en canals locals de la TDT de Madrid, a les Balears, i a Sagunt (València), en plataformes de televisió de pagament i de franc a través d'internet.

4.3.8. Anàlisi temàtica de les agressions

A més de l'anàlisi d'aspectes com la identitat d'agressor i víctima, el tipus de mitjà en què es va difondre l'atac o les circumstàncies en què es va produir, l'aspecte més important que volia estudiar era el contingut dels atacs, és a dir quins elements i aspectes de les dones agredides estaven a la base dels atacs misògins recollits al meu corpus i si hi havia tendències o idees que es repetien. Per aconseguir aquest objectiu, he classificat els missatges analitzats atenent a diversos aspectes o paràmetres d'anàlisi, considerant la qualitat posada en entredit o criticada per l'agressor.

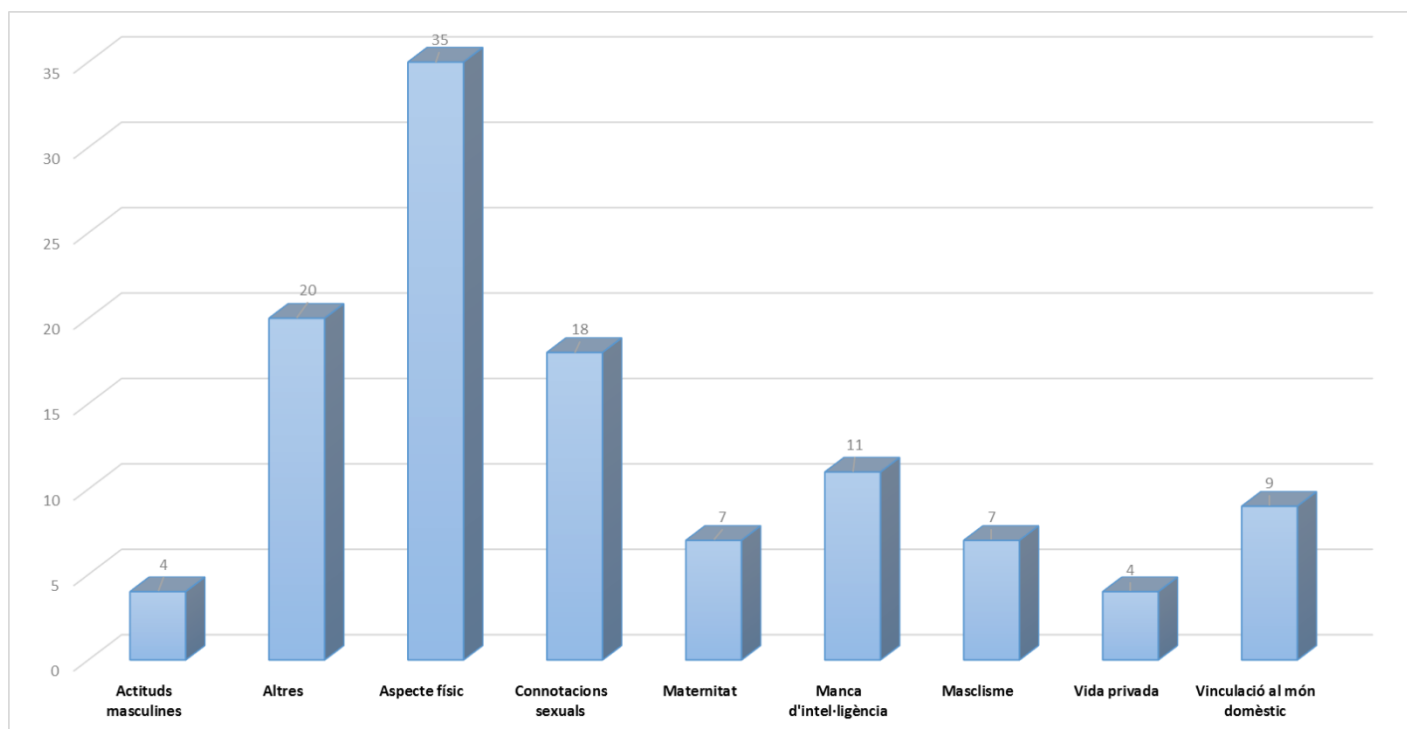
Com diuen López i Morant³³, des del punt de vista pragmàtic, per insultar amb èxit en general (no només a les dones), l'individu agressor en primer lloc es fixa en les característiques de l'individu interlocutor: l'edat, la professió, la classe social, el sexe, el context, etc. I, si ens centrem en les injúries proferides contra les dones, aquests autors adverteixen que existeixen camps temàtics preferents en concordança amb el sexe de la persona destinatària de l'agressió verbal. Al sexe femení se l'insulta retraient-li bàsicament el seu aspecte físic –lletjor o grassor (*cardo borriquero, vaca*)- o posant en dubte la seva reputació sexual (*puta* i sinònims).

En el nostre cas, la qüestió es complica sovint perquè els missatges misògins recollits sovint combinen diverses idees i són més sofisticats i complexos semànticament que l'insult que suposa una sola paraula.

Amb tot, he intentat classificar les agressions recollides en els apartats següents:

(1) Transgressió del rol tradicional femení i adopció d'actituds masculines; (2) sexualització de la dona (apartat que inclou injúries contra la reputació sexual); (3) aspecte físic (apartat que inclou vestimenta, bellesa i edat); (4) maternitat; (5) manca d'intel·ligència o capacitat; (6) vida privada (estat civil); (7) vinculació amb el món domèstic; (8) injúries masclistes i, finalment, (9) un apartat anomenat "altres", que inclou atacs contra el seu lloc d'origen, la seva educació, insults variats, etc.

³³ Cf. A. López i R. Morant, *Gramática femenina*. Madrid: Cátedra.

Gràfic 9. Contingut semàntic de les agressions

Tal com he dit anteriorment, he classificat les agressions en 9 aspectes diferents pels quals les polítiques són criticades. Cal dir que alguns casos han estat classificats en més d'una categoria, i que, per tant, el corpus total és 115 en comptes de 103.

A) ASPECTE FÍSIC

Així doncs, com podem veure en el gràfic 9, tot i que el ventall de recursos utilitzats per agredir és molt ampli, el recurs més utilitzat a l'hora d'injuriar les polítiques és criticar el seu aspecte físic: 35 de les agressions (el 30,4% del total) contenen referències cap a la seva forma de vestir, el seu aspecte físic o la seva edat. En aquest apartat s'inclouen qualificacions com *"se està poniendo fondona"*, *"Tías vociferantes, feas, espesas"* o *"es físicamente atractiva como hembra joven"*.

Els dos agressors que més es fixen en l'aspecte físic són Antonio Burgos, que és l'autor de 5 dels 35 casos, i Francisco Javier León de la Riva, autor de 2 dels 35 casos.

En aquesta categoria, he distingit diversos subapartats, que es resumeixen en els adjectius següents: lletja / guapa, grassa, bruta, jove, vella, mal vestida, mal pentinada, exuberant / poc exuberant, amb un to de veu determinat i un subapartat final que inclou aquelles invectives fonamentades a partir d'un element del físic de la víctima però amb explícites connotacions sexuals.

- a) **LLETJA.** La majoria de les representants femenines de la CUP i EH Bildu han estat criticades per ser lletges, però fins i tot la socialista Leire Pajín; ho veiem en comentaris com:

“Ja sé que rebré llenya, però per ser una activista de la CUP cal ser i anar necessàriament lletja de collons?” (Alfons Godall)

“Ahora las hay ‘feas, feísimas, nekanes pelorratas y Flequis de la CUP’. No es que quieran separarse de España: es que quieren que las echemos. Por horrosas y antiestéticas.” (Antonio Burgos)

“¿Por qué las tiorras separatistas, ora vascongadas, ora catalanas, ora de Bildu, ora de CUP, han de ser tan feas?” (A. Burgos)

“Al igual que a las pelorratas proetarras de Bildu les dicen genéricamente "Las Nekanés", estoy por sacar de pila como "Las Flequis" a estas horrosas nekanes de la CUP” (A. Burgos)

“Los documentos gráficos que poseo de manifestaciones batasunas son repugnantes. Tías vociferantes, feas, espesas y con los surcos de la perversidad en sus expresiones homínidas. Un espanto de mujeres, en una palabra. Coños de vitriolo y de cianuro. Morsas” (Alfonso Ussía)

“A mí, la Pajín me parece muy fea, con cierta similitud a un cerdito, a pesar de lo mucho que cuida su “imagen” (Pío Mora)

- b) **GUAPA.** Ser guapa també suposa un problema³⁴, degut al fet que la bellesa és una qualitat associada a l'estereotip femení i, en conseqüència, oposada a qualitats estereotipadament masculines, com la intel·ligència, l'eficiència o la serietat. Com que, fins no fa gaire, el món de la política era un món exclusivament masculí, els agressors arriben a la tendenciosa conclusió que una dona bonica no és capaç d'exercir com a política. N'és un exemple la frase pronunciada per Luis María Ansón “A Zapatero no se le ha ocurrido hacer a Pedro Zerolo ministro de Defensa. Hubiera resultado más provocador, más progresista, más ingenioso que el nombramiento de la simpática guapita treintañera” dirigit a Carme Chacón. Altres exemples són:

“Arrimadas es físicamente atractiva como hembra joven. Políticamente es inconsistente” (Miguel Ángel Rodríguez)

³⁴ Només a tall d'exemple, en un article de la Vanguardia s'explica com, encara avui en dia, a l'hora d'aconseguir o conservar una feina, ser massa guapa o atractiva pot arribar a resultar un problema: <http://www.lavanguardia.com/estilos-de-vida/20131011/54390829826/cuando-ser-guapa-es-un-problema.html>

“Entra en un cosmético Ministerio de Igualdad una chica de 31 años (cf. B. Aído) cuyo mayor mérito es haber fomentado el flamenco en Andalucía... y hay que callarse porque es mujer” (Cristina L. Schiliching)

- c) **GRASSA.** Moltes polítiques són criticades per estar massa grasses i simplement grasses, però la més atacada per aquest fet va ser Leire Pajín. En són exemples:

“Leire Pajín ha engordado. Está admirablemente culonzuela, respingona, melocotona temprana” (Alfonso Ussía)

“La señora Pajín(...) como ha engordado un poco con esto de los varios sueldos que acumula, debiera cambiarse el apellido y ponérselo en aumentativo (o sea, Pajón, y ustedes me perdonen)” (Miguel Durán Campos)

“Alguien en Internet, un artista anónimo, un genio anónimo, la llamó "papada triste de panceta y mariscos". (...) Claro, el aspecto de Pajín merece muchas bromas, no solo esa” (Fernando Díaz Villanueva).

Altres polítiques criticades per estar grasses han estat:

Rita Barberà: “Minuto de silencio para Labordeta³⁵ NO, pero para Lagordeta Sí. Doble moral” (El Tiracañas @ilpescator_e)

Begoña Villacís: “#LMVillacis es cosa mía, o Villacis se ha comido toda una fábrica de bollos y se está poniendo fondona” (Ángel Camacho Lázaro)

Elvira Rodríguez: “Voluminosa” (Jordi Serra)

Cristina Almeida: “A esa gorda, en cuanto llegue a Bagdad, le van a poner un velo en la cara y entonces se va a enterar” (Guillermo Galeote)

Ada Colau: “Estás muy gordita para el hambre que se pasa” (Alfonso Rojo)

- d) **BRUTA.** En aquest apartat s’inclouen atacs a la deixadesa en l’higiene, com:

“Especie de Carmen de Mairena³⁶ en versión caricaturesca” (dirigit per Óscar Bermán Boldú contra Ada Colau)

³⁵ José Antonio Labordeta Subías fou un cantautor, escriptor i polític espanyol, diputat al Congrés per la Chunta Aragonesista en les legislatures VII i VIII. Després de la seva mort l’any 2010, el Congrés va refusar dedicar-li un minut de silenci alegant que no s’havia fet amb altres parlamentaris. Aquesta agressió forma part dels milers de *tuits* que molts van escriure via Twitter criticant el minut en memòria de Rita Barberà, que mai va ser diputada.

³⁶ Carmen de Mairena (Barcelona, 15 de març de 1933) és un popular travesti català. Des de mitjans dels anys cinquanta fins a l’arribada de la Transició (moment en què començà a vestir-se de dona), era conegut com a Miguel de Mairena, un cantant de cuplet de cert renom a les sales d’espectacles més destacades de Barcelona. A partir dels anys noranta, guanyà popularitat a nivell nacional per les seves aparicions televisives de caràcter còmic al costat del presentador Javier Cárdenas, que l’han vinculat al món autodenominat *friqui*. Ha realitzat incursions puntuals al món del cinema, incloent el pornogràfic.

“Soraya, con su carita de zorra, no es más que una mala perra casposa, sucia y ratera” (dirigit per Jesús Díaz, del PSOE, al seu Facebook contra Soraya Sáenz de Santamaría).

“Me han dicho santas lenguas de la calle Ferraz que ese joven volcán de la política (sc. Leire Pajín) va a comprarse un champú nuevo, pero éste, para usarlo de verdad y con frecuencia (...)” (Miguel Durán Campos)

- e) **MASSA JOVE / MASSA VELLA.** En aquest apartat he agrupat els atacs en què les polítiques són criticades per dos fets contraris: d’una banda, ser massa jove, que va lligat a no tenir autoritat; de l’altra, ser massa vella, i per tant tenir les capacitats (físiques o mentals) disminuïdes per exercir la feina a causa del pes dels anys. N’han estat víctimes Carme Chacón, Bibiana Aído per joves y Manuela Carmena per vella:

“El perfil de la nueva ministra (sc. C. Chacón) choca indudablemente con los valores tradicionales y la cultura del Ejército español, cuyos altos mandos ingresaron en sus filas cuando Franco era todavía el jefe del Estado. Ello no es determinante, pero es un dato a tener en cuenta –lo mismo que su edad– a la hora de ejercer su autoridad” (Pedro José Ramirez)

“La ministra de Defensa (sc. C. Chacón) es como la señorita Pepis³⁷ vestida de soldado.” (Francisco Javier León de la Riva)

“A Zapatero no se le ha ocurrido hacer a Pedro Zerolo³⁸ ministro de Defensa. Hubiera resultado más provocador, más progresista, más ingenioso que el nombramiento de la simpática guapita treintañera (sc. C. Chacón).” (Luis María Ansón)

“Entra en un cosmético Ministerio de Igualdad una chica de 31 años (sc. Bibiana Aído) cuyo mayor mérito es haber fomentado el flamenco en Andalucía... y hay que callarse porque es mujer (Cristina L. Schiliching)

“(Comparant-la amb la model Valeria Mazza) Os propongo un reto: En la zona de comentarios, proponed un pie de foto para esta maravillosa instantánea tomada ayer en el Vaticano. Ya os he sugerido el mío: “Dejad ya de preguntar, no somos gemelas” (dirigit per Gabriel Ariza contra Manuela Carmena).

³⁷ La Señorita Pepis era una línia de joguines exclusivament per a nenes que consistia a estoigs de maquillatge, roba, pentinats, etc.

³⁸ Pedro Zerolo (1960 - 2015), va ser un polític espanyol del PSOE i des de 2003 regidor de l’ajuntament de Madrid. Fou un dels activistes LGBT més importants de la Història d’Espanya, així com un dels majors promotors de l’ampliació del dret al matrimoni i l’adopció de parelles homosexuals al país i considerat per això com una icona de la comunitat LGBT d’Espanya.

“Si ya tienes alzheimer, ¡tienes que irte a tu casa! (dirigit per Federico Jiménez Losantos contra Manuela Carmena).

- f) **MAL VESTIDA.** El fet de no anar vestida com “toca” també ha estat criticat en moltes polítiques, tant per anar massa arreglades com per anar massa informals. Les invectives van dirigides contra dones de tots els colors polítics, des d’Anna Gabriel (CUP), Mª Teresa Fernández de la Vega i Carme Chacón (PSOE), fins a Soledad Becerril (PP):

Ella no se viste, se limita a tapar con harapos propagandísticos el cuerpo con el que la madre naturaleza la ha castigado (Eduardo García Serrano contra A. Gabriel)

¿Será frivolidad, machismo o esnobismo decir que, por mucho que las caliente Rubalcaba, las sesiones de control del Parlamento nunca serán lo mismo sin las toilettes fucsias, violetas o malvas de la vicepresidenta De la Vega, siempre perfectamente combinadas con su maquillaje y complementos? (Pedro José Ramírez)

Es aficionada a disfrazarse (Eduardo Zaplana contra Mª Teresa Fernández de la Vega)

La ministra de Defensa es como la señorita Pepis vestida de soldado (Fco. Javier León de la Riva a Carme Chacón)

Soledad Becerril es Carlos II vestido de Mariquita Pérez³⁹ (Alfonso Guerra)

- g) **MAL PENTINADA.** El tema del pentinat també ha estat motiu de crítica misògina, especialment en els últims anys, amb l’aparició de personatges polítics amb pentinats que els sectors carques consideren poc adequats per assistir a sessions del congrés espanyol o del parlament

³⁹ Mariquita Pérez era una nina espanyola ideada per Doña Leonor Coello de Portugal el 1938. Es va convertir en la més cèlebre de les dècades dels 40, 50 i principis dels 60. Considerada com una de les millors d’Europa de la seva època per la seva fabricació artesanal, qualitat dels materials emprats i la riquesa de vestuari i complements. Es va fabricar durant més de trenta-quatre anys, entre 1939 i 1976.

de Catalunya. En aquest aspecte, han estat específicament atacades les representants de la CUP i EH Bildu, amb especial acarnissament contra Anna Gabriel, pel seu serrell:

“Pero lo siento mucho, Pepe: ya eres el príncipe destronado del Flequillo de España. ¿Tú has visto el uniformado flequillo de las tías que han mandado a por tabaco a Arturo Mas, a las dirigentes de la CUP separatista catalana? ¡Esos sí que son flequillos, y que se quiten El Cordobés y Oneto! Al igual que a las pelorratas proetarras de Bildu les dicen genéricamente "Las Nekanes", estoy por sacar de pila como "Las Flequis" a estas horrosas nekanes de la CUP” (A. Burgos)

“¿Por qué van todas a peluqueros centralistas y españolistas, que se vengan de sus ideas separatistas haciéndoles esos peinados mortales de necesidad, de pelorratas a las Nekanes, con flequillos cortados con tiralíneas o con minipímer, como de Colón en su estatua de las Ramblas, a Las Flequis de la CUP?” (A. Burgos)

“Anna Gabriel se corta el flequillo con escuadra y cartabón. Se nota que la suya no es una peluquería de cortar, lavar y peinar: 11,25 (euros). Una cabellera así, lustrosa y zaina a los 39 años, sólo se consigue en esquiladeros en los que se refieren al cliente como señora (o don) y la factura no baja de los 70 euros” (Emilia Landaluce)

- h) **EXUBERANT / POC EXUBERANT.** El terme exuberant significa segons el *DIEC*, “abundant i copiós en excés, que té un excés de plenitud”. S’aplica sovint a les dones de pits i/o cul grossos, fent referència al seu significat etimològic (en llatí, *exuberans, -ntis* significa “que projecta els seus fruits o mamelles a l’exterior, a partir del terme *uber, uberis* “mamella, pit”).

La ideal de bellesa segons els patrons patriarcals implica un cert grau d’exuberància, però en difícil equilibri entre l’excés, que és criticat, i el dèficit, que encara és més criticat. Víctimes d’aquest tipus d’invectives han estat Leire Pajín, Blanca Alcántara o Esperanza Aguirre, per exuberants, i Mª Teresa Fernández de la Vega, per excés de primor i pits petits:

“¿Sabes que está la de las tetas gordas en Educación?” (Diego Balderas, candidat d’Izquierda Unida, a Blanca Alcántara, també de IU, delegada d’Educació)

“Leire Pajín ha engordado. Está admirablemente culonzuela, respingona, melocotona temprana” (Alfonso Ussía)

“Tiene un excelente culo, que envidiaría Michelle Obama. Y eso también vale en política” (J. Luis Martín Prieto a Esperanza Aguirre)

“Acabo de ver. Mª Teresa Fernández de la Vega... Y ahora tiene más pómulos que tetas.” (Jesús Rico _@SusoRico)

- i) **LA VEU.** Un aspecte que ocasionalment també és el blanc de les ires de columnistes o mediàtics és la veu: Pilar Rahola és criticada per ser “cridona” i tenir un to de veu potent, mentre que

Susana Díaz ho és per tenir una mitja veu “massa seductora o verinosa”, amb un to que suggereix conspiració o secret:

“Pobre Pilar. Es una verdulera histérica. Es oportunista y mezquina, de una vulgaridad extrema. Resbala por un lodazal de infinitos tópicos y es lo contrario a la inteligencia” (Salvador Sostres).

“Me enerva su sonrisa bonachona, su inquietante manejo de la media voz, esa vocecita que utiliza para hacernos creer que nos está haciendo partícipes de un secreto de Estado o revelándonos la receta de la sopa de ajo” (el televisiu J. Javier Vázquez).

- j) **CONNOTACIONS SEXUALS.** En aquest apartat he recollit aquells atacs que aprofiten la descripció d'un tret físic de la víctima per introduir un comentari ofensiu amb explícites connotacions sexuals. Essencialment són les galtes o els llavis molsuts que són excusa per fer al·lusions a la fel·lació o el cul (gros), que s'aprofita per suggerir que la política en qüestió ha aconseguit la seva posició pel seu físic o amb favors sexuals:

“ZP ha tenido que mamar tela en Parla. (...) Y nada digo de Leire Pajín, porque con esa cara de película porno...” (Antonio Burgos)

“(sc. Leire Pajín) Es una chica preparadísima, hábil, discreta, que va a repartir condones a diestro y siniestro por donde quiera que vaya y que va a ser la alegría de la huerta. Cada vez que le veo la cara y esos morritos... pienso lo mismo, pero no lo voy a contar aquí” (Francisco Javier León de la Riva)

“Leire Pajín tiene cara de actriz porno, pero de las depravadas, de las que hacen el número de la cabra (¿) o se dedican a dar conciertos de flauta dulce en las nocturnas de Canal 47⁴⁰” (Antonio Burgos)

“(sc. Esperanza Aguirre) Tiene un excelente culo, que envidiaría Michelle Obama. Y eso también vale en política.” (José Luis Martín Prieto)

“Soraya, con su carita de zorra, no es más que una mala perra casposa, sucia y ratera.” (Jesús Díaz)

El que es conclou, després de l'anàlisi anterior, és que no hi ha un perfil físic perfecte segons l'opinió dels agressors: a les dones se les critica per ser massa grasses però també per ser massa primes, per ser massa joves però també per ser massa velles, per ser lletges però també per ser guapes, etc. És a dir, sempre hi ha un motiu físic susceptible de ser criticat, fins i tot no hi ha acord a l'hora de vestir: malament si van poc sofisticades, pitjor si només es preocupen d'anar ben arreglades.

⁴⁰ Canal 47 era un canal de TV que emetia continguts pornogràfics i de contactes a la graella andalusa (Sevilla i Còrdova), que va deixar d'emetre el 2011.

B) SEXUALITZACIÓ DE LA DONA (REPUTACIÓ SEXUAL)

En aquest apartat apareixen recollides totes aquelles agressions (un total de 18 – un 15,7% del total), que tenen com a base l'atac a la reputació sexual de la víctima en qüestió. Aquest tipus d'injúria, la més antiga i habitual quan es tracta d'agredir a persones de sexe femení (cf. López i Morant, 1991), gira bàsicament al voltant del terme “puta” i els seus sinònims, o bé, en casos més elaborats, referències indirectes al món de la pornografia i la prostitució. Les destinatàries són molt diverses i de diferents colors polítics: des d'Anna Gabriel, fins Mª Dolores de Cospedal, passant per Cristina Cifuentes o Carmela Silva, etc.

“De Anna Gabriel lo sabemos todo, porque ella misma nos lo ha contado, que es una puta, traidora, amargada y mal follada, tal cual se ve a sí misma” (Eduardo García Serrano)

“¡Qué mala zorra e sinvergüenza!” (Jorge Caldas, del PP, contra Carmela Silva, diputada socialista i feminista)

“La segunda mandataria del presumible Ministerio de Igualdad (sc. Concepción Troquero) nos ha anunciado (...) la urgente creación del mapa del clítoris (...) Del mapamundi al mapachichi” (Alfonso Ussía)

“¡Calla puta, que no tienes dignidad!” (Usuari de Twitter (@ximicomix) contra Cristina Cifuentes)

“¡Putxa barata podemita! (José Luis Valladolid contra la diputada de *Podemos* Cristina Maestre)

“Esperanza Aguirre es de las que besa a mediodía y muerde por la noche, de una manera que no es acorde con su aristocrática posición” (Jose Bono)

“Y ya que hablo de políticas, añadiré que tampoco me importaría jugar un rato con la Pajín (me conformaría con lo que su apellido sugiere) (Fernando Sánchez Dragó)

“¡Ojalá le pase algo al hijoputa de tu hijo por todo lo que estás haciendo a los españoles!” (Anònim contra Mª Dolores de Cospedal)

“Esta señora (sc. Mª Dolores de Cospedal), no malota sexualmente, se olvida que donde aparecen las cuentas, en Suiza y...” (Diego Díaz Jiménez)

“Todo el cúmulo de errores, sandeces, atropellos y disparates enhebrados por el Gobierno de Zapatero en los tres últimos años se resumieron en la rueda de prensa protagonizada por la vicepresidenta primera o política y coprotagonizada por la vicepresidenta económica cuando ya se estaba yendo todo el mundo. (...) Desde *Emmanuelle en Bangkok*⁴¹ no veíamos una producción de serie B donde las feromonas de dos mujeres maduras y deshinibidas actuasen con tanto entusiasmo.” (Federico Jiménez Losantos contra Mª Teresa Fernández de la Vega i Elena Salgado Méndez)

⁴¹ *Emmanuelle en Bangkok* és una versió B de l'any 1976 d'una coneguda pel·lícula eròtica de l'any 1974 (*Emmanuelle*) – on hi ha una escena lésbica “revolucionària” a la seva època-).

“Esta señora es una guarra, una puerca y está fabricando degenerados. Esta guarra les anima a meneársela” (Eduardo García Serrano contra Marina Geli)

“Hija de puta” (Joaquín Leguina contra Pilar Rahola)

“Me han acusado de todo menos de violar a la candidata” (Francisco Javier León de la Riva contra Soraya Rodríguez)

“La Tocino (sc. Isabel Tocino), si se va desnudando lentamente, no me sirve ni para masturbarme” (Juan Hormaechea)

C) MANCA D'INTEL·LIGÈNCIA O INCOMPETÈNCIA

La següent categoria més utilitzada és la manca d'intel·ligència (11 casos, un 9,6% del corpus analitzat). En ella he recollit totes les invectives que fan referència a la manca d'intel·ligència (“tonta” i sinònims), la ignorància o la incompetència que els agressors atribueixen a les seves víctimes (Ada Colau, Bibiana Aído, Inés Arrimadas o Pilar Rahola, per exemple).

a) Tonta:

“Con las pescaderas se pueden ver a “tres pescaderas... y la merluza”⁴²” (Miguel Ángel Bastenier contra Ada Colau)

“A ZP, como les ocurre a todos los hombres de ojos verdes, solo le gustan aquellas [mujeres] que son más tontas que él” (José Luis Martín Prieto contra les ministres del govern de ZP)

“Que una persona tan huérfana de «virtud intelectual» como Aído haya alcanzado la dignidad de ministra nos confirma que cada pueblo tiene los gobernantes que se merece; y puesto que encumbrar lo que es de naturaleza inferior es siempre una monstruosidad, es natural que nos gobiernan monstruos.” (Juan Manuel de Prada)

“És tan curteta que el cap li fa pudor de peus” (Toni Albà contra Inés Arrimadas)

“Pobre Pilar (Rahola). Es una verdulera histérica. Es oportunista y mezquina, de una vulgaridad extrema. Resbala por un lodazal de infinitos tópicos y es lo contrario a la inteligencia”. (Salvador Sostres)

“Una descerebrada”⁴³ llena de odio y de fobias salvajes”. (Oscar Bermán Boldú contra Ada Colau)

b) Ignorant:

“Analfabeta funcional peligrosa” (Pancracio Celadrán Gomariz contra Susana Díaz)

⁴² Segons el DRAE, MERLUZO significa col·loquialment “Hombre bobo, tonto”.

⁴³ Segons el DRAE, DESCEREBRADO, -DA significa: **1.** adj. Privado de cerebro o sin actividad funcional en él por lesión medular. **2.** adj. coloq. De muy escasa inteligencia.

“Lo único interesante que esa señora exhibió fue su escote” (Manuel Fraga contra Clementina Díez de Baldeón)

“Es una ignorante. En un régimen normal esta señora no habría pasado de vicepresidenta en una comunidad de vecinos, siempre y cuando la comunidad de vecinos fuera ella” (Carlos Dávila contra Trinidad Jiménez)

“Pero el pensamiento de Bibiana (Aído) no es imbécil porque ni siquiera anda; el pensamiento de Bibiana no se ha puesto todavía en pie, es un pensamiento abyecto (de *iactus*, participio pasado de *iacere*) que rept, que se arrastra por el suelo, ignorante de su condición humana. (Juan Manuel de Prada)

c) Incompetent (incapaç per al càrrec) o sense cap qualificació o experiència:

“¿Les parece poco desarrollo que una flamenquita de Alcalá de los Gazules⁴⁴ se las busque tan bien por cante que llegue a ministra del Batallón de Modistillas⁴⁵ de ZP?” (Antonio Burgos contra Bibiana Aído)

“ZP no ha nombrado un nuevo gobierno, sino que como medida de precaución ha organizando su Batallón de Modistillas Ministeriales (Antonio Burgos)

“Ni un gramo de talento político en la Puerta del Sol. Está lleno de bibianas aído y de leires pajines sin Audi 8”. (Eduardo García Serrano)

“No sé qué habrá hecho Bibiana. Como no haya ganado algún torneo de peteneras⁴⁶” (Federico Jiménez Losantos)

“Ada Colau, debería estar sirviendo en un puesto de pescado” (Félix de Azúa)

D) MATERNITAT

En aquest apartat (que amb 7 casos representa el 6% del total) apareixen les invectives que tenen com a tema de fons la maternitat. Les agressions parteixen de la base que és incompatible l'esfera pública (en aquest cas l'exercici de la política i, en alguns casos, la direcció d'un ministeri) i l'esfera privada, dins la qual està la vessant de mare de les dones que es dediquen al món de la política. Es critica amb burla agressiva el fet que estiguin embarassades i pretenguin compatibilitzar-ho amb un càrrec públic (com en el cas de la ministra socialista C. Chacón), o tot el contrari, se les agradeix pel fet de renunciar a una faceta que ells consideren essencial i “obligatòria” per a l'estereotip femení. Aquest tipus d'invectives són sexistes i misògines perquè, en cap cas, es considera aquest aspecte (el

⁴⁴ Municipi de la província de Cadis, lloc de naixement de B. Aído.

⁴⁵ Segons el DRAE, MODISTILLA significa: 1. f. col·loq. “Modista de poco valer en su arte”.

⁴⁶ Segons el DRAE, petenera significa

1. f. Palo flamenco parecido a la malagueña, con que se cantan coplas de cuatro versos octosílabos. I l'expressió “salir, o salirse, por peteneras”: Desviar el discurso con una incongruencia en una cuestión comprometida, para no pronunciarse”.

de la paternitat o no) a l'hora de valorar la gestió d'un home polític: ningú es preocupa de si ells tenen fills, de quants en tenen, si els volen tenir o com es volen educar; en canvi, en el cas de les dones, sembla que aquest és un tema que no es pot passar per alt.

"Carmen (sc. Chacón), la del bombo"⁴⁷ (David Gistau contra Carme Chacón)

"En cuanto a Defensa, como en las próximas semanas habrá importantes reuniones de la OTAN, pongamos a una señora embarazada de siete meses que tenga baja maternal; y si es pacifista y antimilitarista, mejor. (Antonio Burgos contra Carme Chacón)

"Me pregunto si Chacón va a coleccionar soldaditos de plomo para su retoño" (Javier G. Ferrari)

"La demagoga Bescansa lleva a su bebé al Congreso... eso sí, acompañada de la niñera que va con ella a todas partes" (OK Diario contra Carolina Bescansa)

"Habrá que pensar por qué entre las principales féminas del Gobierno de Zapatero la mayoría no tienen hijos" (José Luis Martín Prieto)

"A no ser que te violen, no vas a ser madre nunca" (anònim contra Onintza Enbeita)

"A mí, venga tíos en la cama, que lo que venga, si viene, que lo cuide la tribu... yo responsabilidad ninguna" (Federico Jiménez Losantos contra Anna Gabriel)

E) TRANSGRESSIÓ DE L'ESTEREOTIP FEMENÍ

En aquest apartat (que representa el 3,5% del corpus total) s'han recollit tots els atacs que se centre en la crítica d'aquelles dones que no s'ajusten a les característiques atribuïdes a l'estereotip femení (bella, callada, submissa, etc). Els termes injuriosos són els habituals contra aquelles dones que adopten actituds considerades pròpies de l'estereotip masculí són "marimacho, marimacha, tiorreja" i les víctimes són, no casualment, polítiques d'esquerres:

"Marimacha de mierda, eres la escoria de Podemos mal folgada hija de puta. Moriréis todos vosotros en tu flia". (Alfonso Álvarez contra Beatriz Gimeno)

"Simplemente porque somos distintos, y pretender la igualdad entre sexos es ridículo. El orgasmo masculino es evidente, y hasta alarmante. Ellas necesitan otra cosa, lo que viene antes y lo que viene después. Cuentos de princesas, lucecitas para la escena. Se siente insultadas, las más feministas, cuando se lo dices, pero ellas son princesas. Son princesas y aunque disimulen, eso es lo que quieren. Cuentos, palacios, creérselo. La más marimacho de las sufragistas renunciaría a sus panfletos a cambio de una vida de princesa. Palacio, servicio, poder, estrellas" (Salvador Sostres)

⁴⁷ Es tracta d'un joc de paraules que juga amb dues de les accepcions que ofereix el DRAE a propòsit de la paraula BOMBO: 4. m. "Tambor muy grande que se toca con una maza y se emplea en las orquestas y en las bandas militares". 10. m. Coloq. "Ventre voluminoso de una mujer embarazada".

“Si alguien creyera aún en la inferioridad de la mujer, podría encontrar un sólido argumento en las tiorrejas del Gobierno y la mayoría de diputadas” (Pío Mora)

F) VIDA PRIVADA

Un altre aspect que apareix en les invectives contra les dones que es dediquen a la política (i que també representa un 3,5% del corpus analitzat) és la seva vida privada, que inclou el seu estat civil (si estan solteres, si estan casades, si tenen *nòvio*, si no en tenen), els seus hàbits o activitats en el seu temps lliure (si van de compres), les seves consultes mèdiques, etc. Aspectes que habitualment no són tinguts en compte en les invectives contra els homes polítics:

“«Ganó el señor Gómez y los que le apoyaban y no ganó la señorita Trini y los que le apoyaban”⁴⁸ (Alfonso Guerra a Trinidad Jiménez)

“T’has fet amb un nuvi català ‘pel que pugui pasar’ al teu país (que la misèria és molt fotuda” (Carmen Rodríguez Roquet-Jalmar a Inés Arrimadas)

“Aquí, doña María Teresa [Fernández de la Vega] los únicos que dañan, destrozan, hacen añicos y pulverizan la imagen de España son el presidente del Gobierno y los miembros del mismo, usted incluida. (...) Y además, pijísimo, con más horas dedicadas a las boutiques que a los Consejeros de Ministros. (Alfonso Ussía)

"Chochito de oro (Sainz de Santamría) gástase 40.000 euros en xinecólogo"⁴⁹

"Chochito de oro volve a ser actualidade e non so polas suas factura co xinecologo" (Xaquín Charlín)

G) VINCULACIÓ AMB EL MÓN DOMÈSTIC

També trobem atacs en què s’acusa les polítiques de ser subordinades del seu superior (en aquest cas, el President del Govern o el President del seu partit) i s’utilitzen imatges i vocabulari relacionats amb les tasques domèstiques i la cura de la família (*chacha*, passar l’aspiradora, cuines, punt de creu, receptes de cuina, netejar el terra, acompanyar la canalla a l’escola, etc.),

⁴⁸ La frase és d’Alfonso Guerra a propòsit de las primàries socialistes a Madrid. La denominació “señorita” anava dirigida a Trinidad Jiménez, política socialista que en aquell moment era soltera. Polítics del joven de ZP com Beatriz Corredor, Bibiana Aído i Elena Salgado (entre d’altres) van manifestar-se públicament en contra de l’atac dient que no hi ha “señoritos ni señoritas” sinó “compañeros y compañeras y ministros y ministras”.

⁴⁹ Degut a la repercussió mediàtica dels seus escrits, Xaquín Charlín dimití per no perjudicar el seu partit, BNG. Tot i haver admès que va ser “un error”, un any després tornà a publicar un article al seu blog “A ti meu Cambados” on tornava a repetir les mateixes paraules.

tasques típicament relacionades amb les dones (costura, cuina i neteja). Hi trobem 9 casos, un 7,8% del corpus analitzat:

“Los dirigentes del PP no saben hacer nada sin la chacha” (Emiliano García-Page contra Mª Dolores de Cospedal)

“¿Es que han hecho cocinas en las nuevas oficinas?” (Enrique Múgica contra Cristina Alberdi)

“Estaría mejor en San Juan del Puerto haciendo punto de cruz” (Jesús Fernández Ferrera contra Fátima Báñez)

“Lo cierto y verdad es que no pienso que Cospedal sepa pasar la aspiradora” (Emiliano García-Page)

“Me enerva su sonrisa bonachona, su inquietante manejo de la media voz, esa voccecita que utiliza para hacernos creer que nos está haciendo partícipes de un secreto de Estado o revelándonos la receta de la sopa de ajo” (Jorge Javier Vázquez contra Susana Díaz)

“Debería de estar limpiando suelos y no de alcaldesa de Barcelona” (Oscar Bermán Boldú contra Ada Colau)

“La adivinas llevando al chaval de tres años a la escuela, cartera en bandolera; pasando el aspirador concienzudamente por los rincones del piso o salpimentando, distraída, unos espaguetis mientras simultáneamente ultima una sorprendente protesta callejera” (Xavier Vidal-Folch contra Ada Colau)

H) MASCLISME

En aquest apartat apareixen recollits els exemples d'invectives que giren al voltant de la idea bàsica del masclisme (7 casos, un 6% del corpus analitzat), partint de la creença que l'home és per naturalesa superior a la dona. Aquesta ideologia, que engloba el conjunt d'actituds, conductes, pràctiques socials i creences destinades a promoure la negació de la dona com a subjecte. En el nostre cas, els atacs van des de l'atac directe a la insinuació perversa:

“Elena Valenciano, mamarracha feminista, se mofa del aspecto físico de Ribery” (Alerta Digital)

“El debate entre un hombre y una mujer es "muy complicado" porque "si haces abuso de superioridad intelectual parece que eres un machista que está acorralando a una mujer indefensa". (Miguel Arias Cañete envers Elena Valenciano)

“Cállense y guarden el respeto cuando está hablando un hombre” (Salvador Hernández contra les representants femenines del PSOE)

“La mujer de izquierdas ha sido siempre un fracaso en política. (...) Mientras el feminismo chilla hacia la izquierda, las mujeres realmente inteligentes brillan en la derecha y consiguen lo que se proponen, sin marginación ni queja”. (Salvador Sostres)

“He reprochado al Gobierno Zapatero que sea, según creo, demasiado rosa”. (Silvio Berlusconi)

“Si algú creyeria aún en la inferioridad de la mujer, podría encontrar un sólido argumento en las torres del Gobierno y la mayoría de diputadas” (Pío Moa)

I) ALTRES

Pel que fa a la categoria altres, que representa el 17,4% del corpus, hi he classificat agressions que es fonamenten en aspectes com essencials com la malícia, la procedència (geogràfica o social), la indolència, el feminisme, i altres desqualificacions difícils d'encaixar en un apartat.

En efecte, com és tradició a la literatura misògina de totes les èpoques, l'agressor destaca l'essència maligna i corruptora de la dona. Exemples d'aquest tipus d'atac misogin són els de Cris Papin (@Carlos_Reiki) contra Susana Díaz:

“La del sur no es una fuerza. Es una peste y un cáncer en el PSOE”,

o de Federico Jiménez Losantos contra Leire Pajín:

“El hecho de que sea ministra Leire es la prueba de que en España ser político está al alcance de cualquier virus, bacteria, microbio o infección peligrosa”.

Bibiana Aído, per la seva banda, és agredida per Iñaki Ezkerra:

“Nombrar a Aído parece del Gran Hermano, no sé bien si orwelliano o televisivo”

i la base del seu atac resideix en la comparació del seu paper en el Govern (o en el seu Ministeri) amb el paper que fa un personatge a la novel·la titulada *1984*⁵⁰ o al programa de televisió *Gran Hermano* inspirat en aquella.

Ada Colau és atacada per “vaga i gandula”, segons paraules de Oscar Bermán Boldú:

“Vaga incorregible y floja⁵¹ redomada”.

Un altre aspecte atacat en les agressions a les polítiques és el seu origen geogràfic, el seu lloc de naixement. A. Burgos va criticar violentament la condició de catalana de Montserrat Nebrera:

“¿De verdad que ustedes se han creído lo que ha dicho esa catalana de mierda, que no sabe una papa de dialectología, que el acento de Maleni es andaluz?”

⁵⁰ *1984* és una novel·la política de ficció distòpica escrita per George Orwell publicada en 1949. La novel·la va introduir els conceptes de l'omnipresent i vigilant Big Brother (Germà gran), l'habitació 101, la policia del Pensament i la neollengua. Pel que fa al programa de televisió *Gran Hermano*, és un programa de telerrealitat o *reality show* on un grup de persones (habitualment 14) conviuen aproximadament tres mesos aïllats en una casa i vigilats per càmeres les 24 hores.

⁵¹ Segons el DRAE, FLOJO,-JA significa, en la seva tercera accepció “Perezoso, negligente, descuidado y tardo en las operaciones” i en la seva quarta “Apocado, cobarde”.

En el mateix article, en què ataca a Nebrera, també ho fa contra la ministra d'indústria Magdalena Álvarez, però, en aquest cas, es mofa d'ella dient que no sap parlar i que és una incompetent:

“Maleni no habla andaluz. Hablará malenio o magdalenense, o como se llame su jerga. Pero andaluz, no. La dignísima habla andaluza es bastante más seria, expresiva, precisa y culta que la jerigonza de esta chufra con cartera que nunca tiene la culpa de su Fomento de Desastres”.

En el cas d'Inés Arrimadas i Trinidad Jiménez, l'origen de la crítica és la seva procedència andalusa:

Una nena consentida que, en lloc de batollar oliveres al seu Jaén natal, va anar a parar al Parlament d'un país que no era el seu i a lluitar contra la voluntat democràtica de la majoria d'aquell poble (Carmen Rodríguez Roquet-Jalmar)

Es floja, le falta cuajo y su acento la hace más apta para Dos Hermanas o Vélez-Málaga⁵² (Juan Soler)

En el cas d'Arrimadas, també se li retreu la seva condició de “nena consentida”, fent al·lusió a una extracció social alta, igual motiu que s'ataca en el cas de Soraya Sáez de Santamaría, que és qualificada de noia rica i malcriada:

¿Sabe Sorayita lo que es una vida puta? ¿Ha fregado escaleras con sueldo miseria? (Román Ruiz Llamas)

Altres agressions giren al voltant de la condició de feministes de les polítiques en qüestió, entenent el feminisme com a ideologia equivalent i oposada al masclisme:

“A nuestras intrépidas feministas les gusta el “burka”, la humillación de la mujer, su indigno sometimiento y su falta de libertad” (Alfonso Ussía)

“Como las derechas son de Marte y las izquierdas de Chueca⁵³, hay que extremar la prudencia en las críticas a la corte de la Zapatera Prodigiosa, pues te convertirán en reo de machismo al menor desliz. No es aconsejable levantar el dedo a las ministras ni a las chambelanas. (...) Es obvio que para los izquierdos y las izquierdas no rige la misma moral cuando se trata de emprenderla, por ejemplo, contra Esperanza Aguirre, mi Dama Comandante. (Jon Juaristi Linacero)

En altres casos, l'agressor passa directament a l'amenaça o el rebuig extrem:

“A la ministra que separa la religión de la razón habría que tirarla por la ventana (Gustavo Bueno a Bibiana Aído)

“A mis hijos tú no los vas a educar, Trini, y menos en cuestiones de pitología. Porque lo que tú piensas sobre el sexo me da asco, Trini. ¿Te enteras de una maldita vez, Trini? Asco. Me da, y nos da (a miles de españoles), un asco gigantesco”. (Juan Bosco Martín Algarra a Trinidad Jiménez)

⁵² Ciutats de la província de Sevilla i Màlaga, respectivament.

⁵³ Chueca és un barri de Madrid que a partir dels 80 es va convertir en una zona amb locals per al col·lectiu LGBT. Actualment té un caràcter cosmopolita i modern, atractiu culturalment i de fama internacional, sense perdre part de l'original aire “castizo”. En aquest exemple apareix implícita una burla del FEMINISME, a través de les al·lusions al col·lectiu LGTB, als progressistes i “culturetes” en general i al llenguatge inclusiu (“los izquierdos y las izquierdas”).

“Para abastecer su gabinete de tías⁵⁴, Zapatero ha buscado debajo de las piedras” (Juan Manuel de Prada)

“Vale, aceptamos Carmen Chacón como animal de compañía, de batallón, de regimiento, de brigada y de división, que ya es ministra de Defensa”. (Antonio Burgos)

El fet que la categoria predominant sigui l'aspecte físic no és sorprenent. Tal com diu Marisa Rubio⁵⁵, la crítica implacable a la qual està sotmesa la dona físicament, és latent en cada sector de la seva vida. La societat espera que donis bona imatge, que siguis físicament atractiva i bonica. El cànon imposat ha d'ésser seguit al peu de la lletra per agradar als homes, que són els que t'han de donar la seva aprovació. Totes aquestes regles i cànons acaben convertint a la dona en un objecte de decoració, i fan creure a les dones que mai estaran a l'altura de les seves exigències.

Així doncs, aquest tipus de crítiques són proferides majoritàriament a les polítiques que trenquen les normes imposades per la societat, sense temor a ser rebutjades, i que no troben el sentit a haver de seguir aquests cànons, que acaben destruint l'autoestima de les dones i convertint-les en “dones objecte”. Un exemple clar són les representants de la CUP, que a causa d'aquests tipus d'atacs van organitzar un acte per expressar el seu rebuig al què elles consideren “desqualificacions de caràcter clarament polític”.⁵⁶

4.3.9. Ús de recursos lingüístics al servei de l'agressió verbal

Com ens explica Mª Àngeles Calero Fernàndez⁵⁷, la llengua mediatitza la manera de pensar dels parlants i la manera en què ells observen i interpreten la realitat. A continuació analitzo quins aspectes de l'idioma condicionen la imatge de la dona que té la comunitat hispanoparlant i les seqüeles socials que deriven d'aquest fet. Tal com he dit anteriorment, per a l'elaboració d'aquest apartat m'he inspirat en els patrons d'anàlisi d'A. López i R. Morant, *Gramática femenina*, Madrid (2005), capítol III, dedicat als insults (pp. 139-156). Segons aquests autors, els insults es poden analitzar des del punt de vista lingüístic, a nivell fonètic, morfològic, sintàctic i semàntic. A continuació he analitzat les agressions des d'una perspectiva morfològica i retòrica.

⁵⁴ Segons el DRAE, Tío/-a significa col·loquialment “Persona de quien se pondera algo bueno o malo (aquí ‘malo’)”. I també col·loquialment “Persona rústica y grossera”.

⁵⁵ <http://www.mujeresparalasalud.org/spip.php?article166>

⁵⁶ http://www.ara.cat/politica/Gabriela-CUP-menyspreu-masclista-militants_0_1511848907.html

⁵⁷ CALERO FERNÁNDEZ, María Ángeles (1999): Sexismo lingüístico, análisis y propuestas ante la discriminación sexual en el lenguaje. Madrid, Narcea

A) MORFOLOGIA

Hi ha una sèrie d'afixos que en unir-se amb determinades paraules, aquestes es transformen en paraules despectives. Entre les agressions que he recollit, he trobat els següents:

Taula 3. Sufixos		
ARREL	SUFIX	EXEMPLE
Flamenca	-ito/a -et/a	¿Les parece poco desarrollo que una <u>flamenquita</u> de Alcalá de los Gazules se las busque tan bien por cante que llegue a ministra del Batallón de Modistillas de ZP?
Soraya		¿Sabe <u>Sorayita</u> lo que es una vida puta? ¿Ha fregado escaleras con sueldo miseria?
Cerdo		A mí, la Pajín me parece muy fea, con cierta similitud a un <u>cerdito</u> , a pesar de lo mucho que cuida su “imagen”
Guapa		A Zapatero no se le ha ocurrido hacer a Pedro Zerolo ministro de Defensa. Hubiera resultado más provocador, más progresista, más ingenioso que el nombramiento de la simpática <u>guapita</u> treintañera
Chocho		<u>Chochito</u> de oro
Curta		És tan <u>curteta</u> que el cap li fa pudor de peus....
La gorda		Minuto de silencio para Labordeta NO, pero para <u>Lagordeta</u> SI. Doble moral.
Señora		<u>Señorita</u> Trini
Podemos		Putà barata <u>podemita</u>
Morro		Es una chica preparadísima, hábil, discreta, que va a repartir condones a diestro y siniestro por donde quiera que vaya y que va a ser la alegría de la huerta. Cada vez que le veo la cara y esos <u>morritos</u> ... pienso lo mismo, pero no lo voy a contar aquí
Cara		Soraya, con su <u>carita</u> de zorra, no es más que una mala perra casposa, sucia y ratera
Gorda		Gordita
Voz		Me enerva su sonrisa bonachona, su inquietante manejo de la media voz, esa <u>vocecita</u> que utiliza para hacernos creer que nos está haciendo partícipes de un secreto de Estado o revelándonos la receta de la sopa de ajo
Tia	-orro/a	¿Por qué las <u>tierras</u> separatistas, ora vascongadas, ora catalanas, ora de Bildu, ora de CUP, han de ser tan feas?
Pijo	-ísimo/a	“Aquí, doña María Teresa [Fernández de la Vega] los únicos que dañan, destrozan, hacen añicos y pulverizan la imagen de España son el presidente del Gobierno y los miembros del mismo, usted incluida. (...) Y además, <u>pijísimo</u> , con más horas dedicadas a las boutiques que a los Consejeros de Ministros.”
Modista	-illo/a	ZP no ha nombrado un nuevo gobierno, sino que como medida de precaución ha organizando su Batallón de <u>Modistillas</u> Ministeriales
Fonda	-on/a	#LMVillacis es cosa mía, o Villacis se ha comido toda una fábrica de bollos y se está poniendo <u>fondona</u> (EN DUBTE)
Pajín		La señora Pajín(...) como ha engordado un poco con esto de los varios sueldos que acumula, debiera cambiarse el apellido y ponérselo en aumentativo (o sea, <u>Pajón</u> , y ustedes me perdonen)

Melocotón		Leire Pajín ha engordado. Está admirablemente <u>culonzuela</u> , respingona, <u>melocotona</u> temprana
Buena		Me enerva su sonrisa <u>bonachona</u> , su inquietante manejo de la media voz, esa vocecita que utiliza para hacernos creer que nos está haciendo partícipes de un secreto de Estado o revelándonos la receta de la sopa de ajo
Tia	-eja (orra+eja)	Si alguien creyera aún en la inferioridad de la mujer, podría encontrar un sólido argumento en las <u>tiorrejas</u> del Gobierno y la mayoría de diputades
Culo	-zuela	Leire Pajín ha engordado. Está admirablemente <u>culonzuela</u> , respingona, <u>melocotona</u> temprana
Mala	-ote/a	Esta señora, no <u>malota</u> sexualmente, se olvida que donde aparecen las cuentas, en Suiza y...

Tal com s'explica en la gramàtica del DRAE⁵⁸ i del DIEC⁵⁹ els sufixos “-ito/a” i -illo/a (o en català -et/a) expressa matisos d'afecte (amiguito/amiguet) però també té un sentit despectiu (guapita/curteta), com es pot veure a la taula 3. Els sufixos “-orro/a”, “-on/a” i “-acho/a” tenen un sentit despectiu que afegeix connotacions negatives (tiorra, cuarentón, populacho), i també augmentatiu (abejorro, barrigón). El sufix “-ote/a” és a la vegada diminutiu (islote) i augmentatiu (cabezota), i per tant pot aportar tant connotacions afectives com despectives. Per la seva banda, els sufixos “-ejo/a” i “-zuelo/a” també tenen connotacions despectives (librejo, mujerzuela) a la vegada que diminutives.

Taula 4. Prefixos		
ARREL	PREFIX	EXEMPLE
Cerebro	des-	Una <u>descerebrada</u> plena de odio y de fobias salvajes

Pel que fa als prefixos, trobem “des-” que expressa matisos de negació (descerebrada) i d'excés (desbordat).

Tot i que també té a veure amb l'apartat de semàntica, dins de la morfologia he volgut incloure un apartat específic pels duals aparents, molt útils per detectar el sexisme en la llengua, ja que trobem una mateixa arrel lèxica el significat de la qual es veu alterat en l'afegir el morfema de gènere degut al fet que obtenim conceptes diferents segons la forma sigui masculina o femenina. També he inclòs aquells substantius o adjectius que mostren només una única forma (la femenina), és a dir, que no

⁵⁸ <http://aplica.rae.es/grweb/cgi-bin/buscar.cgi>

⁵⁹ <http://www.iec.cat/llengua/recursos.asp>

tenen el seu corresponent en masculí (o que si el tenen, el seu significat no és despectiu) perquè sempre han estat associats a les dones.

Taula 5. Duals aparents		
FORMA MASCULINA		FORMA FEMENINA
SENSE CORRESPONENT		Calla <u>puta</u> , que no tienes dignidad
		Los dirigentes del PP no saben hacer nada sin la <u>chacha</u>
		<u>Marimacha</u> de mierda, eres la escoria de Podemos mal folgada hija de puta. Morireis todos vosotros en tu flia.
		La más <u>marimacho</u> de las sufragistas renunciaría a sus panfletos a cambio de una vida de princesa. Palacio, servicio, poder, estrellas
AMB CORRESPONENT I DIFERENT SIGNIFICAT	Puerco	Esta señora es una guarra, una <u>puerca</u> y está fabricando degenerados. Esta guarra les anima a meneársela
	Verdulero	Pobre Pilar. Es una <u>verdulera</u> histérica. Es oportunista y mezquina, de una vulgaridad extrema. Resbala por un lodazal de infinitos tópicos y es lo contrario a la inteligencia.
	Señorito	<u>Señorita</u> Trini
	Zorro	Que mala <u>zorra</u> e sinvergüenza
	Perro	Soraya, con su carita de <u>zorra</u> , no es más que una mala <u>perra</u> casposa, sucia y ratera

Pel que fa a les agressions que no tenen corresponent en femení, tal com veiem en la taula 5 la terminologia referida al món laboral femení veiem que els noms d'oficis que només tenen ús en femení són aquells que es refereixen a ocupacions relacionades amb les labors domèstiques, com ara "chacha". Un cas excepcional és terminologia referida a la prostitució, activitat que des de sempre han realitzat dones (la prostitució masculina ha estat sempre minoritària). Existeixen moltíssimes paraules per nomenar les prostitutes, però nosaltres trobem la paraula "puta".

D'altra banda trobem les paraules que sí tenen corresponent però la seva forma femenina té connotacions despectives, ja sigui perquè la característica de la qual es parla es considera una cosa inapropiada, un defecte femení, etc. També s'hi inclou a terminologia referida als animals, la zoosèmia, de la qual parlo més endavant.

B) RETÒRICA

a) Comparació

“A mí, la Pajín me parece muy fea, con cierta similitud a un cerdito, a pesar de lo mucho que cuida su “imagen”

b) Metàfora

“Como las derechas son de Marte y las izquierdas de Chueca, hay que extremar la prudencia en las críticas a la corte de la Zapatera Prodigiosa, pues te convertirán en reo de machismo al menor desliz. No es aconsejable levantar el dedo a las ministras ni a las chambelanas. (...) Es obvio que para los izquierdos y las izquierdas no rige la misma moral cuando se trata de emprenderla, por ejemplo, contra Esperanza Aguirre, mi Dama Comandante.”

“Leire Pajín tiene cara de actriz porno, pero de las depravadas, de las que hacen el número de la cabra o se dedican a dar conciertos de flauta dulce en las nocturnas de Canal 47”

“Pobre Pilar. Es una verdulera histérica. Es oportunista y mezquina, de una vulgaridad extrema. Resbala por un lodazal de infinitos tópicos y es lo contrario a la inteligencia.”

“El hecho de que sea ministra Leire es la prueba de que en España ser político está al alcance de cualquier virus, bacteria, microbio o infección peligrosa”

“He reprochado al Gobierno Zapatero que sea, según creo, demasiado rosa.”

“Igual que a las pelorratas proetarras de Bildu les dicen genéricamente “Las Nekanes”, estoy por sacar de pila como “Las Flequis” a estas horrorosas nekanes de la CUP”

“La del sur no es una fuerza. Es una peste y un Cancer en el PSOE”

“Los dirigentes del PP no saben hacer nada sin la chacha”

“Vale, aceptamos Carmen Chacón como animal de compañía, de batallón, de regimiento, de brigada y de división, que ya es ministra de Defensa.”

“Todo el cúmulo de errores, sandeces, atropellos y disparates enhebrados por el Gobierno de Zapatero en los tres últimos años se resumieron en la rueda de prensa protagonizada por la vicepresidenta primera o política y co-protagonizada por la vicepresidenta económica cuando ya se estaba yendo todo el mundo. (...) Desde Emmanuelle en Bangkok no veíamos una producción de serie B donde las feromonas de dos mujeres maduras y deshinibidas actuasen con tanto entusiasmo”

“Marimacha de mierda, eres la escoria de Podemos mal folgada hija de puta. Morireis todos vosotros en tu flia.”

Dins d'aquest apartat també s'inclouen les zoosèmies. L'àrea lèxica més rica en insults és la dels animals, ja que mitjançant l'animalització se sol rebaixar de manera eficaç la condició humana de les persones. Tot i que no tots els animals són utilitzats per agredir, (p.ex. "ser astut com un linx") els casos que he recollit a continuació no en són un exemple:

"Pero el pensamiento de Bibiana no es imbécil porque ni siquiera anda; el pensamiento de Bibiana no se ha puesto todavía en pie, es un pensamiento abyecto (de iactus, participio pasado de iacere) que repta, que se arrastra por el suelo, ignorante de su condición humana." (PERSONIFICACIÓ?)

"Los documentos gráficos que poseo de manifestaciones batasunas son repugnantes. Tías vociferantes, feas, espesas y con los surcos de la perversidad en sus expresiones homínidas. Un espanto de mujeres, en una palabra. Coños de vitriolo y de cianuro. Morsas."

"Con las pescaderas se pueden ver a "tres pescaderas ... y la 'merluza'"

"Que mala zorra e sinvergüenza"

"Esta señora es una guarra, una puerca y está fabricando degenerados. Esta guarra les anima a meneársela"

c) Hipèrbole

"Si ya tienes alzheimer, ¡tienes que irte a tu casa!"

"#LMVillacis es cosa mía, o Villacis se ha comido toda una fábrica de bollos y se está poniendo fondona"

"A no ser que te violen, no vas a ser madre nunca"

"Acabo de ver. Mª Teresa Fernández de la Vega... Y ahora tiene más pómulos que tetas."

"Ella no se viste, se limita a tapar con harapos propagandísticos el cuerpo con el que la madre naturaleza la ha castigado"

"Ja sé que rebré llenya, però per ser una activista de la CUP cal ser i anar necessàriament lletja de collons?"

"Aquí, doña María Teresa [Fernández de la Vega] los únicos que dañan, destrozan, hacen añicos y pulverizan la imagen de España son el presidente del Gobierno y los miembros del mismo, usted incluida. (...) Y además, pijísimo, con más horas dedicadas a las boutiques que a los Consejeros de Ministros."

"Es una ignorante. En un régimen normal esta señora no habría pasado de vicepresidenta en una comunidad de vecinos, siempre y cuando la comunidad de vecinos fuera ella"

“Me han acusado de todo menos de violar a la candidata”

“No es que vulguin separar-se d'Espanya: és que volen que les fem fora. Per horroroses i antiestètiques”

“Pobre Pilar. Es una verdulera histérica. Es oportunista y mezquina, de una vulgaridad extrema. Resbala por un lodazal de infinitos tópicos y es lo contrario a la inteligencia.”

“Vaga incorregible y floja redomada”

“Una descerebrada llena de odio y de fobias salvajes”

d) Ironia

“¿Es que han hecho cocinas en las nuevas oficinas?”

“Me han dicho santas lenguas de la calle Ferraz que ese joven volcán de la política (...) va a comprarse un champú nuevo, pero éste, para usarlo de verdad y con frecuencia (...)”

“A mí, la Pajín me parece muy fea, con cierta similitud a un cerdito, a pesar de lo mucho que cuida su imagen”

“ZP no ha nombrado un nuevo gobierno, sino que como medida de precaución ha organizando su Batallón de Modistillas Ministeriales”

“¿Será frivolidad, machismo o esnobismo decir que, por mucho que las caliente Rubalcaba, las sesiones de control del Parlamento nunca serán lo mismo sin las toilettes fucsias, violetas o malvas de la vicepresidenta De la Vega, siempre perfectamente combinadas con su maquillaje y complementos?”

“A nuestras intrépidas feministas les gusta el "burka", la humillación de la mujer, su indigno sometimiento y su falta de libertad”

“A Zapatero no se le ha ocurrido hacer a Pedro Zerolo ministro de Defensa. Hubiera resultado más provocador, más progresista, más ingenioso que el nombramiento de la simpática guapita treintañera”

“En cuanto a Defensa, como en las próximas semanas habrá importantes reuniones de la OTAN, pongamos a una señora embarazada de siete meses que tenga baja maternal; y si es pacifista y antimilitarista, mejor.”

“Es aficionada a disfrazarse”

“Me preguntava si Chacón va a coleccionar soldaditos de plomo para su retoño”

“Es una chica preparadísima, hábil, discreta, que va a repartir condones a diestro y siniestro por donde quiera que vaya y que va a ser la alegría de la huerta.”

“La segunda mandataria del presumible Ministerio de Igualdad (...) nos ha anunciado (...) la urgente creación del mapa del clítoris (...) Del mapamundi al mapachichi (...)”

Comparant-la amb una dona més jove: “Os propongo un reto: En la zona de comentarios, proponed un pie de foto para esta maravillosa instantánea tomada ayer en el Vaticano. Ya os he sugerido el mío: “Dejad ya de preguntar, no somos gemelas””

e) **Lítote**

“Pobre Pilar. Es una verdulera histérica. Es oportunista y mezquina, de una vulgaridad extrema. Resbala por un lodazal de infinitos tópicos y es lo contrario a la inteligencia.”

“Que una persona tan huérfana de «virtud intelectual» como Aído haya alcanzado la dignidad de ministra nos confirma que cada pueblo tiene los gobernantes que se merece; y puesto que encumbrar lo que es de naturaleza inferior es siempre una monstruosidad, es natural que nos gobiernan monstruas.”

f) **Antonomasia**

“Especie de Carmen de Mairena en versión caricaturesca”

“La ministra de Defensa es como la señorita Pepis vestida de soldado”

“Soledad Becerril es Carlos II vestido de Mariquita Pérez”

“Ni un gramo de talento político en la Puerta del Sol. Está lleno de bibianas aído y de leires pajines sin Audi 8.”

g) **Metonímia**

“Alguien en Internet, un artista anónimo, un genio anónimo, la llamó “papada triste de panceta y mariscos”. (...) Claro, el aspecto de Pajín merece muchas bromas, no solo esa”

“¿Sabes que está la de las tetas gordas en Educación?”

“Los documentos gráficos que poseo de manifestaciones batasunas son repugnantes. Tías vociferantes, feas, espesas y con los surcos de la perversidad en sus expresiones homínidas. Un espanto de mujeres, en una palabra. Coños de vitriolo y de cianuro. Morsas”

h) **Joc de paraules**

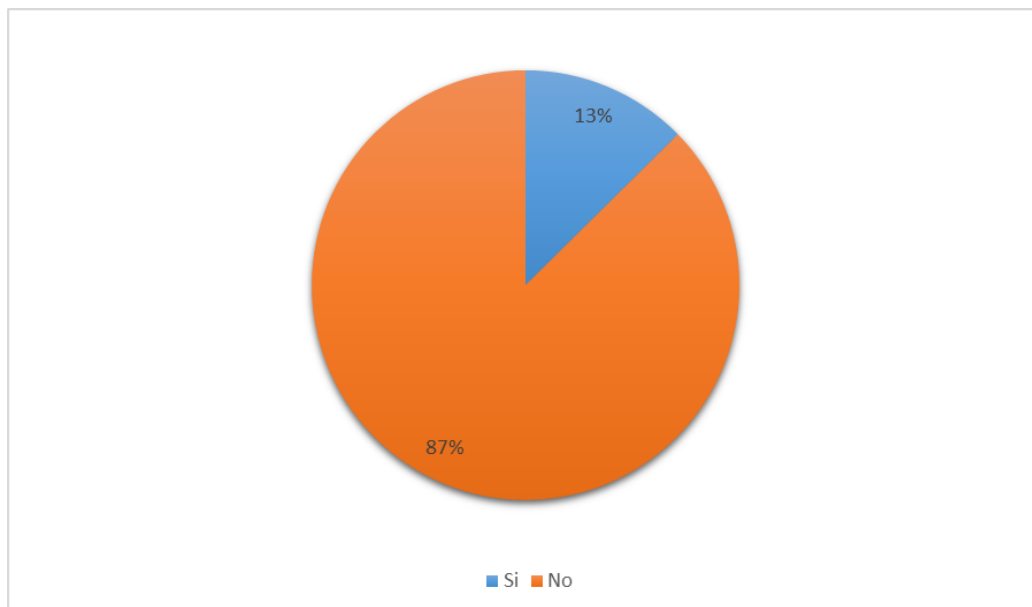
“Minuto de silencio para Labordeta NO, pero para Lagordeta SI. Doble moral.”

“La señora Pajín(...) como ha engordado un poco con esto de los varios sueldos que acumula, debiera cambiarse el apellido y ponérselo en aumentativo (o sea, Pajón, y ustedes me perdonen)”

i) **Personificació**

“La mujer de izquierdas ha sido siempre un fracaso en política. (...) Mientras el feminismo chilla hacia la izquierda, las mujeres realmente inteligentes brillan en la derecha y consiguen lo que se proponen, sin marginación ni queja.”

4.3.10. Sancions

Gràfic 10. Sancions

Pel que fa a les sancions, en el gràfic 10 podem observar que només el 13% dels casos han estat castigats d'alguna forma, mentre que el 87% restant ha quedat impune.

Les sancions que s'han aplicat han estat molt variades: multes indemnitzant l'individu afectat, tancaments de compte de xarxes socials, creació d'expedients disciplinaris i eliminació de la publicació que contenia l'agressió, entre d'altres.

Xaquín Charlín va dimitir i va eliminar l'entrada del seu blog personal *A ti meu Cambados* després de publicar un article on es referia a Soraya Sáenz de Santamaría “chochito de oro”. Amb aquest atac feia referència al cost del contracte del servei de reconeixements ginecològics pel Ministeri de la

Presidència, que sumava un cost de 40,000€ anuals⁶⁰. Però un any després, com ja s'ha comentat a l'apartat corresponent, va tornar a publicar al seu bloc un comentari on tornava a usar la mateixa expressió ("chochito de oro").

També van dimitir el regidor del PP de Moraña Jorge Caldas després d'insultar via Facebook a Carmela Silva, anomenant-la "mala zorra y sinvergüenza"⁶¹ i Jesús Díaz Robles, membre del PSOE, després de dir via Facebook "Soraya, con su carita de zorra, no es más que una mala perra casposa, sucia y ratera" a Soraya Sáenz de Santamaría⁶².

Pel que fa a multes, el 2012 un usuari de Twitter (@ximicomix) insultà a través d'aquesta xarxa a (en aquell moment) la Delegada del Govern d'Espanya a Madrid, Cristina Cifuentes, publicant un tuït que deia "Calla puta que no tienes dignidad". Tot i això, no fou fins al 2014 que l'autor del tuït va ser condemnat a pagar 300€ de multa, 1.000€ d'indemnització i els costos del judici⁶³. També fou condemnat a pagar una multa Eduardo García Serrano, quan el 2010 en el programa d'Intereconomía TV "El Gato al Agua" va dir de Marina Geli "Esta señora es una guarra, una puerca y está fabricando degenerados. Esta guarra les anima a meneársela". L'emissora Intereconomía TV fou condemnada a pagar 18.000€ a l'exconsellera de Salut, i García Serrano hagué d'indemnitzar-la també pagant 3.250€⁶⁴.

Pel que fa a les rectificacions dels atacs, Juan Soler va ser obligat a eliminar l'article publicat l'any 2010 en el seu blog *Opinión en Vanguardia* on afirmava que Trinidad Jiménez era "floja, le falta cuajo y su acento la hace más apta para Dos Hermanas o Vélez-Málaga"⁶⁵. El 2013 el regidor de IU Diego Díaz Jiménez va publicar un tuït⁶⁶ on es referia a la presidenta de Castella-La Manxa i secretaria general del PP, María Dolores de Cospedal, d'aquesta manera: "No está malota sexualmente". El tuït va ser esborrat unes hores després, igual que el del regidor de *Ciudadanos* Miguel Ángel Bastenier,

⁶⁰ http://www.huffingtonpost.es/2013/06/11/ginecologo-vicepresidenta-soraya_n_3422202.html

⁶¹ <http://pontevedraviva.com/xeral/25660/piden-dimision-concejal-pp-morana-mala-zorra-sinvergüenza-carmela-silva/?lang=es>

⁶² <http://www.elmundo.es/andalucia/2015/05/12/55523a63ca47415d098b4593.html>

⁶³ <http://www.elmundo.es/madrid/2014/05/07/53694077ca47411d0f8b4581.html>

⁶⁴ <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/intereconomia-condenada-insultar-geli-2989269>

⁶⁵ <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/08/18/madrid/1282156044.html>

⁶⁶ <http://www.periodistadigital.com/politica/partidos-politicos/2013/01/22/concejal-iu-manilva-define-guisa-cospedal-esta-malota-sexualmente.shtml>

que escriu que a la foto de l'alcaldesa amb les peixateres es poden veure a "tres pescaderas... y la "merluza", referint-se Ada Colau.

Antonio Burgos, l'any 2009 publicà un article en la seva columna al diari ABC on deia "Leire Pajín tiene cara de actriz porno, pero de las depravadas, de las que hacen el número de la cabra o se dedican a dar conciertos de flauta dulce en las nocturnas de Canal 47". Els socialistes gaditans van considerar que aquestes paraules eren una clara demostració de l'actitud "vexatòria" de l'escriptor cap a les dones, i van publicar una denúncia pública (no judicial, ja que no està tipificat com a delicte aquest tipus de comentaris) on sol·licitaven la retirada dels seus títols honorífics, a més d'una rectificació de l'article i una mostra pública del malestar de la Ciutat de Cádiz per les seves referències masculistes⁶⁷. Per desgràcia aquestes peticions no van arribar a ser complertes. També va ser denunciada públicament un any després, quan va publicar un article on afirmava que Leire Pajín tenia "cara de película porno".

El 2014, al programa La Sexta Noche, el periodista Alfonso Rojo fou expulsat del plató després de dir a Ada Colau "Si vamos a lo personal, está usted muy gordita para el hambre que se pasa".⁶⁸

Finalment, Oscar Bermán Boldú va ser expedientat l'any 2016 per publicar en la seva columna al diari *Alerta Digital* dos atacs referits a Ada Colau: "Especie de Carmen de Mairena en versión caricaturesca" i "Debería estar limpiando suelos y no de alcaldesa de Barcelona".

Tot i això, moltes persones i fins i tot les mateixes polítiques han contestat els atacs i s'han manifestat en contra d'aquestes agressions.

⁶⁷ <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/10/22/andalucia/1287746199.html>

⁶⁸ http://www.huffingtonpost.es/2014/04/06/alfonso-rojo-colau_n_5099388.html

5. CONCLUSIONS

Havent arribat al final de la meua recerca, crec que puc afirmar que malgrat els avenços socials i tecnològics, en ple segle XXI encara estan vius molts prejudicis i opinions sexistes i misògines, i que aquestes idees no difereixen gaire de la misogínia heteropatriarcal que es remunta a molts segles enrere.

Pel que fa a l'anàlisi objectiu del panorama actual de la qüestió, centrant-ho en els atacs que reben i han rebut recentment les dones de la política espanyola i catalana, he pogut concloure que els agressors més destacats per la seva contínua reincidència són un grup reduït de 8 periodistes o escriptors. Entre ells sobresurt Antonio Burgos, que s'ha significat sovint com a misogin, homofòbic, antisemita, anticatalanista i antisocialista. A continuació trobem a Alfonso Ussía, periodista conegut per la controvèrsia que creen els seus articles, Federico Jiménez Losantos, que el nou liberalisme que representa és en realitat una altra forma de denominar la ultradreta, Oscar Bermán Boldú, conegut pels atacs misògins proferits contra l'alcalde de Barcelona, Francisco Javier León de la Riva, José Luís Martín Prieto i Juan Manuel de Prada que també han realitzat nombroses declaracions polèmiques (la majoria d'elles de caràcter misogin), i finalment Salvador Sostres, periodista que fou acomiadat del diari El Mundo pel seu estil "excessivament mordaç" a l'hora de criticar l'independentisme català i els partits i organitzacions d'esquerra. També trobem dones agressores com Emilia Landaluce, periodista i columnista al diari El Mundo des del 2014, Cristina López Schiliching, una periodista que al llarg de la seva carrera ha reconegut, així com el seu catolicisme, la seva oposició a l'avortament, l'homosexualitat i l'experimentació genètica, Cris Papin, coordinadora de xarxes a l'equip del secretari general del PSOE, Pedro Sánchez i finalment Carmen Rodríguez Roquet-Jalmar, una candidata de Junts pel Sí que a través del seu blog personal "Camí cap a la Independència" ha criticat polítiques com Ada Colau o Inés Arrimadas.

Sobre la tendència ideològica i política dels agressors/es podem dir que més de la meitat dels agressors se situen ideològicament a la dreta, enfront d'un 25,4% dels atacants que pertanyen a partits considerats d'esquerrers. Pel que fa als agressors pertanyents a nacionalismes centristes, són els més escassos, ja que només representen un 7,5%. El fet que la ideologia política de dretes sigui la més nombrosa a l'hora de parlar de misogínia no ens sembla casual. Els fonaments ideològics de la dreta corresponen als valors patriarcalss tradicionals, des dels quals no es veu amb bons ulls la

intromissió de les dones en un àmbit fins fa quaranta anys restringit als homes, i encara menys si la ideologia política de les dones del panorama actual és de tall progressista i d'esquerres.

D'altra banda, pel que fa a les víctimes, el blanc habitual són 9 polítiques (Pajín, Aído, Colau, Chacón, Fernández de la Vega, Arrimadas, de Cospedal, Jiménez i Gabriel). Especialment atacades amb comentaris misògins van ser les ministres del govern de José Luis Rodríguez Zapatero com a col·lectiu i també les representants femenines de la CUP, que ha denunciat públicament i reiteradament aquesta situació de discriminació i indefensió.

Pel que fa a la ideologia política de les víctimes, l'anàlisi revela clarament una persecució per part d'agressors de dretes contra víctimes d'esquerres. Podem concloure, doncs, que els agressors tendeixen a atacar a les polítiques que, a més de ser dones, se situen al pol oposat de la seva pròpia ideologia, tot i que aquesta tendència no impedeix que sovint els atacs no prenen en consideració l'orientació política de la víctima, sinó que els atacs també poden anar dirigits contra dones de la mateixa orientació ideològica que l'agressor, fins i tot de tall progressista en la resta de temes, i que són una manifestació més com d'integrada està la misogínia en l'àmbit polític.

Pel que fa a la cronologia, a partir de 2008 en endavant es detecta un augment de casos d'agressions misògines hi ha una vinculació estreta entre partit que governa la legislatura, la concentració cronològica de les agressions i l'orientació política de les víctimes. Els pics anteriorment comentats es concentren en la legislatura VIII i IX (R. Zapatero) i la X i XI (M. Rajoy). En el primer cas (anys 2004-2011), la majoria de les injúries van adreçades contra les ministres del govern de R. Zapatero (PSOE), que va formar un govern que molts van qualificar de "molt rosa", ja que hi havia un alt percentatge de dones al capdavant dels ministeris (Leire Pajín, Bibiana Aído, Carme Chacón, Trinidad Jiménez, Mª Teresa Fernández de la Vega, etc.). Entre 2012 i 2013, anys corresponents a la X legislatura de Mariano Rajoy, el nombre d'atacs va disminuir: entre aquests anys es van registrar 8 agressions (el 7,8% del total). Tot i això, de sobte el 2014 van tornar a augmentar, fet que s'ha perpetuat fins a l'actualitat. Això pot atribuir-se a les noves cares que han incorporat els partits convencionals i, sobretot, l'aparició en escena de nous formacions polítiques, amb moltes cares femenines al capdavant: noies joves, intel·ligents i preparades, una nova generació de polítiques, que representen noves ideologies o que modernitzen les ja existents i estan a primera línia, i que són criticades pels més conservadors per aportar noves alternatives i denunciar els vells prejudicis.

Pel que fa als tipus de mitjans de comunicació emprats per difondre els atacs misògins, el més predominant és la columna d'opinió a la premsa. Això pot ésser degut al fet que la majoria d'agressors tenen més de 40 anys i són columnistes professionals, i per tant no són tan propers a les xarxes socials, mitjà que s'ha posat de moda recentment. Així doncs, el seu mitjà de comunicació més habitual i més còmode és la columna d'opinió de premsa (digital o en suport convencional), que és el que ells sempre han utilitzat. A més, més de la meitat dels diaris on apareixen aquestes columnes només existeixen en suport digital. El mitjà de comunicació que ha difós una major quantitat de missatges misògins és el diari *ABC*, fet que s'ha d'atribuir a la seva ideologia de línia ultraconservadora, monàrquica i catòlica. El mateix pot dir-se de *La Razón* i, en certa mesura, de *El Mundo*, diaris pro-dretes de línia tradicionalista i conservadora, així com ho és també el canal de TV *Intereconomía*. Pel que fa a la xarxa social Twitter, com ja he dit anteriorment, el seu alt contingut de missatges misògins pot ser degut a la seva immediatesa i al fet el ritme frenètic que imposa la pròpia dinàmica de la xarxa escapa a censures possibles, ja que hi ha la impressió que qualsevol persona pot escriure el que vulgui i fer-ho públic.

Pel que fa a l'anàlisi de les agressions, si ens centrem en les injúries proferides contra les polítiques, l'anàlisi realitzada ha demostrat que existeixen camps temàtics preferents. A les polítiques, com a la resta de dones en general, se l'insulta retraient-li bàsicament el seu aspecte físic –lletjor, grassor, edat, anar mal vestides, mal pentinades, etc.- o posant en dubte la seva reputació sexual (*puta* i sinònims). Altres aspectes atacats són, segons resulta del meu estudi, la condició o no de mares, la seva vida privada, la seva sexualitat, etc. En el nostre cas, la qüestió es complica encara més perquè els missatges misògins recollits sovint combinen diverses idees i són més sofisticats i complexos semànticament que l'insult que suposa una sola paraula.

Pel que fa als recursos lingüístics, els sufixos emprats per crear les agressions són “-ito/a” i “-on/a”, ja que tenen un sentit despectiu que afegeix connotacions negatives. Als prefixos, trobem “des-” que expressa matisos de negació i d'excés. Aquests resultats no són sorprenents, ja que aquests tipus d'afixos són els més utilitzats a l'hora de crear insults.

Finalment, pel que fa a les sancions, podem veure que només el 13% de les agressions han estat multades o penalitzades.

Així doncs, podem concloure que, tal com diu Itziar Abad, "Los insultos nos cosifican. Se refieren sobre todo a nuestros cuerpos, que son campos de batalla y objeto de comentarios. Los ataques no tienen que ver con las propuestas políticas que lanzamos, sino con nuestra talla de pantalón, con nuestra sexualidad o con nuestro corte de pelo", sostuvo Gabriel. "A falta de argumentos, arremeten contra nuestros cuerpos. Son cuestión de estado y su sola presencia hace que se tambalee la gran estructura machista que lleva siglos funcionando", abundó Enbeita. Sin duda, debe ser eso lo que desata el odio de algunos: les resulta irrespetuoso e inaceptable que una mujer se exprese en espacios de toma de decisiones que afectan a la ciudadanía."

Per finalitzar el meu treball voldria citar a Anna Gabriel, diputada al Parlament de Catalunya per la Candidatura d'Unitat Popular (CUP), que va dir aquestes paraules en un discurs el dia 27 de gener a Barcelona, organitzat per protagonitzar un acte davant la premsa de reivindicació de la seva doble condició de dona i dedicada a la política:

"A nosotras [las diputadas] no nos matan, no nos violan, no nos encierran en las cárceles, no nos torturan, no nos lapidan". Ubicar las agresiones en esa dimensión colectiva conllevaba también la responsabilidad de aprovechar el foco mediático para denunciar los insultos que "cualquier otra mujer recibe en su lugar de trabajo, en su centro de estudio, cuando pasea por la calle o en su familia", sin posibilidad de respuesta pública."

6. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

6.1. BIBLIOGRAFIA

- AAVV (2009). "La revolución de la prensa digital", *Cuadernos de comunicación. Evoca 1*, Madrid: Evoca Comunicación e Imagen [En línea: <http://www.evocaimagen.com/cuadernos/cuadernos1.pdf>]
- BARLETT, J. et alii (2014). *Misogyny on Twitter*. Demos. [En línea: https://www.demos.co.uk/files/MISOGYNY_ON_TWITTER.pdf]
- BOSCH FIOL, E. et alil (1999). *Historia de la misoginia*. Palma: Universitat de les Illes Balears.
- CALERO FERNÁNDEZ, M. A. (1990). *La imagen de la mujer a través de la tradición paremiológica española (Lengua y cultura)* [TD inèdita].
- CALERO FERNÁNDEZ, Mª Ángeles (1999). *Sexismo lingüístico, análisis y propuestas ante la discriminación sexual en el lenguaje*. Madrid: Narcea.
- CODE, LORRAINE (2000). *Encyclopedia of Feminist Theories*. London: Routledge, p. 346.
- FERNÁNDEZ, A.M. (2004). *Sexe i refranyer. Proverbis catalans: discurs i missatges sobre homes i dones*. Barcelona: CIM Edicions.
- GLICK, P. I FISKE, SUSAN T. (1996). "The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism". *Journal of Personality and Social Psychology* 70.3, pp. 491-512.
- HESÍODE (2007). *Teogonia*. Treballs i dies. Barcelona: La Magrana. Trad. de J. Castellanos.
- IZQUIERDO, J.M. (2011). *Las mil frases más feroces de la derecha de la caverna*. Madrid: Aguilar.
- LÓPEZ, A. i MORANT, R. (2005). *Gramática femenina*. Madrid: Cátedra.
- PRIMO de RIVERA, J.A. (1935). *Obras de José Antonio Primo de Rivera*. Madrid, Delegación Nacional de la Sección Femenina del Movimiento, 1971, pp. 538-539. Badajoz

6.2. WEBGRAFIA

- 20MINUTOS.ES (2008). "Siguen las críticas a las ministras socialistas. *20minutos.es*. Recollit de <http://www.20minutos.es/noticia/369871/0/criticas/chacon/aido/>
- 20MINUTOS.ES (2015). "El alcalde de Carboneras a una concejal: "Cállese cuando está hablando un hombre". *20minutos.es*. Recollit de <http://www.20minutos.es/noticia/2613064/0/alcalde/carboneras/callese-hombre/>
- 20MINUTOS.ES. (2008). "El 'Gobierno rosa' de Zapatero desata las primeras críticas". *20minutos.es*. Recollit de <http://www.20minutos.es/noticia/369428/0/mujeres/gobierno/criticas/>
- 20MINUTOS.ES. (2010). "Las políticas españolas, blanco recurrente de críticas por su condición femenina". *20minutos.es*. Recollit de <http://www.20minutos.es/noticia/850251/0/comentarios/politicas/machistas/>
- A.L. (2012). "Comentarios y chistes machistas de los políticos españoles sobre las mujeres. *20minutos.es*. Recollit de <http://www.20minutos.es/noticia/1611977/0/machismo/politicos/descredito/>
- ABAD, I. (2016). "No están para susurraros cosas bonitas al oído". *eldiario.es*. Recollit de http://www.eldiario.es/pikara/susurraros-cosas-bonitas-oido_6_514508565.html
- AGENCIAS. (1997). "Clementina Díez dice que en la alusión a su escote vio al Fraga de antaño". *El País*. Recollit de http://elpais.com/diario/1997/11/01/sociedad/878338807_850215.html
- AGENCIAS. (2010). José Blanco pide a Rajoy que actúe "de inmediato y con contundencia" por las declaraciones del alcalde de Valladolid. *Cadena SER*. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2010/10/21/espana/1287618616_850215.html

- AJUNTAMENT DE LLEIDA. Pàgina d'inici. Recollit de <http://www.paeria.es/cat/ajuntament/>
- ANTENA 3. (2010). "Las declaraciones del alcalde de Valladolid sobre Leire Pajín desatan la polémica". *Atresmedia*. Recollit de http://www.antena3.com/noticias/espana/declaraciones-alcalde-valladolid-leire-pajin-desatan-polemica_20101021574795f06584a8f8626a22fe.html
- ARA BARCELONA (2016). "Colau, al regidor de Palafolls: "Ser alcaldessa i fregar terres és compatible. Ser masclista i regidor no hauria de ser-ho". *ara.cat*. Recollit de http://www.ara.cat/politica/Colau-regidor-Palafolls-alcaldessa-compatible_0_1540046136.html
- ARCOS, E. (2007). "Cristina López Schlichting dedica una secció en la COPE a cómo curar la homosexualidad". *Hipertextual*. Recollit de <https://hipertextual.com/2007/11/cristina-lopez-schlichting-dedica-una-seccion-en-la-cope-a-como-curar-la-homosexualidad>
- BARRENA, X. (2016). Las mujeres de la CUP: "No hemos venido a gustar". *El Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/mujeres-cup-responden-ataques-machistas-4849684>
- BURGOS, A. (2008). "El Batallón de Modistillas de ZP". *Abc*. Recollit de http://www.abc.es/hemeroteca/historico-13-04-2008/abc/Opinion/el-batallon-de-modistillas-de-zp_1641790716369.html
- CADENA SER. (2008). "Berlusconi: "El Gobierno de Zapatero es demasiado rosa". *Cadena SER*. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2008/04/15/internacional/1208220322_850215.html
- CADENA SER. (2009). "El Alcalde de Valladolid, Javier León de la Riva (PP): 'La ministra de Defensa es como la señorita Pepis vestida de soldado'". *Cadena SER*. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2009/04/04/audios/1238802615_660215.html
- CADENA SER. (2010). Rajoy calla ante la burla machista del alcalde de Valladolid a Leire Pajín. *Cadena SER*. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2010/10/22/espana/1287705012_850215.html
- CADENA SER. (2013). "Jesús Ferrera, del PSOE de Huelva: "La ministra estaría mejor haciendo punto de cruz. *Cadena SER*. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2013/03/04/audios/1362357551_660215.html
- CALVO, L. (2016). "FÉLIX DE AZÚA". *Tiempo*. Recollit de <http://www.tiempodehoy.com/entrevistas/felix-de-azua>
- CANTÓ, P. (2016). "Las 6 últimas pruebas de que la falta de respeto a la mujer sigue presente en la esfera pública". *El País*. Recollit de http://verne.elpais.com/verne/2016/02/03/articulo/1454497292_173057.html
- CARMONA, M. (2015). "Un dirigente del PSOE llama 'zorra y perra casposa, sucia y ratera' a Sáenz de Santamaría". *El Mundo*. Recollit de <http://www.elmundo.es/andalucia/2015/05/12/55523a63ca47415d098b4593.html>
- CARRETERO, A. (2014). Los "morritos de Leire Pajín", el acoso en el ascensor y otras polémicas del alcalde De la Riva. *20minutos.es*. Recollit de <http://www.20minutos.es/noticia/2219894/0/de-la-riva/alcalde-valladolid/frases-polemicas/>
- CATALUNYAPLURAL.CAT. (2016). "Feministes de Catalunya denuncia l'assetjament contra les dones polítiques". *Catalunya plural*. Recollit de http://www.eldiario.es/catalunyaplural/politica/Feministes-Catalunya-denuncia-l'assetjament-politiques_0_471053421.html
- COLADO, S. (2015). "Una web 'católica' lanza "un reto" para burlarse de Manuela Carmena e insultarla". *El Plural*. Recollit de <http://www.elplural.com/2015/07/24/una-web-catolica-lanza-un-reto-para-burlarse-de-manuela-carmena-e-insultarla>
- CONGRESO DE LOS DIPUTADOS. XII Legislatura (2016-Actualidad). Recollit de <http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Diputados/DipGrupParl>
- CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA. La Constitución española de 1978. Recollit de <http://www.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=1&tipo=2>

- CUP PARLAMENT (2016). "Sóc una 'puta traïdora i malfollada', però només venia a defensar uns Països Catalans lliures". *Youtube*. Recollit de https://www.youtube.com/watch?v=r3RSpnj2_Kc
- DATOSMACRO.COM (2016). "España: Economía y demografía". *Datosmacro.com*. Recollit de <http://www.datosmacro.com/paises/espana>
- DEMOS (2016). "The use of misogynistic terms on twitter". Recollit de <https://www.demos.co.uk/wp-content/uploads/2016/05/Misogyny-online.pdf>
- EFE. (2013). "Fátima Báñez estaría mejor haciendo punto de cruz, asegura un cargo del PSOE en Huelva". *La Voz de Galicia*. Recollit de <http://www.lavozdeg Galicia.es/noticia/espana/2013/03/04/fatima-banez-estaria-mejor-haciendo-punto-cruz-asegura-cargo-psoe-huelva/00031362408601574741736.htm>
- EFE. (2014). "El Alcalde de Valladolid se disculpa y dice tendrá "mayor contención verbal". *Expansión.com*. Recollit de <http://www.expansion.com/2014/08/22/economia/politica/1408708017.html>
- EFE. (2014). Arias Cañete: "El debate entre un hombre y una mujer es muy complicado". *Cadena SER*. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2014/05/16/espana/1400197818_850215.html
- EFE. (2016). "Anna Gabriel: "El feminismo debe determinar el proceso constituyente". *La Vanguardia*. Recollit de <http://www.lavanguardia.com/politica/20160226/4033872707/anna-gabriel-el-feminismo-debe-determinar-el-proceso-constituyente.html>
- EL COMUNISTA (2016). "Siguen los insultos a Ada Colau, un concejal de Ciudadanos la llama "merluza". *El Comunista*. Recollit de <https://elcomunista.net/2016/04/03/siguen-los-insultos-a-ada-colau-un-concejal-de-ciudadanos-la-llama-merluza/>
- EL HUFFINGTON POST. (2014). "Alfonso Rojo, a Ada Colau: "Estás muy gordita para el hambre que se pasa" (VÍDEO)". *El Huffington Post*. Recollit de http://www.huffingtonpost.es/2014/04/06/alfonso-rojo-colau_n_5099388.html
- EL HUFFINGTON POST. (2014). "Alfonso Rojo, a Ada Colau: "Estás muy gordita para el hambre que se pasa" (VÍDEO)". *El Huffington Post*. Recollit de http://www.huffingtonpost.es/2014/04/06/alfonso-rojo-colau_n_5099388.html
- EL PAÍS. (2010). "Descalificada por su acento andaluz". *El País*. Recollit de http://elpais.com/diario/2010/08/19/madrid/1282217056_850215.html
- EL PERIÓDICO. (2014). "El juez condena a Intereconomía por insultar a Marina Geli". *El Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/intereconomia-condenada-insultar-geli-2989269>
- ELSAQUEOCATALAN. (2016). "VIDEO: Joaquín Leguina llama "hija de puta" a Pilar Rahola y la Rahola se enfurece". *El saqueo catalán*. Recollit de <http://elsaqueocatalan.com/video-joaquin-leguina-llama-hija-de-puta-a-pilar-rahola-y-la-rahola-se-enfurece>
- EUROPA PRESS (2010). "Juan Soler, sobre Jiménez: 'Su acento la hace más apta para Dos Hermanas o Velez-Málaga'". *El Mundo*. Recollit de <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/08/18/madrid/1282156044.html>
- EUROPA PRESS (2015). "Los insultos entran en campaña, llaman 'mala perra' a Soraya Sáenz de Santamaría". *El correo de Andalucía*. Recollit de <http://elcorreoweb.es/andalucia/los-insultos-entran-en-campana-llaman-mala-perra-a-soraya-saenz-de-santamaria-CG338217>
- EUROPA PRESS. (2010). "Guerra sitúa entre los "perdedores" a "todos" los que apoyaron a Jiménez, como Zapatero y Rubalcaba". *Europa Press*. Recollit de <http://www.europapress.es/madrid/noticia-guerra-situa-perdedores-todos-apoyaron-jimenez-zapatero-rubalcaba-20101006114647.html>
- EUROPA PRESS. (2014). "Intereconomía y un tertuliano deberán indemnizar a Geli por haberla insultado". *La Vanguardia*. Recollit de <http://www.lavanguardia.com/politica/20140107/54398887592/intereconomia-tertuliano-deberan-indemnizar-geli-insultado.html>
- EUROPA PRESS. (2016). "Félix de Azúa (RAE): Colau debería estar "sirviendo en un puesto de pescado". *La Vanguardia*. Recollit de <http://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20160401/40805833597/felix-de-azua-colau-sirviendo-puesto-de-pescado.html>

- FCINCO. (2016). "Miguel Ángel Rodríguez incendia las redes con un tuit machista sobre Inés Arrimadas". *El Mundo*. Recollit de <http://www.elmundo.es/f5/2016/04/27/5720a85cca4741b1478b4622.html>
- FERNÁNDEZ, L. (2014). Cañete pide disculpas en COPE por sus declaraciones sobre el machismo. *COPE*. Recollit de <http://www.cope.es/detalle/Canete-pide-disculpas-en-COPE-por-sus-declaraciones-sobre-el-machismo.html>
- FIOPANI, A.M. (2010). "El PSOE gaditano quiere repudiar a Antonio Burgos por comparar a Leire Pajín con una 'actriz porno' en junio de 2009". *El Mundo*. Recollit de <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/10/22/andalucia/1287746199.html>
- GALINDO, A. M. (2008). Los medios conservadores cargan contra las nuevas ministras. *i-bejar*. Recollit de <http://www.i-bejar.com/noticia/medios-conservadores-cargan-nuevas-ministras-11391.asp>
- GALLEGO, P. "Gustavo Bueno: «A la ministra que separa la religión de la razón habría que tirarla por la ventana»". *Abc*. Recollit de <http://hemeroteca.abc.es/nav/Navigate.exe/hemeroteca/madrid/abc/1990/10/26/011.html>
- GARCÍA, L. B. (2016). Los insultos machistas se extienden a propósito de la política catalana. *La Vanguardia*. Recollit de <http://www.lavanguardia.com/politica/20160107/301246723277/insultos-machistas-extienden-politica-catalana.html>
- García-Page cree que el caso Bárcenas surge porque "los que dirigen el PP no saben hacer nada sin la chacha". (2015). *Europa Press*. Recollit de <http://www.europapress.es/nacional/noticia-garcia-page-cree-caso-barcenassurge-porque-dirigen-pp-no-saben-hacer-nada-chacha-20140821130306.html>
- GONZÁLEZ, S. (2010). La parábola como realidad (y viceversa). *El Mundo*. Recollit de <http://www.elmundo.es/blogs/elmundo/elblogdesantiagogonzalez/2010/11/01/la-parabola-como-realidad-y-viceversa.html>
- GUTIÉRREZ, M. (2016). "Los insultos a las diputadas reflejan el ensañamiento que sufren las mujeres políticas". *La Vanguardia*. Recollit de <http://www.lavanguardia.com/politica/20160108/301257734834/insultos-diputadas-ensañamiento-mujeres-politica.html>
- HEMEROTECA, M. (2015). *Manuel Fraga 1997: Lo único interesante que exhibió esa diputada fue su escote*. Recollit de <https://www.youtube.com/watch?v=eMpCwJnzvig>
- HERRAIZ, P. (2014) "Juicio y condena "pionera" por insultar en las redes sociales ". *El Mundo*. Recollit de <http://www.elmundo.es/madrid/2014/05/07/53694077ca47411d0f8b4581.html>
- HERRERA, C. "Logros y retos del feminismo en el siglo XXI". *Haikita.blogspot.com.es*. Recollit de <http://haikita.blogspot.com.es/2012/03/los-logros-y-los-retos-del-feminismo-en.html>
- HORRILLO, E. (2014). El machismo sigue manchando la política española. *Cadena SER*. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2014/05/16/espana/1400197843_850215.html
- LA MONCLOA. Gobiernos desde la Legislatura Constituyente hasta la actualidad. Recollit de <http://www.lamoncloa.gob.es/gobierno/gobiernosporlegislaturas/Paginas/index.aspx>
- LAMATA, J.F. (2004). "Alfonso Ussía rompe com el ABC por no publicarle el artículo 'El cerdo vasco' y se pasa al diario La Razón". *La Hemeroteca del Buitre*. Recollit de <http://lahemerotecadelbuitre.com/piezas/alfonso-ussia-rompe-con-abc-por-no-publicarle-el-articulo-el-cerdo-vasco-jose-antonio-zarzalejos-se-pasa-al-diario-la-razon-vocento-planeta/>
- LÓPEZ, J. (2016) "¿Y si los insultos machistas fueran dirigidos contra políticos (hombres)?" *YouTube*. Recollit de <https://www.youtube.com/watch?v=vQ9ZbQaW05k>
- LOURIDO, M. (2012). Presenta su dimisión el nuevo presidente del Consejo de la Emigración. Recollit de http://cadenaser.com/ser/2012/10/05/sociedad/1349403219_850215.html
- MALDITA HEMEROTECA. (2015). "Vídeos | La Machista Hemeroteca". *eldiario.es*. Recollit de http://www.eldiario.es/malditahemeroteca/Videos-machismo-politica_6_449765021.html

- MANCHÓN, M. (2008). La apuesta de Zapatero por las mujeres suscita recelos machistas. *el Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/apuesta-zapatero-por-las-mujeres-suscita-recelos-machistas-217878>
- MONTOLÍO DURÁN, E. (2016). "Cicerón y el insulto en política". *El País*. Recollit de http://ccaa.elpais.com/ccaa/2016/06/04/catalunya/1465057096_942196.html
- OKDIARIO (2016). "La demagoga Bescansa lleva a su bebé al Congreso... eso sí, acompañada de la niñera que va con ella a todas partes". *Ok diario*. Recollit de <https://okdiario.com/espana/2016/01/13/la-demagoga-bescansa-lleva-a-su-bebe-al-congreso-acompanada-de-su-ninera-que-lleva-a-todas-partes-53075>
- PARLAMENT DE CATALUNYA. Grups Parlamentaris. Recollit de <http://www.parlament.cat/web/composicio/grups-parlamentaris/index.html>
- PASCUAL, R. (2016). "Dimiteix el líder de Ciutadans a Lleó per tuits masclistes". *El Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/politica/dimiteix-lider-ciutadans-lleo-tuitejar-majoria-denuncies-violencia-genere-son-falses-4889932>
- PÉREZ, J. (2012). Dimite Castela Bragana tras decir: "Las leyes, como las mujeres, están para violarlas". *Faro de Vigo*. Recollit de <http://www.farodevigo.es/galicia/2012/10/06/dimite-castela-bragana-decir-leyes-mujeres-violarlas/692074.html>
- PERIODISTA DIGITAL. (2012). "Pillada monumental al líder de IU en Andalucía". *Periodista Digital*. Recollit de <http://www.periodistadigital.com/andalucia/huelva/2012/03/27/diego-valderas-sabes-que-esta-la-de-las-tetas-gordas-en-educacion-shtml>
- PI, J. (2016). El insulto machista a las políticas, un recurso habitual y transversal. *La Vanguardia*. Recollit de <http://www.lavanguardia.com/politica/20160404/40871175563/insultos-machistas-politicas.html>
- PÚBLICO.ES. (2010). "Cada vez que veo los morritos de Leire Pajín pienso lo mismo". *Público*. Recollit de <http://www.publico.es/espana/vez-veo-morritos-leire-pajin.html>
- PÚBLICO.ES. (2014). "Hay que convivir con la economía sumergida como con algunas mujeres; no se las puede eliminar". *Público*. Recollit de <http://www.publico.es/politica/hay-convivir-economia-sumergida-mujeres.html>
- PUIG, L. (2016). El concejal del PP en Palafrúls dice que Colau debería estar "limpiando suelos". *El Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/concejal-partido-popular-palafruls-ada-colau-limpiando-suelos-4973777>
- PUIG, L. (2016). Mujer y política: en la diana del machismo. *El Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/insultos-machistas-mujeres-politicas-4974580>
- QUINTERO, L. (2010). Sostres se gusta con Pajín y la pomada de El País a Rubalcaba. *Libertad Digital*. Recollit de <http://www.libertaddigital.com/sociedad/mas-pomada-de-el-pais-a-rubalcaba-y-el-machismo-de-sostres-con-pajin-1276405079/>
- RAMOS, S. (2016). *El sexismo en la cima: mujeres, liderazgo y poder político*. Recollit de <http://elordenmundial.com/2016/12/19/sexismo-la-cima-mujeres-liderazgo-poder-politico/>
- REDACCIÓN. (2016). "Antonio Burgos enciende la red al llamar "tiorras feas" a las políticas independentistas". *La Vanguardia*. Recollit de <http://www.lavanguardia.com/politica/20160106/301229409557/antonio-burgos-tiorras-feas.html>
- REDACCIÓN. (2016). "Polémica en las redes tras la muerte de Rita Barberá". *La Voz de Galicia*. Recollit de <http://www.lavozdeg Galicia.es/noticia/espana/2016/11/23/polemica-redes-tras-muerte-rita-barbera/00031479898414169646590.htm>
- REDACCIÓN. (2016). "Un edil del PP de Moraña llama "mala zorra y sinvergüenza" a Carmela Silva en Facebook". *Pontevedraviva.com*. Recollit de <http://pontevedraviva.com/xeral/25660/piden-dimision-concejal-pp-morana-mala-zorra-sinvergüenza-carmela-silva/?lang=es>

- RIBALAYGUE, J. (2016). "El PP expedienta a un concejal por insultar a Ada Colau". *El Mundo*. Recollit de <http://www.elmundo.es/cataluna/2016/03/14/56e6ab9c22601d01298b45e9.html>
- RICO, J. (2016). "Félix de Azúa: "Ada Colau debería estar sirviendo en un puesto de pescado". *El Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/politica/felix-azua-ada-colau-deberia-estar-sirviendo-puesto-pescado-5019759>
- RUBIO PEDRERO, M. (2012). "De los cánones de belleza o de la exigencias de ser mujer". *Mujeres para la salud*. Recollit de <http://www.mujeresparalasalud.org/spip.php?article166>
- SÁNCHEZ DE LA FUENTE, A. (2013). "El lenguaje grosero-machista no distingue entre derecha e izquierda". *El Periódico*. Recollit de <http://www.elperiodico.com/es/noticias/opinion/lenguaje-grosero-machista-igual-entre-derecha-izquierda-angel-sanchez-fuente-2427008>
- SELA, L. (2016). "La coordinadora de redes de Pedro Sánchez creó un perfil falso en Twitter para atacar a Susana Díaz". *Ok diario*. Recollit de <https://okdiario.com/espana/2016/09/12/coordinadora-redes-pedro-sanchez-creo-perfil-falso-twitter-atacar-susana-diaz-364642>
- SENADO DE ESPAÑA. Cuadro resumen de Grupos Parlamentarios (Composición actual). Recollit de <http://www.senado.es/web/composicionorganizacion/gruposparlamentarios/composiciongruposparlamentarios/index.html>
- THIBON, N. (2010). El juego machista. *el Periódico*. Recollit de <http://blogs.publico.es/otrasmiradas/120/el-juego-machista-2/>
- TV3 A LA CARTA. (2016). "Masclisme i política" amb Inés Arrimadas, Anna Gabriel i Neus Munté". TV3. Recollit de <http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/-cat/masclisme-i-politica-amb-ines-arrimadas-anna-gabriel-i-neus-munte/video/5599560/>
- Universitat de Lleida. (sense data). Recollit de Màster Oficial en Estudis de Gènere i Gestió de Polítiques d'Igualtat: www.masterestudiosypoliticadegenere.udl.cat/.
- USSÍA, A. (2010). "Loros". *La Razón*. Recollit de http://www.larazon.es/historico/4019-loros-FLLA_RAZON_271092#.Ttt1jEjHcsNjXeq
- VANITATIS I GALV, M. (2016). "Duros ataques de Jorge Javier Vázquez a Susana Díaz". *El Confidencial*. Recollit de http://www.vanitatis.elconfidencial.com/television/2016-10-05/jorge-javier-vazquez-ataca-susana-diaz-blog_1270802/
- VICENS, L. (2016). "Sóc la Gabriela i sóc vella, lletja i grassa": la CUP denuncia el "menyspreu masclista" a les seves militants. *ara.cat*. Recollit de http://www.ara.cat/politica/Gabriela-CUP-menyspreu-masclista-militants_0_1511848907.html

Les imatges de la portada són:

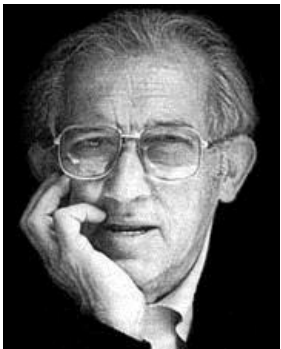
- Ada Colau, futura alcaldesa de Barcelona. Recollit de http://www.vozpopuli.com/economia-y-finanzas/Fondo_social_de_vivienda-Ada_Colau-Manuela_Carmena-Pisos-Manuel_Carmena-Fondo_Social_de_Vivienda-pisos_de_bancos-Podemos_0_810219025.html
- B.P. La dirigente socialista Leire Pajín, en una comparecencia pública. Recollit de <http://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2016/06/01/574e856fe5fdeae9198b460d.html>
- Discurso íntegro de Inés Arrimadas (Ciudadanos) durante la investidura de Carles Puigdemont como presidente de la Generalitat. Recollit de <http://www.rtve.es/alacarta/videos/noticias-24-horas/24h-arrimadas-100116/3439729/>
- EFE. La diputada de la CUP, Anna Gabriel, durante su intervención en el pleno del Parlament de Cataluña. Recollit de http://www.elconfidencial.com/espana/cataluna/2016-02-03/presentador-intereconomia-puta-malfollada-anna-gabriel-cup_1145720/

7. ANNEXOS

7.1. BIOGRAFIES DELS AGRESSORS

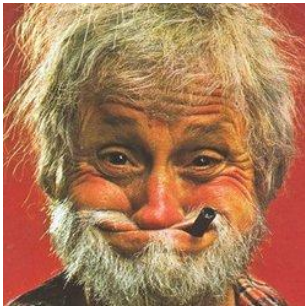
Annex 1. Biografies dels agressors		
Albà i Noya, Antoni		(Vilanova i la Geltrú, 13 d'agost de 1961) És un humorista, actor i director de cinema català. Actualment és conegut per les seves imitacions als programes de televisió Polònia i Crackòvia.
Álvarez, Alfonso (@alfonsolvarez9)		Usuari de Twitter conegut per amenaçar persones com Beatriz Gimeno o Ruth Toledano. Actualment, el seu compte es troba suspès.
Arias Cañete, Miguel		(Madrid, 24 febrer 1950) És un jurista i polític espanyol membre del Partit popular i actual comissari europeu d'Acció pel Clima i Energia. Va ser nomenat ministre d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient del govern d'Espanya des del 22 de desembre de 2011. El 9 d'abril de 2014 va ser seleccionat pel seu partit per encapçalar la llista electoral al Parlament europeu i va cessar del seu càrrec com a ministre el 28 de abril d'aquest mateix any.

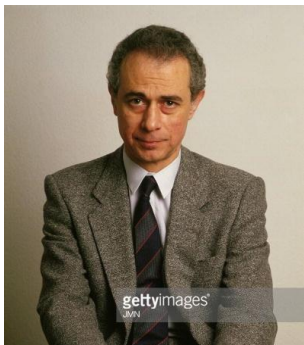
Ariza, Gabriel		Fill de Julio Ariza, propietari d'Intereconomía Televisión. Gabriel és l'administrador únic d'Infovaticana SL, una de les webs més actives d'Intereconomía a hores d'ara i nexa directe amb l'Església Catòlica.
Bastenier Chiappo, Miguel Ángel		Regidor electe en les municipals de 2015 i número dos i responsable d'Acció Política de Sitges.
Berlusconi, Silvio		(Milà, 29 setembre de 1936) És un polític, empresari, inversor, periodista esportiu i magnat dels mitjans italià, fundador i president de la poderosa corporació de telecomunicacions Mediaset. Va ser, a més, el fundador i president de Força Itàlia, organització que després es va integrar en la poderosa coalició política denominada El Poble de la Llibertat, de la qual va ser fundador i president, arribant a exercir com a President del Consell de Ministres d'Itàlia en tres ocasions (1994-1995, 2001-2006 i 2008-2011). Igualment va ser ministre de Relacions Exteriors d'Itàlia en l'any 2002 i va ser president de torn del Consell Europeu durant el segon semestre de l'any 2003.
Bermán Boldú, Oscar		Primer cap de llista del Partit Popular per Palafròls.

Bono Martínez, José		(Salobre, Albacete, 14 de desembre de 1950) És un advocat i polític espanyol pertanyent al Partit Socialista Obrer Espanyol i anterior president del Congrés dels Diputats. A més, ha exercit els càrrecs de President de la Junta de Comunitats de Castella-la Manxa i de ministre de Defensa.
Bueno Martínez, Gustavo		(Santo Domingo de la Calzada, La Rioja, 1 de setembre de 1924 -Niembro, Astúries, 7 d'agost de 2016) Fou un filòsof espanyol. Va desenvolupar el sistema filosòfic denominat «materialisme filosòfic». És considerat un dels majors filòsofs espanyols del segle XX i inicis del XXI.
Burgos Belinchón, Antonio		(Sevilla, 30 de maig de 1943) És un periodista i escriptor espanyol. És famós per la seva homofòbia, així com per la seva falta de respecte a les institucions i cultura catalanes i al conjunt dels catalans mitjançant la crítica insultant a les seves personalitats polítiques i mediàtiques.
Caldas Domínguez, Jorge		És un regidor del PP i tinent d'alcalde al municipi de Moraña
Camacho Lázaro, Ángel		(Galapagar – Madrid) És el regidor d'Urbanisme i secretari general del PP de Galapagar.

Celdrán Gomáriz, Pancraccio		(Murcia, 1942) És un professor, erudit i periodista espanyol especialitzat en Història i Literatura antiga i medieval, Antropologia cultural i Fraseologia. En l'actualitat col·labora en els programes radiofònics No es un día cualquiera de Radio Nacional de España i La Atalaya de COPE, i en el suplement dominical del grup Vocento El Semanal, on manté un consultori lingüístic.
Charlín González, Xaquín		(Cambados, 1957 – 2015) Fou regidor del BNG de Cambados (Pontevedra)
Dávila Pérez de Camino, Carlos		(Madrid, 13 de maig de 1948) És un periodista espanyol, conservador, de premsa escrita, ràdio i televisió. Ha estat professor en diversos cursos d'estiu de l'Escorial i de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo de Santander.
de Azúa Comella, Félix		(Barcelona, 30 d'abril de 1944) És un poeta i novel·lista. Des del 18 de juny del 2015, ocupa el seient H de la Reial Acadèmia Espanyola.

Díaz Jiménez, Diego		(Manilva) És el regidor de IU de Manilva (Málaga)
Díaz Robles, Jesús		És membre del comitè provincial del PSOE de Huelva.
Díaz Villanueva, Fernando		(Madrid, 24 de gener de 1973) És un periodista espanyol. Ha col·laborat amb La Ilustración Liberal, Libertad Digital, la revista Xtra i Vozpópuli. Va ser també cap d'opinió de Libertad Digital, sotsdirector de continguts de Libertad Digital TV i redactor de l'Agència Atlas. Va ser, així mateix, director del diari econòmic Negocios.com i director adjunt del diari La Gaceta. Actualment forma part de l'equip del programa "La Jungla 4.0" de José Antonio Abellán i presenta i dirigeix els podcast La contracrònica, de periodicitat diària i La Contrahistòria, de temàtica històrica i periodicitat setmanal.
Durán Campos, Miguel		(Azuaga, Badajoz 2 de juliol de 1955) És un advocat i empresari espanyol. És delegat territorial de l'ONCE a Catalunya i, des del 5 juny 1986 dirigeix l'organització. El 1998 va ser imputat pel jutge Baltasar Garzón per un presumpte delictes fiscal i d'apropiació indeguda durant el seu mandat al capdavant de Telecinco. Des de 2008 és tertulià habitual en els programes del Grupo Intereconomía, especialment a El gato al agua d'Intereconomía TV. El 2009 va ser

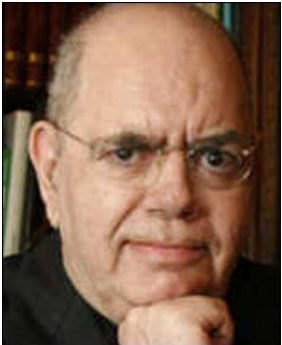
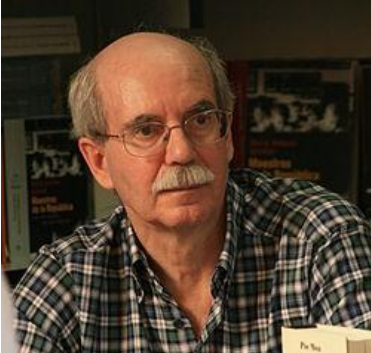
		el cap de llista de la coalició Libertas-Ciudadanos d'Espanya.
El Tiracañas (@ilpescator_e)		(Alcobendas) Usuari de Twitter conegut pel seu humor satíric.
Ezkerra Greño, Iñaki		(Bilbao, 9 de febrer de 1957) És un escriptor, articulista i activista espanyol, un dels fundadors de l'associació el Foro de Ermua, oposada a la banda terrorista ETA i al nacionalisme basc. La seva trajectòria literària abasta des de la poesia a la novel·la, el relat breu, l'assaig o els articles d'opinió i de crítica literària.
Fernández Ferrera, Jesús		(Huelva, 31 d'octubre del 1973) És Secretari d'Organització del PSOE de Huelva des del desembre del 2011, és també parlamentari andalus des de 2012 i Membre del Comitè Director del PSOE d'Andalusia. Ha Estat regidor a l'Ajuntament de Punta Umbría des del 1999 al 2015 i diputat provincial entre 2007 i 2011. També ha Estat secretari general de Joventuts Socialistes de Punta Umbría (1996-99).
Fraga Iribarne, Manuel		(Villalba, 23 de novembre de 1922-Madrid, 15 de gener de 2012) Fou un polític, diplomàtic i professor espanyol de Dret. Va ser ministre d'Informació i Turisme entre 1962 i 1969; vicepresident del Govern entre desembre de 1975 i juliol de 1976; i president de la Junta de Galícia entre 1990 i 2005. A més, va ser un dels pares de l'actual Constitució espanyola de 1978; fundador del partit Reforma Democràtica i candidat a la presidència del Govern d'Espanya entre 1977 i 1986.

Galeote Jiménez, Guillermo		(San Sebastián, 6 de mayo de 1941) És un polític socialista i metge espanyol militant del PSOE. Va ser diputat a les Corts Generals d'Espanya per Còrdova des del 2 de juliol de 1977 fins al 13 d'abril de 1993.
García Serrano, Eduardo		(Madrid, 7 de març de 1956) És un periodista espanyol. Va ser director del diari de tirada nacional La Gaceta, propietat del Grup Intereconomía. Actualment, escriu a La Gaceta i col·labora en els programes d'Intereconomía Televisió El gato al agua, Noticias Intereconomía i El Telediario de José Javier Esparza i Buenos días, España.
García-Page Sánchez, Emiliano		(Toledo, 11 de juny de 1968) És un polític espanyol, president de la Junta de Comunitats de Castella-la Manxa des del 2015. Des del febrer de 2012 és també secretari general del PSCM-PSOE. Va ser alcalde de Toledo entre 2007 i 2015 i senador per Castella-la Manxa entre 2011 i 2015.
Gistau, David		(Madrid, 1970) És un guionista de televisió, reporter de viatges, columnista i novel·lista espanyol. Actualment treballa al programa de Carlos Herrera a la Cadena COPE (Herrera a COPE), escriu en el Diari ABC i també al suplement dominical de l'ABC (XL Semanal).

Godall Martínez, Alfons		(Barcelona, 5 de juliol de 1962) És un economista català. Va ser directiu i vicepresident del FC Barcelona durant la presidència de Joan Laporta del 2003 al 2010.
González Ferrari, Javier		(Madrid, 13 d'agost de 1952) És un periodista espanyol. Fou director de RNE (1996-1998), director dels Serveis Informatius de TVE (1998-2000), director general de RTVE (2000-2002), president executiu d'Onda Cero (2002-2015)
Guerra González, Alfonso		(Sevilla, 31 maig de 1940) És un polític espanyol, que va ser diputat pel Partit Socialista Obrer Espanyol al Congrés dels Diputats des de 1977 fins a 2015 i vicepresident del Govern d'Espanya des de 1982 fins a 1991.
Hernández Hernández, Salvador		Alcalde de la localitat de Carboneras (Almeria). Pertany al PP.

Hormaechea Cazón, Juan		(Santander, 5 de juny de 1939) És un expolític espanyol. Va ser el tercer i cinquè president de la comunitat autònoma de Cantàbria. Al desembre del 2002 el Tribunal Superior de Justícia de Cantàbria va condemnar a Hormaechea a 3 anys de presó i a 13 d'inhabilitació per un delictes de malversació de fons públics i un altre de prevaricació.
Ussía Muñoz-Seca, Ildefonso María (Alfonso Ussía)		(Madrid 12 de febrer de 1948) És un periodista, columnista i escriptor espanyol.
Jiménez Losantos, Federico Jorge		(Orihuela del Tremedal, Teruel, 15 de septiembre de 1951) És un periodista, publicista, escriptor, locutor i empresari espanyol. Des de setembre de 2009, és director i presentador del programa radiofònic Es la mañana de Federico, de la cadena esRadio (també s'emet a Intereconomía Televisión), i columnista del diari El Mundo. És copropietari, editor i col·laborador del diari digital Libertad Digital i director i col·laborador de la revista La Ilustración Liberal.
Juaristi Linacero, Jon		(Bilbao, 6 de març de 1951) És un poeta, novel·lista, assagista i traductor espanyol en basc i castellà. Fou el director de la Biblioteca Nacional d'Espanya.

Landaluce Galbán, Emilia		(Madrid, 1981) És una periodista. Des del 2014 escriu l'última d'ABC els diumenges i la secció «Tratado de buenas maneras». Ha estat columnista d'El Mundo i La Otra Crónica. Des de fa diversos anys, participa a Es la mañana de Federico Jiménez Losantos.
Leguina Herrán, Joaquín		(Villaescusa, 5 de maig de 1941) És un polític i escriptor espanyol. Membre del Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), va ser el primer president de la comunitat autònoma de Madrid, càrrec que va ocupar entre 1983 i 1995.
León de la Riva, Francisco Javier		(Valladolid, 15 de novembre de 1945) És un metge i polític espanyol del Partit Popular (PP). Va ser alcalde de Valladolid des de l'any 1995 fins al 5 de juny de 2015.
López Schlichting, Cristina		(Madrid, 2 d'abril de 1965) És una periodista espanyola. Actualment dirigeix "Cap de Setmana" a la Cadena COPE, escriu dues columnes a La Razón i és contertuliana a 13 TV. Ha col·laborat amb Antena 3, Telecinco, RTVE, Telemadrid, Cuatro i Intereconomía.

Martín Algarra, Juan Bosco		És un periodista espanyol. Va treballar per al Grupo Recoletos dirigint un diari esportiu a Sevilla; va passar per La Gaceta, sotsdirector primer i director després, fins a la seva integració en el grup Intereconomía. Segueix prop del micròfon en dues tertúlies de la Cadena Cope. Des de finals de novembre de 2011, és sotsdirector de lainformacion.com.
Martín Prieto, José Luis		(Madrid, 1944) És un periodista espanyol. Va ser un dels fundadors del diari El País. El 1985 va ser detingut a Xile i expulsat del país com a "persona non grata". Va ser sotsdirector de la revista Tiempo i assessor de la presidència del diari Ya. Ha estat columnista polític en Diario 16 i El Mundo, la revista La clave, i en els informatius de Telecinco. En aquesta cadena va mantenir una secció de debat amb el periodista Federico Jiménez Losantos. Actualment és analista polític al diari La Razón.
Moa Rodríguez, Luis Pío		(Vigo, 1948) És un articulista i escriptor espanyol, especialitzat en temes històrics relacionats amb la Segona República Espanyola, la Guerra Civil Espanyola, el franquisme i els moviments polítics d'aquest període. Va participar en l'oposició antifranquista dins el Partit Comunista d'Espanya (reconstituït) o PCE (r) i de l'organització terrorista GRAPO.
Música Herzog, Enrique		(San Sebastián, 20 de febrer de 1932) És un advocat i polític espanyol. Membre històric del PSOE, exministre de Justícia (1988-1991), exdiputat (1977-2000) i exdefensor del Poble d'Espanya (2000-2010) .

Papin, Cristina (compte fals@Carlos_Reiki)		Usuari de Twitter conegut per insultar a través d'aquesta xarxa social a Susana Díaz. Molts indicis apunten al fet que darrera d'aquest compte hi havia la coordinadora de xarxes del PSOE, Cris Papin. Actualment, el compte es troba tancat.
Prada Blanco, Juan Manuel		(Baracaldo, Vizcaya; 31 de gener de 1970) És un escriptor, crític literari i articulista espanyol. Va col·laborar amb el diari El Mundo; escriu habitualment en el diari ABC i té una columna a la revista XLsemanal titulada Animales de compañía. En ràdio, ha col·laborat a Onda Cero i a la Cadena Així mateix col·labora en els programes La actualidad en 2D, de La Sexta; Espejo público, d'Antena 3; Madrid opina, de Telemadrid i en el programa d'Intereconomía TV El gato al agua, dirigit per Antonio Jiménez.
Ramírez Codina, Pedro José		(Logronyo, 26 març de 1952) És un periodista espanyol, director del diari El Español. Va ser el director del diari El Mundo durant vint anys: des de la seva fundació, el 23 d'octubre de 1989, fins al 2 de febrer de 2014. Després de ser destituït, va iniciar un nou projecte periodístic, que culminaria amb la fundació del diari El Espanol.
Rico, Jesús (@SusoRico)		(Vigo) Usuari de Twitter.

Rodríguez Bajón, Miguel Ángel		(Valladolid, Castella i Lleó, 21 de gener de 1964) És un polític, periodista i escriptor espanyol, que fou Portaveu del Govern d'Espanya entre 1996 i 1998. En les eleccions generals espanyoles de 1996 fou escollit diputat al Congrés per la província de Madrid, sent nomenat Secretari d'Estat de Comunicació i Portaveu del Govern, renunciant per això al seu escó el maig del mateix any. Actualment, allunyat dels càrrecs polítics, és membre de la Fundació FAES, i a més d'haver editat diversos llibres és tertulià a l'emissora COPE.
Rodríguez Roquet-Jalmar, Carmen		(Barcelona) Va presentar-se com la candidata número 9.675 de JxSí en les eleccions del 27S, però és coneguda per les entrades publicades al seu blog Camí cap a la Independència, on ataca personalitats com Inés Arrimadas o Ada Colau.
Rojo López, Alfonso		(Ponferrada 4 de desembre de 1951) És un periodista, escriptor, tertulià de televisió i corresponsal de guerra espanyol, actual director de Periodista Digital.
Ruiz Llamas, Román		(Humilladero, Màlaga 4 de gener de 1953) És un empresari i polític espanyol. Ha estat primer secretari del Partit dels Socialistes de Catalunya a la comarca del Vallès Oriental i va ocupar l'alcaldia de Montmeló (Barcelona) entre 1983 i 1992. En les eleccions generals de 2011 va ser elegit diputat del PSOE per la circumscripció electoral de Barcelona i segueix en el càrrec. Com a diputat és vicepresident primer de la Comissió de Foment i portaveu adjunt a la Comissió d'Indústria, Energia i Turisme.

Sánchez Dragó, Fernando		(Madrid, 2 d'octubre del 1936) És un assagista, romanista i crític literari espanyol. També treballa com a presentador de televisió.
Serra Isern, Jordi		(Badalona, 9 de juliol de 1955) És un polític català, militant del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC). Va ser regidor de l'Ajuntament de Badalona entre el 2003 i el 2015, i alcalde de la ciutat des del 8 d'abril del 2008 fins al 10 de juny del 2011.
Soler-Espiauba Gallo, Juan		(Santander, 21 de març de 1960) És un polític espanyol del Partit Popular. Al gener de 2011 va ser designat alcalde de Getafe.
Sostres Tarrida, Salvador		(Barcelona, 3 de març de 1975) És un polèmic articulista i columnista polític i esportiu. Va escriure articles d'opinió setmanals al diari El Mundo fins al seu acomiadament al maig de 2015. Actualment col·labora al programa matinal de COPE Herrera a COPE i és columnista a l'ABC.
Usuari de Twitter (@ximicomix)		Usuari de Twitter, famós per insultar a la política Cristina Cifuentes. Actualment el compte es troba suspès.

Valderas Sosa, Diego		(Bollullos Par del Condado, Huelva, 25 de gener de 1953) És un polític espanyol, vicepresident de la Junta d'Andalusia entre 2012 i 2015 i ex-coordinador general d'IULV-CA. També va ocupar el càrrec de conseller d'Administració Local i Relacions Institucionals de la Junta d'Andalusia i des de 2008 és diputat per Huelva al Parlament d'Andalusia. Amb anterioritat havia ocupat els càrrecs de president del Parlament d'Andalusia (1994-1996) i alcalde del seu poble natal, Bollullos Parell del Condado (1979-1994), sent també diputat a la cambra autonòmica entre 1986 i l'any 2000.
Valladolid Lucas, José Luis		Alcalde de Villares del Saz (Cuenca). Està afiliat al PP.
Vázquez Morales, Jorge Javier		(Badalona, Barcelona, 25 de juliol de 1970) És un periodista, presentador de televisió i productor català. La seva carrera ha sigut destacada especialment a Telecinco, on inclou programes com Sálvame Deluxe, Supervivientes i Acorralados. És també columnista a La Otra Crónica d'El Mundo
Vidal-Folch Balanzó, Xavier		(Barcelona, 1952) És un periodista català. Treballa al diari El País des de 1982 i és director adjunt d'aquest rotatiu des de 1989. Va formar part de la delegació d'El País a Brussel·les, que va rebre el Premi Ortega y Gasset a la millor tasca informativa el 1999. Va ser responsable de l'edició del diari en català fins al març de 2009. És president del World Editors Forum des de desembre de 2008.

Zaplana Hernández-
Soro, Eduardo
Andrés Julio

(Cartagena 3 d'abril de 1956)
És un polític espanyol. Va ser alcalde de Benidorm, president de la Generalitat Valenciana, ministre de Treball i portaveu del Grup Popular a l'oposició al Congrés.

7.2. BIOGRAFIES DE LES VÍCTIMES

Annex 2. Biografies de les víctimes		
Aguirre y Gil de Biedman, Esperanza		(Madrid, 3 de gener de 1952) És una política espanyola, portaveu del grup Municipal Popular i regidora de l'Ajuntament de Madrid. Ha estat ministra d'Educació i Cultura (1996-1999), presidenta del Senat d'Espanya (1999-2002) i de la Comunitat de Madrid entre 2003 i 2012. També va ser presidenta del Partit Popular de la Comunitat de Madrid entre 2004 i 2016.
Aído Almagro, Bibiana		(Alcalá de los Gazules, Andalusia, 1977) És una política espanyola del PSOE. Va ser ministra d'Igualtat fins el 2010. Després va ser ministra de Sanitat i Política Social i secretària d'Estat d'Igualtat fins al 2011, quan va deixar el seu lloc per incorporar-se al setembre d'aquest any a ONU Dones com a assessora especial.
Alberdi Alonso, Cristina		(Los Rosales, Sevilla 22 de febrer de 1946) És una advocada i política espanyola que fou Ministra d'Assumptes Socials de l'últim govern presidit per Felipe González.
Alcántara, Blanca		Delegada provincial de Educació a Cádiz

Almeida Castro, Cristina		(Badajoz, 24 de juliol de 1944) És una advocada i política espanyola. Va cursar estudis de Dret a la Universitat de Madrid. El 1996 va formar el Partit Democràtic Nova Esquerra, que va acabar integrant-se al PSOE. Va ser candidata socialista a la Presidència de la Comunitat de Madrid el 1999.
Arrimadas García, Inés		(Jerez de la Frontera, Cadis, 3 de juliol de 1981) És una política i advocada espanyola, presidenta del partit Ciutadans-Partit de la Ciutadania al Parlament de Catalunya des de desembre de 2012.
Báñez García, María Fátima		(San Juan del Puerto, Huelva, 6 de gener de 1967) És una economista, advocada i política espanyola que ocupa el càrrec de ministra d'Ocupació i Seguretat Social d'Espanya des del 2011. Membre del Partit Popular, és diputada al Congrés dels Diputats des de l'any 2000.
Barberá Nolla, María Rita		(València, 16 juliol 1948-Madrid, 23 de novembre del 2016) Va ser una política espanyola, alcaldessa de València durant 24 anys, entre 1991 i 2015, diputada per València en les Corts Valencianes entre 1983 i 2015 i senadora per designació autonòmica des del 2015 fins la seva mort. Va estar afiliada a l'Aliança Popular (AP) i al seu successor, el Partit Popular (PP) durant quaranta anys, entre 1976 i 2016.

Becerril Bustamante, María Soledad		(Madrid, 16 de agost de 1944) És una política (UCD i PP) i professora espanyola. El 1981 va ser nomenada ministra de Cultura i Benestar, convertint-se en la primera dona a ocupar una cartera ministerial des de la Segona República. També fou la primera dona a ocupar el càrrec de Defensor del Poble (des de 2012), i ocupà el càrrec d'alcaldeessa de Sevilla entre 1995 i 1999.
Bescansa Hernández, Carolina		(Santiago de Compostel·la 13 de febrer de 1971) És una sociòloga i politòloga espanyola, cofundadora de Podemos. Des del 2015 és diputada electa de Podemos per Madrid
Carmena Castrillo, Manuela		(Madrid, 9 de febrer de 1944) És una advocada espanyola, jutgessa emèrita, candidata a l'alcaldia de Madrid per Ahora Madrid en les eleccions municipals de 2015, i alcaldessa de Madrid des del 13 de juny de 2015.
Chacón Piqueras, Carme María		(Esplugues de Llobregat, 1971) És una política i professora universitària catalana, membre de l'executiva del PSOE i militant del Partit dels Socialistes de Catalunya. Fou ministra de Defensa d'Espanya entre 2008 i 2011, vicepresidenta del Congrés de diputats i ministra del ministeri d'Habitatge.

Cifuentes Cuencas, Cristina		(Madrid, 1 de juliol de 1964) És una política espanyola del Partit Popular. Des de 2015 és presidenta de la Comunitat de Madrid. Entre 2012 i 2015 havia ocupat el càrrec de delegada del Govern espanyol a la Comunitat de Madrid.
Colau i Ballano, Ada		(Barcelona, 3 de març de 1974) És una política catalana, alcaldessa de Barcelona des del 13 de juny de 2015 i la cara visible de Barcelona en Comú.
de Cospedal García, María Dolores		(Madrid, 13 de desembre de 1965) És una jurista i política espanyola, que exerceix de ministra de Defensa d'Espanya des de 2016. Diputada al Congrés dels Diputats des de 2016, és la presidenta del Partit Popular de Castella-la Manxa des de 2006 i la secretaria general del Partit Popular d'Espanya des de 2008.
Díaz Pacheco, Susana		(Sevilla, 18 de octubre de 1974) És una política espanyola, secretària general de la federació andalusa del Partit Socialista Obrer Espanyol i actual presidenta de la Junta d'Andalusia.

Díez de Baldeón García, Clementina		(Ciudad Real 15 de març de 1953) És una política espanyola del PSOE. Va ser diputada al Congrés durant quatre legislatures (1996-2011), on va ser presidenta de la Comissió de Cultura i al PSOE. També va ser Secretària de la Dona i d'Educació i Sanitat entre 1996 i 2000.
Enbeita Maguregi, Onintza		(Múgica, 19 de maig de 1979) És una periodista, bertsolari y política espanyola d'ideologia independentista basca. Va ser diputada al Parlament espanyol entre 2012 i 2016.
Fernández de la Vega Sanz, María Teresa		(València, 15 de juny de 1949) És una política espanyola vinculada al PSOE, partit pel qual ha estat escollida en diverses ocasions diputada al Congrés, i entre el 18 d'abril de 2004 i el 21 d'octubre de 2010, Vicepresidenta del Govern, ministra de la Presidència i Portaveu del Govern.
Gabriel Sabaté, Anna		(Sallent, 1975) És educadora social, professora de dret i política catalana. És diputada al Parlament de Catalunya per la CUP des de setembre del 2015.

Geli Fàbrega, Marina		(Sant Gregori, 12 de setembre de 1958) És una metgessa i política catalana, militant del Moviment d'Esquerres (MES). Va ser la consellera de Salut de la Generalitat de Catalunya durant la VII i VIII legislatures (2003-2010) en qualitat de membre del Partit dels Socialistes de Catalunya, del que fou militant entre 1996 i 2014.
Gimeno Reinoso, Beatriz		(Madrid, 9 de maig de 1962) És una política i activista espanyola en favor dels drets LGBT. Va ser la presidenta de la FELGTB (Federació Espanyola de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals) entre 2003 i 2007. És diputada per Podemos de la X Legislatura de l'Assemblea de Madrid.
Jiménez García-Herrera, Trinidad		(Màlaga 4 de juny de 1962) És una política espanyola militant del PSOE que va ocupar la cartera al Ministeri d'Afers Exteriors i de Cooperació al Govern de Rodríguez Zapatero des del 7 d'abril de 2009. El 20 d'octubre de 2010 es va anunciar la seva designació com a ministra d'Afers Exteriors i Cooperació, havent estat prèviament ministra de Sanitat.
Maestre, Cristina		Vicesecretaria General i Portaveu del PSCM-PSOE

Nebrera González, Montserrat		(Barcelona, 11 de juliol de 1961) És una advocada i política catalana. Llicenciada en dret, filosofia política i filologia clàssica. Exerceix de professora de dret constitucional a la Universitat Internacional de Catalunya. Va ser diputada al Parlament de Catalunya pel Partit Popular de Catalunya (PPC) fins a la seva renúncia al càrrec l'octubre de 2009.
Pajín Iraola, Leire		(San Sebastián, 16 setembre de 1976) És una política espanyola del PSOE. Va ocupar el càrrec de ministra de Sanitat entre el 21 d'octubre de 2010 i el 22 de desembre de 2011, i el de vicesecretària general del PSPV entre l'1 d'abril de 2012 i el 4 de juliol d'aquest mateix any, quan anuncia que deixa la política activa per treballar a l'Organització Panamericana de Salut.
Pilar Martínez, Rahola		(Barcelona, 21 d'octubre de 1958) És una filòloga, política, periodista i tertuliana radiofònica i televisiva espanyola d'ideologia independentista catalana. Va ser diputada per Barcelona al Congrés dins del Grup Parlamentari Mixt entre 1993 i 2000. És columnista al diari La Vanguardia i va ser membre del Consell Assessor per a la Transició Nacional, un organisme adscrit al Departament de la Presidència de la Generalitat creat el 2013 per assessorar sobre el procés d'independència de Catalunya.
Representants femenines de la CUP		Representants femenines del partit d'extrema esquerra CUP, com Anna Gabriel, Gabriela Serra o Eulàlia Reguant (entre d'altres).

Representants femenines del PSOE (Govern ZP)		José Luis Rodríguez Zapatero, president del PSOE, va formar govern després de guanyar les eleccions generals de 2008 amb les ministres María Teresa Fernández de la Vega Sanz, Elena Salgado Méndez, Trinidad Jiménez García-Herrera, Carme Chacón Piqueras, Leire Pajín Iraola i Bibiana Aído Almagro (entre d'altres).
Rodríguez Herrero, Elvira		(Madrid, 15 de maig de 1949) És una economista i política espanyola. Va ser presidenta de la Comissió Nacional del Mercat de Valors de 2012 a 2016. Membre del Partit Popular, va ser diputada per Múrcia i ministra de Medi Ambient, a més de presidenta de l'Assemblea de Madrid a la IX Legislatura.
Rodríguez Ramos, María Soraya		(Valladolid, 1 de desembre de 1963) És una advocada i política espanyola. Fou Secretària de Moviment Socials i Participació Ciutadana en l'Executiva Regional del PSOE a Castella i Lleó. Va ser escollida diputada a les eleccions al Parlament Europeu de 1999, i de 2002 a 2004 fou vicepresidenta de la Comissió d'Agricultura i Desenvolupament Rural del Parlament Europeu.
Sáenz de Santamaría Antón, María Soraya		(Valladolid 10 de juny de 1971) És una política i jurista, i l'actual vicepresidenta del Govern d'Espanya (des de 2011) i ministra de la Presidència i per les Administracions Territorials d'Espanya (des de 2016), en el Consell de Ministres del president Mariano Rajoy. És membre del Partit Popular i diputada al Congrés dels Diputats espanyol des de 2004 on va ser portaveu del Grup Parlamentari Popular (2008-2011). Va ser ministra de la Presidència i portaveu del Govern d'Espanya (2011-2016).

Salgado Méndez, Elena		(Ourense, Galícia, 12 de maig de 1949) És una política gallega. Ocupà diversos ministeris del govern espanyol entre 2004 i 2011, durant les dues legislatures presidides pel socialista José Luís Rodríguez Zapatero, arribant a ser Vicepresidenta Segona i Ministra d'Economia i Hisenda.
Silva Rego, María del Carmen "Carmela"		(Vigo, 26 novembre 1960) És una política espanyola, feminista i socialista. Ha estat senadora en la IX legislatura, regidora de l'Ajuntament de Vigo i diputada a la VII i la X legislatura. El 17 juliol 2015 va ser nomenada presidenta de la Diputació de Pontevedra.
Tocino Biscarolasaga, Isabel		(Santander 9 de març de 1949) És una política espanyola que va ocupar el càrrec de ministra de Medi Ambient entre 1996 i 2000, sent la primera dona que va exercir aquest càrrec a Espanya. En l'actualitat forma part del Consell d'Administració del Banc Santander, Ence i Enagás. A més forma part del Consell d'Estat com a consellera electiva.
Toquero Plaza, Concepción		(Madrid, 8 de desembre de 1948) Llicenciada en Ciències Econòmiques i Empresarials. Fou la secretaria General Tècnica del Ministeri d'Educació i Ciència, la cap del Gabinet de Secretaria de l'estat de Medi Ambient i Habitatge i Subsecretaria de Medi Ambient des del 2004.

Valenciano Martínez-Orozco, María Elena		(Madrid, 18 de setembre de 1960) És una política socialista espanyola. Entre el 5 de febrer de 2012 i el 27 de juliol de 2014 va ser vicesecretària general del PSOE després de la victòria d'Alfredo Pérez Rubalcaba al XXXVIII Congrés Federal del PSOE. Actualment és diputada al Parlament Europeu.
Villacís Sánchez, Begoña		(Madrid, 4 de novembre de 1977) És una advocada i política espanyola, regidora de Ciutadans a l'Ajuntament de Madrid.

7.3.RELACIÓ CRONOLÒGICA DE VÍCTIMES D'ATACS MISÒGINS SEGONS LEGISLATURES

Annex 3. Relació cronològica de víctimes d'atacs misògins segons legislatures			
VÍCTIMA	PARTIT	DATA	PARTIT AL GOVERN - PRESIDENT
Soledad Becerril	PP	01/01/1990	PSOE - González
Cristina Alberdi	PP	9/26/1990	
Cristina Almeida	PP	10/26/1990	
Isabel Tocino	PP	11/3/1990	
Clementina Díez de Baldeón	PSOE	10/30/1997	PP - Aznar
Esperanza Aguirre	PP	5/26/2005	PSOE – R. ZAPATERO
Maria Teresa Fernández de la Vega	PSOE	3/15/2006	
Soraya Rodríguez	PSOE	5/27/2007	
Bibiana Aído	PSOE	4/13/2008	
Carme Chacón	PSOE	4/13/2008	
Ministres (dones) del govern de ZP	PSOE	4/13/2008	
Bibiana Aído	PSOE	4/14/2008	
Carme Chacón	PSOE	4/14/2008	
Carme Chacón	PSOE	4/15/2008	
Carme Chacón	PSOE	4/15/2008	
Ministres (dones) del govern de ZP	PSOE	4/15/2008	
Bibiana Aído	PSOE	4/16/2008	
Carme Chacón	PSOE	4/16/2008	
Bibiana Aído	PSOE	4/17/2008	
Carme Chacón	PSOE	4/18/2008	
Ministres (dones) del govern de ZP	PSOE	4/19/2008	
Leire Pajín	PSOE	8/18/2008	
Montserrat Nebrera	PP	1/13/2009	
Bibiana Aído	PSOE	3/9/2009	
Carme Chacón	PSOE	4/4/2009	
Bibiana Aído	PSOE	4/23/2009	
Bibiana Aído	PSOE	5/25/2009	
Leire Pajín	PSOE	6/4/2009	
Polítics de Batasuna	Batasuna	9/6/2009	
María Teresa Fernández de la Vega	PSOE	2/21/2010	
Ministres (dones) del govern de ZP	PSOE	2/28/2010	
Ministres (dones) del govern de ZP	PSOE	3/8/2010	
Concepción Toquero Plaza	PSOE	3/26/2010	
Sufragistes		4/16/2010	
Esperanza Aguirre	PP	4/19/2010	
Leire Pajín	PSOE	4/21/2010	

Polítiques d'esquerres	Esquerres	5/9/2010	
Maria Teresa Fernández de la Vega i Elena Salgado Méndez	PSOE	5/9/2010	
Marina Geli	PSC	6/3/2010	
Leire Pajín	PSOE	6/4/2010	
Polítiques del PSOE	PSOE	6/27/2010	
Trinidad Jiménez	PSOE	7/27/2010	
Trinidad Jiménez	PSOE	8/18/2010	
Polítiques d'esquerres	Esquerres	9/21/2010	
Elvira Rodríguez	PP	9/24/2010	
Leire Pajín	PSOE	10/6/2010	
Trinidad Jiménez	PSOE	10/6/2010	
Leire Pajín	PSOE	10/20/2010	
Maria Teresa Fernández de la Vega	PSOE	10/31/2010	
Maria Dolores de Cospedal	PP	11/21/2010	
Leire Pajín	PSOE	1/10/2011	
Trinidad Jiménez	PSOE	5/3/2011	
Leire Pajín i Bibiana Aído	PSOE	5/19/2011	
Leire Pajín	PSOE	6/1/2011	
Leire Pajín	PSOE	6/7/2011	
Blanca Alcántara	IU	3/27/2012	PP - RAJOY
Cristina Cifuentes	PP	5/7/2012	
Diputades		6/1/2012	
Elena Valenciano	PSOE	6/25/2012	
María Dolores de Cospedal	PP	1/20/2013	
Fátima Báñez	PP	3/4/2013	
Pilar Rahola	independentista	4/8/2013	
Soraya Sáenz de Santamaría	PP	6/10/2013	
Ada Colau	Barcelona en Comú	4/6/2014	
Soraya Sáenz de Santamaría	PP	4/29/2014	
Elena Valenciano	PSOE	5/15/2014	
María Dolores de Cospedal	PP	8/21/2014	
María Dolores de Cospedal	PP	8/21/2014	
Soraya Sáenz de Santamaría	PP	5/11/2015	
Ada Colau	Barcelona en Comú	5/25/2015	
Cristina Maestre	PSOE	7/19/2015	
Manuela Carmena	Ahora Madrid	7/24/2015	
Manuela Carmena	Ahora Madrid	10/6/2015	
Polítiques del PSOE	PSOE	11/25/2015	
Begoña Villacís	C's	12/7/2015	
Susana Díaz	PSOE	12/15/2015	
Polítiques de la CUP	CUP	12/23/2015	
Pilar Rahola	independentista	1/4/2016	
Polítiques de Bildu i la CUP	EH Bildu i CUP	1/6/2016	

Polítiques de Bildu i la CUP	EH Bildu i CUP	1/6/2016
Polítiques de Bildu i la CUP	EH Bildu i CUP	1/6/2016
Carolina Bescansa	Podemos	1/13/2016
Susana Díaz	PSOE	1/30/2016
Carmela Silva	PSOE	2/2/2016
Anna Gabriel	CUP	2/3/2016
Anna Gabriel	CUP	2/3/2016
Inés Arrimadas	C's	2/10/2016
Ada Colau	Barcelona en Comú	3/14/2016
Ada Colau	Barcelona en Comú	3/14/2016
Ada Colau	Barcelona en Comú	3/14/2016
Ada Colau	Barcelona en Comú	3/14/2016
Ada Colau	Barcelona en Comú	4/1/2016
Ada Colau	Barcelona en Comú	4/3/2016
Inés Arrimadas	C's	4/26/2016
Onintza Enbeita	EH Bildu	5/10/2016
Anna Gabriel	CUP	5/12/2016
Anna Gabriel	CUP	5/14/2016
Inés Arrimadas	C's	7/31/2016
Inés Arrimadas	C's	7/31/2016
Rita Barberá	PP	9/23/2016
Maria Teresa Fernández de la Vega	PSOE	9/27/2016
Susana Díaz	PSOE	10/5/2016
Beatriz Gimeno	Podemos	12/4/2016

7.4. ENTREVISTA A NATZA FARRÉ

P: Com va sorgir la idea de fer el programa de TV3 "Masclisme i política"?

R: Es va començar a insultar en diferents articles a les dones de la CUP i es van fer tweets i declaracions ofensives contra d'altres polítiques i es va considerar que era un tema d'actualitat que s'havia de tractar

P: A quines conclusions vas arribar al final del programa?

R: Que no em dedicaré mai a la política professional. I que les dones han de demostrar permanent que són més que un cos amb un tipus de roba determinat. Moltes vegades, les seves opinions, són menyspreades només perquè són dones.

P: Com veus el panorama polític actual (en l'àmbit del masclisme)?

R: El masclisme és a tot arreu. També en la política, només cal veure els representants dels països i veure com estem representades les dones. Però veiem dones, i dones amb molt de carisma, i més que en veurem. Falta molt o falta poc depenent de si totes sentim la mateixa pressa i necessitat.

Natza Farré

P: De quines maneres es manifesta el masclisme en política?

R: De diverses maneres. Les lleis parlen d'igualtat i aquesta igualtat, a la pràctica, no existeix. No es fa política feminista, que vol dir apostar per canviar les coses realment, invertir molts més recursos contra la violència contra les dones, fer una política educativa basada en la igualtat, la conciliació familiar... La política és masclista perquè el sistema ho és.

P: Són més atacades les dones que són d'esquerres o de dretes? Perquè creus que és així?

R: No crec que hi hagi diferència. Reben totes. Depèn de qui ataquí.

P: Per què creus que no es critiquen els mateixos aspectes en polítiques que en polítics?

R: Perquè a les dones se les critica com a dones i als homes, com a polítics.

P: Per què creus que molesta tant als homes que les dones s'incorporin a la política?

R: A molts homes no els molesta però molta gent creu que les dones només serveixen per manar a casa. Això té a veure amb l'absència al llarg de la història de la humanitat de les dones en l'espai públic. No se les ha deixat participar. Fa molts segles que vivim en la desigualtat.

P: Com creus que es pot eradicar la misogínia política?

R: La societat ha d'eradicar la misogínia en general. És una anomalia el fet com se'ns jutja a les dones. Sovint, com si no fóssim de la mateixa categoria d'éssers humans. Els homes i les dones s'han d'acostumar a veure dones de tot tipus fent tot tipus d'activitats. I reconèixer que no són més importants les activitats masculines.

P: Per què creus que una dona intel·ligent espanta tant als homes?

R: Perquè a molts homes els preocupa que els desapareguin els seus privilegis. I perquè són babaus. Una persona intel·ligent no ha d'espantar ningú.

7.5. RELACIÓ D'IMATGES

Imatge 1: William Strang, The Temptation, 1899. Tate Gallery

Font: <http://www.tate.org.uk/art/artworks/strang-the-temptation-t07518>

Imatge 2: John William Waterhouse, "Pandora", 1896. Colección privada

Font: <http://www.jwwaterhouse.com/view.cfm?recordid=69>

Imatge 3: Dante Gabriel Rossetti, Lady Lilith, 1864. Delaware Art Museum

Font: <http://www.rossettiarchive.org/docs/s205.rap.html>

Imatge 4: Joana d'Arc, Oli sobre pergamí del segle XV, d'Arxius Nacionals de França.

Font: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c3/Joan_of_Arc_miniature_graded.jpg

Imatge 5: "Christine de Pizan presents her Book to Margaret of Burgundy", The Treasure of the City of Ladies, Paris

Font: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f7/Christine_de_Pizan_presents_her_Book_to_Margaret_of_Burgundy.jpg

Imatge 6: Charles Darwin

Font: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3c/Charles_Darwin_01.jpg

Imatge 7: Franz Xaver Winterhalter, Queen Victoria (1819-1901), 1859. Royal Collection

Font: <https://www.royalcollection.org.uk/collection/405131/queen-victoria-1819-1901-0>

Imatge 8: Benito Jerónimo Feijoo

Font: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/c4/Benito_Jer%C3%B3nimo_Feijoo.jpg

Imatge 9: Concepció Arenal Ponte

Font: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/97/Concepcion_Arenal_1.jpg

Imatge 10: Fotografia de Sigmund Freud fumant el 1922, per Max Halberstadt.

Font: http://politiken.dk/kultur/boger/faglitteratur_boger/art5424496/Psykoanalysen-har-stadig-noget-at-sige-i-n%C3%B8jagtigt-betitlet-bog

Imatge 11: Sufragistes Katharine McCormick i Charles Parker amb una històrica pancarta de la NWSA el 22 d'abril de 1913

Font: <http://www.loc.gov/pictures/resource/cph.3b39728/>

Imatge 12: Emilia Pardo Bazán

Font: <http://www.elscobillon.com/2016/09/emilia-pardo-bazan-a-benito-perez-galdos-ratoncito-mio/>

Imatge 13: Sección Femenina de la falange espanyola

Font: <http://losojosdehipatia.com.es/wp-content/uploads/Secci%C3%B3n-femenina1.jpg>

